

Un Mesajen pa Kondutoris di Massachusetts di Rejistu di Veíkulus a Mutor

Karu Kondutor,

Rejistu di Veíkulus a Mutor di MassDOT ten prazer di apresentá-bu Manual di Kondutor atualizadu. Kel manual li é un gia útil y un len-breti ma karta di konduson é un priviléjiu, y ku kel li bu ta fika ku responsabilidadadi di kunpri y sigi leis, pa mantê-bu seguru djuntu ku otus kondutor na strada.

Favor lê kes regras di konduson pa prepara pa lisensa di aprendizajen y ezami di konduson, y pa un vida interu di konduson, ta anda di bisiklêta y a pé ku seguransa. Alguns di kes pontu inpurtanti na manual ta inklui:

REAL ID - Bu mesti un REAL ID, ô otu ID aseitu sima un pasaporti válidu, pa bu viaja di avion na Merka. Konsulta pájina 6 pa mas informason.

Aparelhus Ilettróniku Sen Uza Mon enkuantu bu ta Konduzi - Lei di Massachusetts ta proibi kondutor di veíkulus a mutor di uza un kualker aparelhu iletróniku, inkluiu telefóni móvel, a ménus ki aparelhu ta uzadu na modu sen uza mon. Kondutor ka stá autorizadu pa pega ô mexi na aparelhu iletróniku. Kondutor adolesenti ka ten permison pa uza aparelhu iletróniku, mesmu na modu sen uza mon. Multas y otus penalidadadi stá ta bai aplikadu pa kenha ki viola "lei di sen uza mon". Konsulta pájina 39 pa mas informason.

Violason Fora di Stadu - Violason di veíkulu a mutor fóra di stadu ta afeta bu rejistu sima si kel la kontisi na Massachusetts. Ka ignorá-s si bu fadja na pagamentu ô bu ka apresenta na otu jurisdison pamodi un violason, RMV ta toma mididas kontra bô óras ki es fika ta sabi di kes situason la. Konsulta pájina 58 pa mas informason.

Lei di Sedénsia di Pasajen - Bu mesti ser kautelozu y reduzi velocidadi pa un velocidadi razoável y seguru pa kondison di strada óras ki bu ta aprosima di un veíkulu di imerjénsia parádu ku luz ta piska. Konsulta pájina 104 pa mas informason.

É inpurtanti bu stá atualizadu sobri kes mudansa ki ten objetivu di aumenta seguransa pa tudu algén. Un forma di fika konektadu é djobi atualizason na kel manual online li. Nu ten orgulhu di oferesi kel Manual pa Kondutor li na un PDF totalmenti asesivel na nôs pájina di internet, [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv). Alén di Inglês, atualmenti, kel manual li stá dispunível online na 15 língua.

RMV stá ansiozu pa sirví-bu pamodi, djuntu, nu podi manti nôs strada seguru.

Pa kes último notísia di RMV, sigi @MassRMV na X (antigu Twitter).

Pa mas informason sobri rejistu di veikulus, plakas, titulus y seguru, konsulta [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv)

Revisitu na Abril di 2026

Stadu di Massachusetts
Partilha di Strada
Un Manual di Uzuáriu pa Kaminhus Públiku

Maioria di kes kaminhu públiku, inkluidu ruas urbanu, kaminhus, stradas prinsipal, stradas sekundáriu y suburbanu ô rural stá pa partilhadu ku nôs tudu. “Nôs” ta inklui pedestris, algén ki ta anda di bisikléta ô mota, algén ki ta viaja na veikulu di pasajeru ô autokaru, y algén ki ta konduzi veikulu kumersial ô raboki, ô un kombinason di kes veikulu li. Alguns kaminhu, sima auto-stradas Interestadual (Interstate) y vias rápidu dezenhadu skluzivamenti pa uzu di veikulus a mutur y rabokis ki ta viaja na altu velocidadi. Otus kaminhu públiku ta dezenhadu spesifikamenti pa velocidadi mas baxu ô pa viaja ku veikulus mas levi, y podi restrinji ô proibi alguns veikulu. Kaminhus públiku ten difirentis kunprimentu y largura ku difirentis karaterístika: sentidu úniku, dôs sentidu, múltiplus faxes, faxes pa Veikulus ku Altu Ukupason (HOV), divizoris sentral, paseiu, faxes pa bisikléta y berma pavimentadu ô di téra.

Enbora grandi parti di kel manual li ta dá informason sobri uzu di kaminhus públiku pa veikulus a mutur y rabokis, objetivu di RMV óra ki es fazê-l é pa poi tudu utilizudoris di kaminhus públiku senti ma nôs rua y strada públiku fazedu pa partilhadu, esetu undi lei ta preve uzu limitadu. Anda di bisikléta y a pé podi uzadu em konjuntu ku trázitu, pur isu presta atenson sênpri.

Tabela di Konteúdu

Kapitulu 1 Tira Bu Karta di Konduson.	1
Kenha ki mesti di un Karta di Konduson di Massachusetts? . . .	2
Kenha ki stá kualifikadu pa un Karta di Konduson di Massachusetts? . . .	3
Diskrison di Karta y Klasifikason . . .	6
REAL ID y Karton Padron di Massachusetts (Karta/ID) . . .	6
Klasis di Karta . . .	6
Durason di Karta . . .	7
Restrison. . .	8
Karta di Kondutor Júnior. . .	9
Rekizitus pa Obtenson di un JOL . . .	9
Restrison di Karta JOL. . .	9
Rekizitus di Identifikason . . .	12
Númerus di Seguransa Sosial y Númerus di Karta di Konduson . . .	13
Rekursus. . .	14
Pidi un Karta di Konduson . . .	14
Obtenson di un Karta di Aprendizajen . . .	15
Konduzi ku bu Karta di Aprendizajen . . .	18
Fazi Ezami di Strada. . .	20
Reseson di bu Karta Novu . . .	27
Konverson di Otus Juridison . . .	27
Konverson di Karta di Kondutor Junior (JOL). . .	27
Konverson di Karta di Aprendizajen . . .	28
Konverson di un Territóriu di Merka, Kanadá, ò Méxiku . . .	28
Rejistu di Eleitor . . .	29
Indikador di Veteranu . . .	29
Prugrama di Duador di Órgaun y Tesidu . . .	30
Taxas di Karta/ID . . .	31
 Kapitulu 2 Seguransa Primeru . . .	 33
Seguransa di Veíkulu di Pasajeru . . .	34
Konjuntu di Seguransa pa Karu . . .	35
Lei di Sintu de Seguransa . . .	35
Komu ki Sintu de Seguransa ta Funsiona . . .	36
Stórias sobri Sintu di Seguransa/Sintu di Seguransa . . .	37
Seguransa di Air-Bag . . .	38
Dentu di Veíkulu . . .	38
Lei di Konduson ku Distrason / Uzu di Telemóvel Mon- Livri. . .	39
Konduzi di Forma Defensivu . . .	41
Bu Saúdi y Kondison Fíziku . . .	42
Verifika Kondison di Bu Veíkulu . . .	42
Distánsias di Seguransa a Volta di bu Karu. . .	43
Trava y Pára . . .	44
Uzu di Bu Buzina, Sinal di Luz di Frenti y Imerjénsia. . .	45
Sistema Avansadu di Asisténsia pa Kondutor . . .	46

Konduson di Noti	46
Konduzi ku Sónu (Kansadu)	46
Konduzi na Txuva ô Nevueru	47
Konduzon na Invernu	48
Lei di Utentis di Strada Vulnerável	49
Pedestris	49
Bisikléta y Siklomotoris	50
Motosiklus	51
Seguransa di Motosiklus	52
Seguransa di Siklomotoris	52
Seguransa di Skuter Motorizadu	53
Seguransa di Veíkulu di Uzu Limitadu	53
Seguransa di Veíkulu di Velosidadi Reduzidu	54
Lei di Seguransa pa Alterason di Bisikléta	54
Kapitulu 3 Tira Bu Karta di Konduson.	55
Kes Violason di Veíkulu Motorizadu y Penalidadis	56
Infrason Sivil di Veíkulu Motorizadu	56
Violason Kriminal	57
Violason Fóra di Stadu	58
Asidentis ku Kulpa pa Bô	58
Akontesimentus ku Taxa Adisional	59
Kursu di Rekuperason pa Kondutor	59
Rejistus di Konduson	60
Suspenson ô Kanselamentu di Karta	61
Motivus Pa Suspenson di Karta	61
Kwadru di Suspenson Obrigatóriu di Karta di Aprendizajen	62
Kwadru di Suspenson Obrigatóriu di Karta di Aprendizajen (16 anu y meu até 18 anu)	63
Kwadru di Suspenson di Karta (18 Anu ô Maior)	64
Kes Infrason Kriminal y Suspenson	66
Óras Ki Bu Karta Stá Suspensu ô Kanseladu	67
Kwadru di Penalidadis pur Konduson Sobi Influênsia di álkol ô drogas	68
Períudu di Suspenson di Karta pur Txunbu na Ezami Kímiku	69
Kwadru di Períudus de Suspenson de karta di Aprendizajen pur Rekuza Testi Kímiku	70
Álkol, Drogas y Konduzon	71
Álkol	71
Dispozitivus de Blokeiu di Ignison	73
Kunpra, Ten, ô Transporta Álkol	74
Kartas/Karton di Identifikason (ID) Falsu ô Alteradu	74
Drogas Ilegal, Ramedis y Otus Substánsia kontroladu	74
Motivus pa Naun Renovason di Karta	75
Kapitulu 4 Regras di Strada	77
Perigu di Velosidadi	78

Limiti di Velosidadi	79
Semáforus	80
Kes Sinal pa Veíkulus Motorizadu	80
Sinais pa Pedestri	82
Plakas di Tránzitu	83
Sinal di Stop y di Sedénsia di Pasajen	86
Sinais Regulamentar	86
Sinais di Perigu	86
Sinais di Gia / Informason	86
Pasajen di Nivel	86
Konstruson/Manutenson di Strada (Zonas en Obra)	87
Markason na Pavimentu	89
Linhas di Faxe Branku	89
Linhas di Faxe Amarelu	90
Palabras y Sinbulus	90
Linhas di Parajen, Linhas di Sedénsia Prioridadi y	
Pasaderas	91
Ilhas di Kanalizason	92
Guardas di Pasadera	92
Faxas, Kruzamentus y Kurvas	93
Fazi Sinal	93
Na Uza kes Faxe	93
Konduzion na Auto-Strada	94
Kruzamentus	96
Kurvas	97
Marxa trás	99
Regras di Sedénsia di Pasajen	99
Azidentis pur Kortezia	102
Regras pa Ultrapasajen	102
Respeitu na Strada / Partilha di Strada	104
Stasionamentu	109
Reglamentus di Stasionamentu	110
Regras de Strada Misturadu	111
Leis pa Pedestris	112
Lei pa Siklistas y Kondutoris na Prezensa di Siklistas.	112
Perigu di Portas Abértu pa Siklistas	116
Kaxas di Biskileta	116
Faxas pa Biskiléta Separádu	117
Senarius Komun di Asidenti ku Biskiléta	117

Kapitulu 5 Situason Spesial na Konduson	119
Veíkulus di Imerjénsia en Movimentu	120
Veíkulus di Imerjénsia y di Manutenson Páradu	120
Si Bu Parádu pur un Ajenti di Pulísia	121

Imerjências di Konduson	123
Asidentis di Tránsito	128
Si bu stá ta konduzi	129
Asidentis y Fuga (Abandona Lokal di un Asidenti Sen Identifika Bu Kabésa)	130
Si Bu testemunya un Asidenti	131
Komunikason di un Asidenti	131
Konduson Intelijenti y Seguru - "Sujeston pa Konduson Ikulójiku".	132

*Kel dokumentu li publikadu pur Rejistu di Veículos a Motor (RMV), di Stado di Massachusetts, pa benefisiu di rezidentis y vizitantis tudu igual. Enbora el ten txeu informason sobri pulitikas di RMV y leis di Stado, é inportanti nota ma kel li **ka** é un dokumentu legal. Tudu sforsu fazedu pa apresenta informason mas izatu, sen eru, y atualizadu. Entretanto, pulitikas y taxas di RMV ta muda di témpu en témpu, sima tanbê kes lei ki ta regula veículos a motor. RMV ta fazi tudu sforsu pa publika informason sobri mudansa na taxas, pulitikas, prosedimentu ô leis referensiadu na kel Manual di Kondutor li, ki podi afeta bu kapasidadi di konsigi un Karta di Aprendis, Karta di Konduson ô Karton di Identidadi. Alguns alterason inportanti ta publikadu na pájina di internet di RMV na Mass.Gov/RMV. Si bu ka ten asesu pa un konputador, bu podi txoma pa Sentru di Kontatu di RMV na número 857-368-8000 (pa ken ki stá na ária di kódigu 339/617/781/857 di Massachusetts ô fóra di Massachusetts) ô 800-858-3926 (pa tudu otus kódigu di ária na Massachusetts). Ô bu podi txoma pa 877-RMV-TTDD si bu é surdu ô ten problema na ovi.*

Departamentu di Trânzitu pa Kondutoris di Massachusetts (RMV) muda txeu desdi ki el kumesa na 1903. Agora ten kuazi sinku milion di motoristas ku karta na nôs stadu. Y oji, mas ki nunka, Ajénsia stá konprometidu na aumenta efisiénsia y midjora satisfason di klienti através di teknulojia y inisiativas inovador.

Teknulojia di konputador avansadu ta kontinua ta kausa un forti ifeitu na servisu di satisfason di klienti. Através di pájina di internet di RMV ([Mass. Gov/RMV](http://Mass.Gov/RMV)) bu podi kumesa alguns tranzason di karta/karton di ID y fazi tranzason sima markason di ezami di konduson, pagamentu di taxas di ezami di konduson/karta, renovason di rejistu, renovason di karta ô Karton di Identidadi di Massachusetts, pidi un plaka spesial, paga un multa di trânzitu, pidi un segunda via di karta ô di ID, pidi un segunda via di titulu di proprietadi, muda bu morada, verifika emison di sertifikadu di abilitason di kondutor, odja status di un rejistu ô titulu, muda bu status di doador di orgaun, ô kansela plakas. Tanbê, bu podi diskarega formuláriu, konsulta kel *Manual di Kondutor li*, y premdi sobri kes últimu "regras di strada." Na internet RMV tanbê ta konvidá-bu pa fazi perguntas y dá sugeston pa midjora kes servisu di RMV.

RMV stá ta bai kontinua ta splora otus forma di midjora se relason ku bô, sima através di nôs parseria ku AAA, ki ta permiti menbrus di AAA pa prosesa sertus tranzason di RMV na kes filial di AAA.

Komu Ki Kel Manual Li Ta Uzadu

Pa *novus kondutor*, kel manual li é un gia útil pa konpriendi prosedimentu pa konsigi karta di konduson y pa studa kes regras di strada. Pa *kondutoris sperienti*, kel manual li ta oferesi mas ki un prosedimentu pa obtenson di un karta di aprendizajen. El ta fornese informason valiozu sobri Politikas di RMV, kes alterason na leis di konduson y sugeston sobri konduson seguru. Manti kel manual li na bu veikulu y konsultá-l sênpri ki bu tiver kualker dúvida.



Obtenson Di Bu Karta

Si bu é un rezidenti di Massachusetts (ô mesmu un naun-rezidenti), bu mesti ten un karta di konduson válidu pa konduzi un veíkulu a muton na kualker kaminhu públiku, auto-strada, ô otu via ki ta permiti asesu a públiku.

Kel dokumentu li publikadu pur Rejistu di Veíkulus a Muton (RMV) Stadu di Massachusetts ta emiti sinku klasi di karta di konduson ku várius priviléjiu y restrison pa rezidentis di Massachusetts. Kartas di Klasi A, B, y C, ki konxidu sima kartas di konduson kumersial (CDLs), ta pirití-bu konduzi veíkulus grandi, sima kamion y autokaru. Karta di Klasi D, ki é kel mas komun, é pa veíkulus di pasajeru, karinhas y kes kamion pikinoti. Klasi M ta pirití-bu konduzi motosiklus.

KAPITULU 1

Kenha ki mesti di un Karta di Konduson di Massachusetts?

Tudu rezidentis di Massachusetts mesti tra un karta di konduson di Massachusetts válidu pa konduzi un veíkulu a mutor na Massachusetts.

Rezidentis Fora di Stadu/Fora di País

Rezidentis Fora di Merka: Un rezidenti di Merka, ki ten pelu ménus 16 anu di idadi y ki ta mora fóra di Massachusetts, podi konduzi na Massachusetts usandu un karta di konduson válidu di fóra di stadu emitidu pa ses stadu/teritóriu di rezidénsia. Kel regra li ta aplikadu pa kes vizitanti y viajanti ku karta di otus stadus y teritórius di Merka y pa rezidentis di stadus vizinhu ki ta viaja pa trabadju na Massachusetts.

Rezidentis Fora di Merka: Lei di Massachusetts (Kapítulu 90, Sekson 10) ta permiti pa alguns kundutoris ku karta válidu di otus país podi konduzi veíkulus a mutor devidamenti rejistadu na Massachusetts. País ki emiti kel karta mesti aplika kes padron pa konduson di veíkulu a mutor igual a kes di Massachusetts (konformi determinadu pa RMV).

Si bô é un vizitanti di un otu país, bu podi konduzi veíkulus di pasajeru privadu na Massachusetts si bu ten mas di 16 anu y si bu ten un karta di konduson válidu (ki ka stá suspensu ô kanseladu) emitidu na bu país di orijen pa konduzi kel mesmu tipu di veíkulu. Si kel karta stranjeru ka stá inprimidu na Inglês ô si el ka ten traduson na Inglês di kes kanpu di informason inportanti na karta, é nesesáriu fazi un traduson pa Inglês.

Tantu bu podi ten un karta di konduson di Merka ô stranjeru, bu mesti ten bu karta di konduson válidu di fóra di stadu ô fóra di país ku bô óras ki bu ta konduzi na Massachusetts. Si for nesesáriu un traduson pa Inglês di un karta stranjeru, bu devi ten kel traduson la tanbê dispunível djuntu ku kel karta stranjeru. Un violason di Sekson 10 é un violason kriminal y un primeru ofensa stá sujeitu a un multa di \$500.

Mudansa pa Stadu di Massachusetts: Si bu vira un rezidenti di Massachusetts, bu mesti obten un karta di konduson di Massachusetts pa manti bus previléjiu di konduson. Ka ten períudu di tolerânsia.

Regras pa Obtenson di Karta pa Pesoal Militar

Si bu stá na servisu militar ativu y bu krê konduzi na Massachusetts, bu mesti ten un karta di konduson válidu di bu stadu di orijen. Si bu é un rezidenti permanenti di Komunidade, bu mesti ten un karta di Massachusetts válidu. Kes eseson é kes li di baxu:

- Si bu stá ta regresa di servisu ativu fóra di Merka y bu ten un karta di konduson emitidu pa un ramu di Forsas Armadas baziadu na un otu país, bu podi konduzi ku kel karta la na Massachusetts pa un períudu di até 45 dia.
- Si bu ten un karta di konduson di Massachusetts ki vensi

enkuantu bu staba na servisu ativu, bu podi uza kel karta la pa konduzi un veġkulu a mutur pa até 60 dia dipos di bu dispensa onrozu di servisu militar. Si bu skodji uza kel opson li, bu mesti karega bu karta vensidu y prova di bu dispensa djuntu ku bô oras ki bu ta konduzi.

Dúvidas?

Sentru di Kontaktu di RMV: 857-368-8000

(di kódigus di ária MA 339/617/781/857 ô di fora di MA)

800-858-3926 (di tudu otus kódigus di ária MA)

Kes algén surdu ô ku problema pa ovi podi txoma pa 877-RMV-TTDD (1-877-768-8833).

Oráriu di Kontaktu di RMV: Segunda-Sesta 9 di palmanhan-5 di tardi.

Ô Konsulta: [Mass.Gov/AsktheRMV](https://www.mass.gov/askthermv)

Kenha ki stá kualifikadu pa un Karta di Konduson di Massachusetts?

Kualker algén ki é rezidenti di Massachusetts, ki ten pelu ménu 16 anu di idadi, y ki ka ten un karta di konduson ô direitu di konduzi kanseladu, podi pidi pa kumesa kel prusesu pa tra Karta di Klasi D ô Klasi M ku un rezerva na kualker Sentru di Servisu di RMV.

Karta di Konduson di Massachusetts Limitadu pa Rezidentis di Massachusetts

Pa lei, un karta di konduson ô karton di identidadi (ID) di Massachusetts (esetu un karton di ID di Bebida Alkoliku) sô podi emitidu pa un rezidenti di Massachusetts. Karta di konduson ka podi emitidu pa konveniénsia di pesoas di negósiu ô turístas di otus stadu ô país ki podi stá li tenporalmenti, ô pa naun-rezidentis ki ten propriedadi ô ki ta mora tenporalmenti na Massachusetts ma ki ta manti ses rezidénsia legal fóra di stadu. Pa obten un karta, bu mesti kunpri tudu kes rekizitu pa un karta di konduson na konformidadi ku lei, inkluindu kel rekizitu di rezidenti legal di Massachusetts.

Lei di Massachusetts ta iziji pa kes algén ki kondenadu pa ofensas seksual fazi rejistu na ses departamentu di pulísia lokal. Pa mas informason, txoma 1-800-93-MEGAN.

Rekizitu di Idadi

Ningén menor di 16 anu podi konduzi na Massachusetts. Kel li é asin mesmu si bu ten un karta di konduson (ô karta di aprendizajen) emitidu na un stadu ô teritóriu Merkanu ô na otu país ki ta permiiti konduson di veġkulus a mutur pur algén menor di 16 anu.

- Pa bu pidi un karta di aprendizajen Klasi D (veġkulu di pasajeru) ô Klasi M (motosiklu), bu mesti ten pelu ménu 16 anu.
- Bu podi obten un karta di aprendizajen ku 16 anu di idadi, ma bu ka podi Resebi un karta di konduson di Klasi D ô Klasi M até ki bu fazi pelu ménu 16 anu y meiu, y ki bu ten bu lisensa na bon stadu pa sês mës konsekutivu y ki djá bu konklui un programa di treinu idukativu pa kondutor aprovalu pa RMV.

Nota: Bu mesti ten pelu ménus 18 anu di idadi pa pidi un Karta di Konduson Kumersial (Klasi A, B, ô C).

Konsentimentu di Pais/ Enkaregadu di Edukason

Klientis ki stá ta pidi lisensa, karta, ô karton di identidadi y ki ten ménus di 18 anu (menoris) mesti di un konsentimentu pur skritu di un di ses pai, un tutor legal, un asistenti sosial, ô un direktor di un internatu. Pa un karta di aprendizajen, ô karton di identidadi, un algén ta dá konsentimentu pur skritu óra ki el ta sina na kosta di formuláriu di pididu di lisensa / karta / ID.

Si kel algen ki stá ta sina na kosta di formuláriu ka for un di ses pais, dokumentason di kel algén na kualidadi di tutor mesti aprezentadu na momentu di pididu di lisensa / ID y, pa un karta, na momentu di izami di konduson. **Falsifikason di un sinatura podi rezulta na suspenson ô kanselamentu di karta.**

Pulítika di Imajen di Rostu

Tudu kandidatus pa un karta di aprendizajen, karta di konduson, karton di identidadi, karton di ID di bebida alkoliku, ô un karton di difisiénsia mesti ten ses imajen- fotográfiku tiradu pur RMV.

Kel li é pa garanti ma kel imajen ki stá na kel dukumentu emitidu y na bazi di dadus di RMV é kel imajen real di kel algén ki fornese informason di identidadi pa RMV óras ki el fazi pididu di dukumentu. Tanbê é pa ajuda ajentis di autoridadi na identifikason koretu di kel algén ki ten se imajen na dukumentu.

Kel imajen tiradu mesti ten un vista di frenti di kel kandidatu. Tudus kes karaterístika di rostus di kandidatu mesti stá vizível (pur izenplu: odju, naris, boka, bustu, etc.). Aspetu mesti permiti un vista klaru di rostus di kandidatu pur interu. Un kubertura di rostus sólidu ô transparenti (lensu, véu, óklus di vista/óklus di sol, óklus di proteson, máskara sirúrjiku ô di puera, etc.) ka ta aseitádu. Óklus, inkluidu óklus pa leitura ô ku preskrison, ka permitidu, mesmu si kandidatu ta kostuma uzá-s. Txapéu ô otu kubertura di kabésas ka aseitável, ma si el uzadu pur razon médiku ô rilijiozu, el podi permitidu desdi ki el ka ta skundi ninhun karaterístika di rostus. Barba natural y prótezi kapilar podi aseitadu, a ménus ki kel ifeitu jeral ta disfarsa kel verdaderu aspetu di rostus di kel algén ô si karaterístikas di rostus fika skundidu. Tatujajen di rostus permanenti ta aseitadu, ma tatujajen tenporáriu naun. Fonis di ovidu Bluetooth ka ta aseitadu.

Rekizitus di Ezami di Vista

Ezami di bu vista é un parti nesesáriu pa garanti ma bu é kapás di konduzi un veikulu a mutur ku seguransa. Un funsionáriu di RMV ta fazê-bu un ezami di vista óras ki bu pidi un karta di aprendizajen ô karta di konduson. Bu ta izaminadu pa kapasidadi vizual, rekonhesimentu di kor, y vizon perifériku. Si bu ta kostuma uza lentis di kontaktu ô lentis di koreson pa odja di lonji, enton bu mesti uzá-s duranti kel izami di vista.

Pa bu stá kualifikadu pa karta di Klasi D ô M, bu vista mesti ten pelu ménus 20/40 di kapasidadi vizual na bu odju midjor (korijidu) y pelu ménus 120 graus di vizon periférikú orizontal (tudu dôs odju djuntu) pa un karta konpletu. Si bu vista korijidu stá entri 20/50 y 20/70 na kel odju midjor, bu podi stá kualifikadu pa karta sô duranti luz di dia. Si bu fadja na kel ezami di vista, si bu rekuza fazi kel ezami, ô si bu ka stá ta konsigi fazi kel ezami di vista, bu podi apresentá un Sertifikadu di Ezami di Vista (VSC) orijinal di RMV ki bu oftalmolojista ô optometrista prienxi antis. RMV podi aseita kel Sertifikadu di Ezami di Vista li en vez di kel ezami di vista pa demonstra konformidadi ku kes padron mínimu di vista pa obtenson di un karta di konduson.

Bu podi diskarega kel Sertifikadu di Ezami di Vista na pájina di internet di RMV ([Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/RMV)) ô panha un kópia na txeu di kes klinika di vista.

Pa informason sobri otus kualifikason di vista y fiziku nesesiáriu pa ten un karta di konduson di Massachusetts, ô pa mas informason sobri prusedimentu di relatu voluntáriu di kes kondison médiku, favor txoma pa Asuntus Médiku na 857-368-8020. Tanbê, bu podi konsulta pájina di internet sobri kel Norma Médiku (<https://www.mass.gov/info-details/medicalstandards-for-passenger-class-d-and-motorcycle-class-m-driverslicenses>).

Verifikason di Rejistu di Konduson

Óras ki bu pidi un lisensa ô karta, ô renova un karta, bu ta ezijidu pa fornese un lista di stadus na undi ki bu tevi karta na kes últimu dez anu, sima tanbê tudu númeru di karta di fóra di stadu ki djá bu tevi. Sistéma informatíku di RMV ta verifika bu nómi, data di nasimentu, Númeru di Seguransa Sosial y kualker númeru di karta di konduson di fóra di stadu ku kel Sistéma di Indikador di Kondutor ku Probléma (PDPS), ki ta guarda informason sobri suspenson y kanselamentu di karta pa kondutoris na tudu kes 50 stadu. Si bu rejestu korespondi ku PDPS, bu ka ta permitidu kontinua ku prusesu di pididu até ki tudu suspenson ô kondenason di fóra di stadu rezolvidu.

Bu ka podi ten karta di konduson na várius stadu au mesmu témpu. Massachusetts é parti di prugrama Stadu-pa-Stadu, ki ta verifika karta di konduson válidu y karton di ID emitidu pur otus stadu partisipanti. Di un stadu pa kel otu ta kansela kualker karta di konduson ô karton di ID emitidu pa otu stadu partisipanti óras ki un karta ô karton di ID di Massachusetts (fora ID di Bebida Alkolíku) emitidu.

REAL ID y Karton Padron di Massachusetts (Karta/ID)

Bu mesti skodji entri un Karta di Konduson ô Karton di ID REAL di Massachusetts ô un Karta di Konduson ô Karton di ID Padron di Massachusetts. Kustu é kel mesmu pa tudu dôs tipu di karton (odja sekson di *Texas di Karta/ID*).

Kuzê ki bu Mesti pa Viaja

Bu mesti un REAL ID, ô otu ID aseitável sima un pasaporti válido, pa bu voa dentu di Merka ô pa bu entra na sertus edifisius federal.

Un Karton REAL ID emitidu pur Massachusetts stá en konformidad ku lei federal REAL ID di 2005. Kel tipu di karta ô Karton di ID li podi uzadu pa ten asesu pa sertus instalason federal y pa bu entra na avion pa vous dentu di Merka. Si bu ten un pasaporti ô otu ID aseitável, bu podi nunca mesti di un REAL ID. Mas informason sobri REAL ID podi atxadu na [Mass.Gov/ID](https://www.mass.gov/id).

Un Karton Padron di Massachusetts podi ser un karta di konduson ô Karton di ID. Un Karta di Konduson Padron di Massachusetts ta oferesi kes mesmu priviléjiu di konduson ki un Karta di Konduson REAL ID di Massachusetts. Nu entantu, el KA é un forma di identifikason aseitável pa kes fin federal mensionadu di riba.

Si bu ten un Karton Padron di Massachusetts, bu mesti apresenta un pasaporti ô un forma alternativu di identifikason federalmenti aseitu pa bu entra na un vou doméstiku ô pa ten asesu pa sertus instalason federal. Sekson di Seguransa di Transporti ta publika un lista di formas alternativu di identifikason na <https://www.tsa.gov/travel/security-screening/identification>.

Tudu kes rekizitu pa obtenson di karta (idadi, aptidon di kondutor, y ezami pur skritu y di konduson) é kes mesmu pa tudu dôs tipu di karton. Dokumentason y rekizitus di pididu é diferenti pa kes dôs tipu di karton. Aes ten tanbê aspetu diferenti, ku marka y palavras diferenti inprimidu na frenti di kes karton. Konsulta [Mass.Gov/ID](https://www.mass.gov/id) pa mas informason.

Bu podi ten sô un karta di konduson ô karton di identifikason ku bô di kada vez.

Klasis di Karta

Kel tabela na pájina siginti ta rezumi kes tipu di karta di Massachusetts. Bu karta di konduson ta konsideradu un forma primáriu di identifikason, ki ta sirvi komu prova di identidadi, rezidência, idadi y sinatura.

Alén di lista bus informason pesual, un karta ô un ID emitidu pa RMV ta apresenta bu imajen fotográfiku y bu sinatura, ki stá guardadu na konputador sentral di RMV.

Kartas di Konduson di Massachusetts

Klasi di Karta	Veíkulus Permitidu
A	Kualker kombinason di veíkulus ku un klasi di pezu brutu di kombinason (GCWR) di 26.001 libra ô mas, desdi ki kel GVWR di veíkulu(s) ki stá ta rebokadu é mas di 10.000 libra (Titularis di un karta di Klasi A podi, ku kualker averbason apropiadu, konduzi tudu veíkulus dentu di Klasi B, C, y D.)
B	Kualker veíkulu úniku ku un klasi di pezu brutu di veíkulu (GVWR) di 26.001 libra ô mas, ô kualker veíkulu di kel tipu la ki stá ta reboka un veíkulu ki ka ten mas di 10.000 libra di GVWR. (Titularis di un karta di Klasi B podi, ku averbason apropiadu, konduzi tudu veíkulus dentu di Klasi C y D.)
C	Kualker veíkulu úniku ô kombinason di veíkulus ki ka ta prienxi definison di Klasi A ô Klasi B, ma ki fetu pa transporta 16 pasajeru ô mas, inkluintu kondutor, ô ki mesti ten sinalizason pa material perigozu na termus di 49 CFR 172.500 ô kualker otu regulamentu federal. (Titularis di un karta di Klasi C podi konduzi tudu veíkulus dentu di Klasi D.)
D	Kualker veíkulu úniku ô kombinason di veíkulus ki ka ta prienxi definison di Klasi A, Klasi B, Klasi C, ô Klasi M. (Tipikamenti veíkulus di pasajeru sima karus, SUVs, ô karinhas di família).
M	Kualker veíkulu a mutor definidu sima motosikléta na M.G.L. k. 90, §10 1.

Pa informason sobri kes restrison ô averbason di veíkulus Kumersial (Klasi A, B, ô C), konsulta Manual di CDL na [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv).

Pa informason sobri kartas pa Mutosikléta (Klasi M), konsulta kel Manual di Mutosikléta na [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv).

Durason di Karta

Un karta di konduson di Massachusetts é válidu pa un másimu di sinku anu y tipikamenti el ta vensi na dia di bu aniversáriu.

Un Karta REAL ID ô karton di ID podi emitidu pa un períudu di ménus di sinku anu si kel prezensa legal autorizadu di un kandidatu (konformi stablesidu pa Departamentu di Seguransa Internu di E.U.A.) pa un períudu mas kurtu. Períudu mínimu aseitável di prezensa legal é 12 mês. Nu entantu, un kandidatu ki kunsigi prova

ma el ta prienxi kel períudu mínimu di 12 mês podi resebi un Karta REAL ID ô karton di ID mesmu si el ta fika li sô pa un períudu mas kurtu. Kel taxa di karta ta ser distribuidu si el for pa ménus di sinku anu y kel karta ka ta vensí na dia di bu aniversáriu.

Un Karta Padron é sênpri válidu pa sinku anu.

Bu podi renova bu karta ô ID até un anu antis di data di vensimentu.

Kes karta di konduson y karton di identifikason vertikal ku kes palavra "Ménor di 21" imprimidu na es ta emitidu pa kualker algén ki ta obten ô renova un karta ô karton di identifikason óras ki el é menor di 21 anu. Si bu renova bu karta ô karton di ID antis di bu fazi 21 anu, bu ta resebi un karta ô karton di ID vertikal. Kel karta ô karton di ID li ta manti válidu até vensimentu, mesmu dipôs ki bu fazi 21 anu. Un karta orizontal podi obtidu dipôs di bu aniversáriu di 21 anu.

Restrison

Kes restrison é limitason podu na bus previléjju di konduson. Bu karta di konduson podi emitidu ku várius restrison, ki stá indikadu pa létras di kódigu na frenti y na kosta di bu karta.

Lista di Restrison

RMV podi aplika kualker un di kes siginti restrison na un karta:

- 2** Rejistu Médiku / Glukoze Nesesáriu
- A** Uza sô ku Instrutor di Konduson Sertifikadu
- B** Lentis koretivu
- C** Ausiliu Mekániku
- D** Próteze / Ausiliu Médiku Pesual
- E** CMV Transmison Automátiku
- G** Sô duranti Dia (Luz di dia)
- H** Limitadu pa Trabadju
- I** JOL Limitadu / Otu
- J** Otus
- K** CDL - Sô Inter-stadu
- L** CDL - Veíkulus sen Travon di Ar
- M** CDL - Esetu Autokaru di Klasi A
- N** CDL - Esetu Autokaru di Klasi A y B
- O** CDL - Esetu Trator/Reboki
- P** Sen Pasajeru na Autorkaru CMV
- Q** Transmison Automátiku Klasi D
- R** Lenti teleskópiku bióptiku
- S** Prova di Nível di Asukra na Sangi
- T** Blokeiu di Ignison

U	Motosikléta di 3 Roda
V	Variánsia Médiku
W	Izenzon Médiku Inter-stadu
X	CDL - Sen Karga na Tanki di CMV
Y	Restritu pa Kapasidadi di 14 Pasajeru
Z	CDL - Ar sobri Idráuliku (Air Over Hydraulic)

Restrison Médiku

Asuntus Médiku, ki ta analiza pedidus di karta ki ta lista kondison fiziku ô mental ki podi afeta kapasidadi di un kundutor, podi emiti restrison di konduson relasionadu ku bu kondison médiku atual. Pur izenplu, si bu pása na ezami di vista pa karta di konduson ta uza óklus ô lentis di kontaktu, bu karta di konduson ta emitidu ku un restrison di "Lentis Koretivu" (létra di kódigu B) y bu mesti uza bus lenti koretivu óra ki bu ta konduzi. Si bu mesti di un ausiliu mekániku ô dispozitivu protétiku (ekipamentu adaptativu) pa konduzi un veíkulu a mutur, Asuntus Médiku ta emiti bu karta ku restrison). Es ta konsidera pedidus di karta kazu-pa-kazu, y bu podi izijidu pa fornesi un karta di médiku pa autorizason médiku ô ekipamentu spesial relasionadu ku konduson.

Kes Restrison pa Kondutor Junior

Kel restrison di Kondutor Junior (létra di kódigu I) ta adisionadu na karta di tudu kondutor ku ménus di 18 anu. Pa un deskrison kompletu di Lei di Kondutor Junior y kes restrison di konduson pa kondutor ku ménus di 18 anu, konsulta sekson di *Lei di Karta pa Kondutor Junior* di baxu.

Lei di Karta pa Kondutor Junior

Kualker kondutor di veíkulu a mutur ô motosiklista ku idadi entri 16 anu y meu y 18 anu ta konsideradu un Kondutor Junior. Lei di Kondutor Junior ten várius rekizitus y restrison ki ta afeta signifikativamenti konduson di un veíkulu a mutur pa un algén ki ten un Karta di Konduson Junior (JOL). Objetivu prinsipal di kel lei li é pa dá kes novu kondutor oportunidadi supervizionadu di dezenvolvi bons abilidadi di konduson, enkuantu es ta mantê-s livri di pusivel distrason kauzadu pa amigus ku ménus di 18 anu ki stá prezenti na momentu ki kel kondutor stá na volanti.

Rekizitus pa Obtenson di un JOL

Un kandidatu pa karta di konduson ku idadi entri 16 anu y meu y 18 anu mesti kunpri várius rekizitu pa obtenson di un JOL:

- Ten un karta di aprendizajen válidu pur pelu ménus sês mês

konsekutivu (Kualker suspenson ta invalida kel lisensa y kes sês mês ta kumesa ta konta di novu óras ki kel suspenson levantadu.)

- Manti un rejistu di konduson linpu pur pelu ménus sês mês konsekutivu artis di fazi kel izami di konduson.
- Konpleta un programa di edukason y treinu di kondutor aprovalu pa RMV ku susêsu, ki ta inklui 30 óra di instruson na sala di aula; 12 óra di treinu na na volanti; y sês óra di speriência na karu ta odja otus studanti ta konduzi.
- Konpleta pelu ménus mas 40 óra di konduson na volanti supervizionadu, demonstradu na un deklarason sertifikadu forneshu pur un di ses pais ò un tutor.
- RMV ta aseita 30 óra di konduson supervizionadu pur un di ses pais ò tutor si kel kandidatu konpleta un programa di dezvoltamentu di abilidadi di konduson.
- Un pai ò tutor mesti partisipa na duwas óra di instruson sobri kel kurikulu di formason di kondutor (a ménus ki es djá partisipaba na kes último sinku anu).
- Pasa na un ezami final pa ten un sertifikadu di formason di kondutor arkivadu iletrónikamenti na RMV.

Restrison di Karta JOL

Kes siginti restrison ta aplika na tudu Kondutor Junior:

- Bu ka podi konduzi un veíkulu a mutur na kes primeru sês mês dipos ki bu resebi bu JOL enkuantu kualker otu pesoa **menor di 18 anu** stá na veíkulu (ki ka abô ò un ménbru di bu família diretu), a ménus ki bu stá akonpanhadu pa un pesoal ki ten pelu ménus 21 anu, ki ten pelu ménus un anu di speriência di konduson, ki ten un karta di konduson válidu di Massachusetts ò di un otu stadu, y ki stá ta okupa un kadera na bu ladu.

Regra Jeral: Kel restrison di pasajeru ki ta aplika na bô komu detentor di un JOL ku ménus di 18 anu ta levantadu asim ki bu konpleta kel períudu di sês mês (ò kel porson ki ta aplika na bô) ò óra ki bu fazi 18 anu, kel ki kontesi primeru.

Kel períudu di sês mês di restrison di pasajeru ta pára di konta, tenporariamenti, durante kualker suspenson. Óras ki bu JOL devolidu, bu ta mesti inda konpleta kel restu di períudu di sês mês di restrison ki ta izistiba na inísiu di períudu di suspenson, a ménus si djá bu fazi 18 anu.

Konsulta Kapítulu Trê pa un lista di penalidadis y taxas ki bu stá ta bai stá sujeitu pur violason di kualker un di kes restrison li.

- Komu detentor di un JOL, bu ka podi konduzi un veíkulu a mutur entri 12:30 y 5:00 di palmanhan a ménus si bu stá akonpanhadu

pa un di bus pais ô bu tutor legal. Si bu pegadu ta konduzi un veîkulu a mutur na violason di kel restrison li, bu podi akuzadu di konduzi un veîkulu a mutur sen stá ku karta. Kel li é un violason kriminal.

Nota: Lei ta dexe klaru ki entri 12:30 y 1:00 di palmanhan y entri 4:00 y 5:00 di palmanhan, kes dispuzison di lei ta aplikadu pur kes ajénsia di fôrsa di lei somenti óras ki un Kondutor Junior di un veîkulu a mutur parádu legalmenti pur un violason di leis sobri veîkulus a mutur ô pa un otu infrason. Kel li ta txomadu di "aplikason sekundáriu." Tantu ki sima inda é ilegal bu konduzi duranti kes oráriu la sen un di bus pais prezenti na karu.

- Si bu viola kel restrison di pasajeru ô kel restrison di noti, bu ta stá sujeitu a un suspenson di karta di 60 dia pa un priméru infrason, 180 dia pa un segundu infrason y un anu pa kes infrason siginti. Pa un segundu infrason ô siginti, tanbê bu ta izijidu pa konpleta un kursu di Kursu di Riedukason Atitudinal pa Kondutoris. Lei ta iziji pa RMV inpoi kes suspenson li pa alén di kualker otu penalidadi, multa, suspenson, kanselamentu, ô rekizitu ki podi inpostu en relason ku un violason kometidu na momentu ki bu staba ta viola kel restrison di pasajeru ô di noti.
- Bu ka podi konduzi un veîkulu a mutur ki ta iziji un **karta di konduson kumersial** (CDL).
- Bu ta suspendidu pa un anu si bu tiver ménus di 18 anu óras ki bu kometi sertus infrason di konduson y álkol ô droga staba involvidu (180 dia si bu tiver entri 18 y 21 anu), **pa alén di kualker penalidadi aplikadu pur un tribunal ô otu lei.** (Pa detalhis, konsulta sekson di *Suspenson ô Kanselamentu di Karta* na Kapítulu Trêš.)
- Bu ka ta stá kualifikadu pa un karta konpletu até ki bu konpleta kel períudu di suspenson inpostu enkuantu bu staba ta konduzi ku un JOL y bu fazi 18 anu.
- Bu ta infrenta períudus di suspenson adisional di un anu pa un priméru infrason pamodi koridas di karu y trêš anu pa un infrason siginti. Pa un priméru infrason di velocidadi, bu ta suspendidu pa 90 dia; pa un infrason siginti, bu ta suspendidu pa un anu.
- **Kondutoris ku ménus di 18 anu ka podi uza kualker dispuzitivu iletróniku móvel pa kualker razon enkuantu es stá ta konduzi un veîkulu a mutor.** Kel úniku eseson é pa komunika un imerjénsia. Konsulta sekson di Lei di *Konduson ku Distrason/Uzu di Telemóvel Mon Livri* na Kapítulu Dôs pa mas informason.

Rekizitus di Identifikason

Kel Lei Federal REAL ID ta stablesi kes padron mínimu ki stadus mesti sigi óra ki es ta emiti y pruduzi kartas di konduson y kartons di ID. Guvernu federal ta iziji pa indivídus aprezena un karta ô ID markadu komu REAL ID, ô otu forma di identifikason federalmenti aseitu, pa enbarka na vous doméstiku ô entra na sertus instalason federal. Konsulta [Mass.Gov/ID](https://www.mass.gov/id) pa informason atualizadu sobri REAL ID na Massachusetts.

Pa pidi un karta di aprendizajen, karta di konduson ô karton di ID, bu mesti fornesi dokumentus di identifikason. KEs dokumentu izijidu la stá ta bai ser diferenti pa Karton REAL ID y Karton Padron di Massachusetts.

Tudu kandidatus pa Karta di Konduson y Karton di Identifikason di Massachusetts mesti aprezena kes siginti:

Karta di Konduson / ID REAL ID Karton (válidu pa fins federal)	Karta di Konduson / ID Padron (ka válidu pa fins federal)
• 1 dokumentu ki ta konprova bu prezensa legal na Merka. • 2 dokumentu ki ta konprova bu rezidénsia na Massachusetts • 1 dokumentu ki ta konprova bu Númeru di Seguransa Sosial Ô un Avizu di Negason ku Pasaporti ki ka é di Merka, Vistu y I-94	• Dependendu di kes dokumentu aprezentadu, 1 ô 2 dokumentu ki ta konprova bu identidadi y data di nasimentu • 1 dokumentu ki ta konprova bu rezidénsia na Massachusetts • Númeru di Seguransa Sosial ezijidu (UN di kes siginti) • Númeru di Seguransa Sosial ki ta validadu iletronikamenti • Númeru di Seguransa Sosial Avizu di Negason ku Pasaporti ki ka di Merka, Vistu y I-94 • Deklarason juramentadu di falta di Númeru, somenti permitidu pa sertus klientis ki ta aprezena tipus di dokumentu spesifiku y somenti pa Karta di Konduson Padron (Ka pa karton ID di Massachusetts)

Kes dokumentu di identifikason mesti di kel lista di *Dokumentus di Identifikason* Aseitu (konsulta [Mass.Gov/ID](https://www.mass.gov/id)) y mesti stá konformi pa RMV. Bu podi mesti fornese kel identifikason izijidu pa kada tipu diferenti di dokumentu ki bu pidi, mesmu ki djá bu ten un karta di aprenvizajen, karta di konduson ô ID di Massachusetts.

Tudu dokumentus mesti ser orijinal, a ménus si stá indikadu di otu forma. Fotokópia ka ta aseitadu. Dokumentus laminadu ka é aseitu.

Popa ténpu óras ki bu kumesa bu pididu online na [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv). Prienxi tudu informason na kel formuláriu y indika kal é kes dokumentu ki bu stá ta bai leva ki stá ta bai djuda garanti ki bu tranzason ta ten susésu.

Nota 1: Diplomatas stranjeru y otus funsionáriu di guvernus stranjeru, ses ménbru di família y asistentis pesual/inpregadu ki djá resebi un karta di konduson di Departamentu di Stadu di Merka, ka stá kualifikadu pa obtenson di un karta di konduson di Massachusetts.

Nota 2: Si bu vistu ta inklui formulárius adisional, sima F1 y F2 ô M1 y M2, ki tudu dós ta iziji un I-20, kel formuláriu la mesti intregadu tanbê.

**Rekizitus di Identifikason stá sujeitu a alterason na kualker momentu.
Konsulta [Mass.Gov/ID](https://www.mass.gov/id) pa mas informason.**

RMV stá ta bai inisia verifikason iletróniku pa maioria di dokumentus di identifikason na bazis di dadu nasional y stadual. Kel prusesu li ta dá resposta di validadi pa RMV dentu di segundus pa grandi maioria. Tantu ki sima, sertus verifikason ta iziji ténpu adisional pa peskiza ô podi stá sujeitu a revizon manual. Kel li ka krê fla ma bu tranzason ta negadu. Kel la ta signifika sinplismenti ma kel informason di verifikason ka stá dispunível de imediatu y ma é nesesáriu tenpu adisional. Kes kazus li jeralmenti ta rezolvidu dentu di três a sinku dia útil, ma na alguns okazion raru podi dimora até vinti dia. Bu Repezentanti di Atendimentu pa Klienti ta fornese-bu kes instruson adisional.

Númerus di Seguransa Sosial y Númerus di Karta di Konduson

Bu mesti kunpri ku rekezitu di Númeru di Seguransa Sosial (SSN) pa pidi un kualker karta di aprenvizajen, karta di konduson, ô ID, inkluiu un segunda via ô un renovason. Óras ki bu intrega un pedidu, RMV ta tenta valida kel SSN ki bu fornese kontra rejistus informátiku na Administراسon di Seguransa Sosial (SSA). Si bu ka ten un SSN, bu podi pidi un formuláriu pa kel la ta txoma pa 1-800-772-1213 ô konsulta [SSA.Gov/ssnumber](https://www.ssa.gov/ssnumber).

Si djá bu pidi un SSN ku SSA y djá bu negadu, bu mesti aprezenta kel Ávizu di Negason skritu (ki ka ten mas di 60 dia) ki SSA fornese-bu y tudu kes siginti:

- Prova di bu stadu di vistu atual
- Un Rejistu di Txigada y Partida I-94 (podi ser un version na papel di Alfándega y Proteson di Frontera di Merka ô un inpreson di un version iletróniku diskaregadu di ses pájina di internet: CBP.Gov/i94)
- Bu Pasaporti atual ki ka é di Merka

Si bu ka ten un SSN y bu ka podi pidi un, bu podi aprezenta un *Deklarason Juramentadu di Falta di Númeru di Seguransa Sosial* y pidi un Karta di Konduson Padron (konsulta Mass.Gov/ID pa mas informason).

Pa informason sobri modi ki bu ta obten un SSN, txoma pa 1-800-772-1213. Obtenson di un substituison di SSN, konsulta SSA.Gov

Rekursus

Si bu pididu pa karta di aprendizajen, karta di konduson ô karton di ID negadu, bu podi aprezenta un rekursu dentu di dés dia dipos ki bu resebi negason skritu di RMV. Kualker tenpu adisional izijidu pa kel revizion informal ka ta prolonga kel periúdu di dés dia. Un rekursu formal podi aprezentadu somenti na Konsedju di Rekursus sobri Pulísias di Riponsabilidadi y Fiansas na enderesu di baxu ku un xeki ô orden di pagamentu di \$50.

Board of Appeal on Motor Vehicle Liability, Policies and Bonds Division of Insurance

*One Federal St., Suite 700 • Boston, MA 02110
617-521-7794 • State.Ma.US/DOI*

Pa obtenson di formuláriu online pa aprezenta rekursu di un desizon di RMV na Konsedju di Rekursu di Divizion di Segurus, bai na State.Ma.US/DOI y skrevi "appeal form" (formulariu di rekursu) na kaxa di peskiza.

Pidi un Karta di Konduson

Bu mesti obten un karta di aprendizajen antis di bu podi pidi kualker karta di konduson. Pa obtenson di un karta di aprendizajen, bu mesti prienxi un formuláriu, aprezenta identifikason, paga un taxa, pása na un ezami di vista y pása na un ezami di karta di aprendizajen. Bu karta di aprendizajen ka ta vira un karta di konduson até ki bu pása na kel ezami di konduson y bu paga tudu taxas di karta. Si bu karta di aprendizajen vensi, bu mesti fazi kel ezami di karta di aprendizajen otu vez y paga kes taxa izijidu.

Si bu é un novu rezidenti di Massachusetts y bu ten un karta di konduson di fóra di stadu, bu podi stá kualifikadu pa konverti bu karta sen fazi testi. Pa informason sobri konversion di karta y pulitikas di karta stranjeru, konsulta Mass.Gov/RMV.

Popa ténpu óras ki bu kumesa bu pididu online na [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv). Priendxi tudu informason na kel formuláriu y indika kal é kes dokumentu ki bu stá ta bai leva ki stá ta bai djuda garanti ki bu tranzason ta ten susésu.

Asegura ma bu ta konsulta kel pájina di internet di RMV: [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv). Várius pájina di internet di terserus, ku aparénsia semilhanti, ta afirma ma es ta oferesi servisus y informason di RMV, ma es podi kobra taxas adisional y bus informason pesual y finanseru podi ka stá siguru ku es.

Obtenson di un Karta di Aprendizajen

Bu mestie ten pelu ménus 16 anu di idadi pa pidi un karta di aprendizajen di Klasi D ô M. Kel ezami di karta di aprendizajen ki bu mesti fazi ta testa bu konprenson di leis di veikulu a mutor di Massachusetts y prátikas di konduson seguru. Un karta di aprendizajen ta dá-bu permison pa konduzi (akonpanhadu pa un kondutor lisensiadu ku pelu ménus 21 anu) enkuantu bu ta pratika bu abilidadi di konduson y bu ta prepara pa bu ezami di konduson. Un karta di aprendizajen é válidu até dôs anu.

Óra ki bu pidi un karta di aprendizajen, bu podi fazi pré-pagamenu di bu karta y di taxas di ezami di konduson na kel momentu la. Bu podi tanbê uza kel tranzason "Paga Nha Ezami di Kondusony/ô Taxas di Karta" (Pay My Road Test and/or License Fees) na [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv) pa paga kes taxa li antis ô dipos ki bu fazi ezami di konduson. Si taxas djá pagadu, bu karta di konduson ta mandadu automatikamenti pa bô, y bu ka mesti bai pa un Sentru di Servisu di RMV dipos di pása na ezami di konduson.

Pa ganha bu karta di aprendizajen, dá kes siginti pasu:

1. Studa tudu informason kontidu na kel manual li.
2. Priendxi un formuláriu di karta di aprendizajen, fazi un rezerva pa vizita un Sentru di Servisu di RMV, y entrega kel formuláriu na sentru di servisu. Kel formuláriu li podi priendxi online na [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv) pa popá-bu tenpu óras ki bu vizita un sentru di servisu. Si bu ten ménus di 18 anu, bu mesti ten sinatura di un di bus pais ô tutor na bu formuláriu.
Na prienxi kel formuláriu li, bu ta izijidu pa deklara si bu ten kualker kondison fiziku, mental, ô médiku ô si bu stá ta toma kualker medikamentu ki podi afeta bu kapasidadi di konduzi un veikulu a mutor.
3. Kunpri ku tudu rekizitus di identifikason di RMV (konsulta [Mass.Gov/ID](https://www.mass.gov/id) pa mas informason).
4. Paga un taxa di \$30 pa ezami di karta di aprendizajen, ki ta kubri kustu di bu ezami.
5. Tira bu fotu y kaptura bu sinatura iletronikamenti.
6. Pasa na un ezami di vista na sentru di servisu ô entrega un sertifikadu di rastreiu di vista di RMV di bu médiku.

7. Pasa na un ezami di karta di aprendizajen baziadu na informason di kel manual li.

Ezamis di karta di aprendizajen podi fazedu na sentru di servisu óras ki bu intrega bu formuláriu. Es stá tanbê dispunível online na Mass. Gov/RMV dipos ki bu intrega bu formuláriu. Si bu pása na ezami online ma bu ka konsigi inprimi kel lisensa, bu podi txoma Sentru di Kontaktu di RMV na 857-368-8110. RMV ta inprimi kel lisensa y ta mandá-bu el pur koreiu dentu di sinku a seti dia útil.

Un karta di aprendizajen é un dokumentu ki ta konsedi previléjius di konduson kondisional. Kel dokumentu li ka stá destinadu pa uzadu komu un dokumentu di identifikason pa viaja. Kel li krê fla ma el ka ta aseitadu pa maioria di konpanhias aérias, navius di kruzeru, etc., pa viajen sima un ID emitidu pur stadu ku fotu.

Prusedimentus di Ezami di Karta di Aprendizajen

Kada ezami di karta di aprendizajen ten 25 pergunta di skodja múltiplu. Temas abordadu na ezami ta inklui uzu indevidu di álkol, kes suspenson y violason di JOL, tanbê regras di strada y identifikason di sinal di tránzitu. Pa pása na ezami, bu mesti respondi 18 pergunta dretu dentu di kel témpu permitidu di 25 minutu.

Sentrus di Servisu Konpletu di RMV ten stason di testi automatizadu (ATS), ki é kioskis ku tela de vídiu fásil di uza y ki ta uza un prugrama di konputador pa apresenta perguntas di ezami di karta di aprendizajen vizualmenti. Kel ezami di karta di aprendizajen stá dispunível na várius língua (pa un lisensa di Klasi D ô M) através di ATS y online. Bu ten serka di un minutu pa respondi kada pergunta. Ezamis di karta di aprendizajen podi tanbê fazedu online na Mass. Gov/ RMV dipos ki bu vizita un sentru di servisu.

Bu mesti studa kontiúdu di kel manual li pa bu podi pása na ezami di karta di aprendizajen.

Manual di Kondutor y otus material di referénsia ka podi uzadu duranti ezami di karta di aprendizajen y es ka stá permitidu na ária di testi. Tanbê bu ka ten permison pa uza ô poi kualker dispuzitivu iletróniku na bû korpu (inkluidu dispuzitivus ótikus iletróniku), independenti di objetivu di kel dispuzitivu. Dispuzitivus di áudiu ô fonis di uvidu ka podi uzadu ô podu na korpu, a ménus si es stá ta uzadu pa fazi un ezami di áudiu. Txapéu ka podi uzadu (a ménus si é pur motivu médiku ô relijiozu).

Uzu di un Manual di Kondutor, otu material di referénsia, ô dispuzitivu iletróniku duranti ezami di karta di aprendizajen é konsideradu kópia (trapasa).

Si bu panhadu ta kópia ô ta tenta kópia na un ezami, bu ta reprova y bu ta fika sujeitu a investigason adisional. Si bu konsideradu responsável pur stá ta kópia, bu ka ta permitidu ten kualker tipu di karta di konduson ô lisensa pur 60 dia.

Ezamis na Língua Stranjeru

Si Inglês ka é bu língua primeru, bu podi pidi pa fazi ezami di karta di aprendizajen na un língua stranjeru. Atualmenti, RMV ta oferesi ezamis di karta di aprendizajen di Klasi D y M na vários língua. Ezamis di karta di aprendizajen di Klasi A, B, y C stá disponíbel somenti na Inglês.

Ezamis di karta di aprendizajen di Klasi D y M stá disponíbel na kes siginti língua:

Albanês • Linguajen di Sinais Amerikanu (ASL) • Arabi • Armeniu • Burmês • Kanbodjanu (Khmer) Kabuverdianu • Xinês (sinplifikadu) • Xinês (tradicional) • Farsi • Fransês • Alemon • Gregu • Gazerate • Haiti/Kreolu • Hindi • Ungru • Italianu • Japanês • Suali • Korean Letoni • Nepalês • Pashto • Polaku • Portugês (Brazileru) • Rusu • Serviu-Kroatu (Latinu) • Somali • Spanhol • Tagalog/Filipinu • Thailandês • Turku • Ukranianu • Urdu • Vietnamês

Ezamis di Áudiu

Ezamis di áudiu stá disponíbel através di ATS y pa ezamis online. Es funson li ta permití-bu ovi un vós automatizadu ta lê kes pergunta di testi y kes pusíbel resposta através di fonis di ovidu. Ezamis di áudiu stá disponíbel na tudu kes língua listadu di riba pa ezamis di Klasi D y M, y na Inglês somenti pa ezamis di CDL (pa regulamentu federal). Ténpu limiti pa ezamis di áudiu di Klasi D y M é 25 minutu.

Kualker pesoal podi skodji fazi un ezami áudiu. Kel ezami ka mesti markadu ku antesedénsia y bu ka mesti apresenta kualker dokumentason adisional pa stá kualifikadu.

Si bu krê uza kel funson di áudiu pa bu ezami, bu devi leva un par di fonis di ovidu ku bô pa Sentru di Servisu di RMV. Kada ATS ten un adaptador (splitter) na párti di baxu di mákina ku un ligason universal pa fonis di ovidu.

Adaptason pa Ezami

Si bu ten kualker difisiénsia kognitivu ô fíziku ki ta inpidí-bu di fazi un ezami padron, bu podi pidi un adaptason razoável, ki ta podi inklui:

- Ténpu prolongadu
- Leitor - Un funcionáriu designadu di RMV ta lê kes pergunta di ezami na vóz altu pa bô, tanbê konxidu komu un ezami oral individual (un pa un)

Pa pidi un adaptason razoável, txoma pa 857-368-8105 y dexe un mensajen ki ta inklui bu nómi, bu número di telefoni, detalhis di bu pedidu, y kel sentru di servisu na undi bu ta gostaba di fazi bu ezami. Dípos RMV ta kontatá-bu pa dá-bu resposta sobri pedidu.

Bu podi ezijidu fornese dokumentason ki ta konprova nesesidadi di kel adaptason di ezami relasionadu ku difisiénsia ki bu pidi. Dokumentason apropiadu ta dependi di natureza di difisiénsia y di kel adaptason di ezami spesífiku ki pididu. RMV ta dexá-bu sabi si bu pididu aprovalu.

Pa informason atualizadu sobri servisu di intérpreti ô traduson pa ezamis na língua stranjeru, konsulta [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv).

Adaptason pa Surdus y Pessoas ku Defisiénsia Auditivu

Pa pidi un intérpreti di ASL, txoma pa 857-368-8105 y dexa un mensajen ki ta inklui bu nómi, bu número di telefoni, y kel sentru di servisu na undi bu ta gostaba di fazi ezami. RMV ta kontatá-bu pa marka kel ezami y pidi kel intérpreti.

Konduzi ku bu Karta di Aprendizajen

Bu mesti ten bu karta di aprendizajen sênpri ki bu stá ta konduzi até ki bu ganha un Karta di Konduson Junior (JOL) ô un karta di konduson konpletu.

Un karta di aprendizajen di Klasi D ta permití-bu konduzi un veíkulu di pasajeru ku kes siginti limitason:

- Bu mesti stá akonpanhadu pur un kondutor lisensiadu ki ta okupa kel kadera di pasajeru na bu ladu y ki ten pelu ménus 21 anu, ki ten un karta di konduson válidu di Massachusetts ô di un otu stadu, y ki ten pelu ménus un anu di speriénsia di konduson.
- Si bu ten ménus di 18 anu, bu ka podi konduzi entri 12:00 y 5:00 di palmanhan a ménus ki bu stá akonpanhadu pur un di bus pais ô tutor legal ki djá é un kondutor validamenti lisensiadu ku pelu ménus un anu di speriénsia di konduson.

Un karta di aprendizajen di Klasi M ta permití-bu konduzi un motosikléta ku kes limitason li:

- Bu ka podi leva pasajeru.
- Bu podi konduzi somenti duranti oráriu di dia (entri naser di sól y por di sól).
- Bu mesti uza un kapaseti padron di US DOT.
- Bu mesti uza óklus, óklus di proteson, ô un vizera di proteson pa rostu a ménus ki kel motosikléta ki bu stá ta konduzi ten un pábriza ô un pruteson.

Ku karta di aprendizajen di Klasi D ô M, bu podi konduzi veíkulul a mutur na un otu stadu désdi ki kel la ka ta viola leis di kel stadu la.

Konsulta Kapítulu Trêz pa un lista di penalidadis y taxas ki bu stá ta bai stá sujeitu pur violason di kualker un di kes restrison li.

Instruson di Kondutor

RMV ta iziji kondutoris ku ménus di 18 anu pa toma aulas di konduson prufisional na un skóla sekundária lokal ô na skóla di konduson. Instruson di konduson prufisional podi djudá-bu vira un kondutor mas kualifikadu y ku mas konhesimentu y el podi aumenta bus xansi di pása na ezami di konduson di Klasi D ô M na bu priméru tentativa. Un otu benefísiu di preni konduzi através di un skóla lisensiadu é kapasidadi di uza un veíkulu di skóla pa bu ezami di konduson y un instrutor di skóla komu bu padrinhu di ezami.

Tudu skólas di konduson prufisional na Massachusetts, inkluidu skólas sekundária públiku y privadu, mesti lisensiadu y kontroladu pur RMV. Mas informason podi atxadu na [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv).

Bu podi tanbê obten informason sobri instruson di konduson na kontakta bu skóla lokal.

Si bu ten dúvida sobri kredensiais di un skóla di konduson, pidi pa odja sertifikadu di lisensa, ki RMV ta emiti.

Pa pidi un karta di konduson di Klasi D ô M óras ki bu ten entri 16 anu y meu y 18 anu, bu *mesti* konpleta un programa di instruson di kondutor, pása na un ezami final, y ten un sertifikadu di instruson di kondutor rejistadu iletronikamenti na RMV pa un skóla di konduson lisensiadu ô un programa di skóla sekundária ki stá aprovalu pur RMV. Faktu ma bu kunpri kes rekizitu li ta stá dispunível na bu rejistu di RMV na óra di bu ezami di konduson.

Bu mesti tanbe konpleta 40 óra di konduson suvvezonadu (30 óra si bu konpleta un programa di dezvoltamentu di abilidadis di konduson), y un di bus país ô tutor mesti partisipa na dós óra di kuríkulu di instruson di kondutor (a ménus ki djá-l fazi kel la na kes últimu sinku anu).

**Driver Education Certificate Department, Registry of Motor Vehicles
P.O. Box 55889, Boston, MA 02205-5889**

Si bu muda pa Massachusetts resenti y djá bu konpletaba un programa di instruson di kondutor na un otu stadu, bu mesti prientxi un Pididu pa *Konverti Sertifikadu di Instruson di Kondutor di Fora di Stadu* (dispunível na [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv)) y sigi kes instruson na kel formuláriu. Verifikason ta fazedu ku kel stadu ki emiti bu sertifikadu di instruson di kondutor orijinalmenti. Si kes rekizitus di kel otu stadu kunpri ô ultrapása kes rekizitus di Massachusetts, un novu sertifikadu di instruson di kondutor ta arkivadu iletronikamenti na RMV. Asíu ki kel li stá fetu, bu podi marka bu ezami di konduson.

Pa konverti un sertifikadu di instruson di kondutor di fóra di stadu, kel programa ki bu konpleta mesti kunpri ô ultrapása kes rekizitu mínimu di Massachusetts pa instruson na sala di aula y na karu. Si bu ten dúvida, txoma RMV na 857-368-8110.

Fazi Ezami di Strada

Kel prósimu pasu pa ganha bu karta di konduson di Massachusetts é fazi un ezami di konduson ku un izaminador di RMV. Tantu si bu stá ta pidi bu priméru karta ô si bu stá ta konpleta un konversion di karta ki ta iziji un ezami di konduson, bu mesti ten un karta di aprendizajen di kel klasi adekuadu pa marka un ezami. Prusedimentus di ezami di konduson stá deskritu na kes prósimu pájina.

Si bu stá ta obten un karta di konduson di motosikléta, ô ta adisiona un klasi di motosikléta na bu karta di Massachusetts, bu ka mesti fazi un ezami di konduson si djá bu fazi kel Prugrama di Instruson di Kondutor di Massachusetts (MREP) ku susésu, aprovalu pur RMV. Pa un karta di Klasi D, bu ka ta permitidu tenta mas di sês ezami di konduson na un períudu di 12 mês. Pa un karta di Klasi M, si bu reprova na dôs ezami di konduson, bu mesti matrikula y fazi ku susésu un kursu di kondutor inisianti antis di bu marka un otu ezami.

Markason di un Ezami di Strada

Kel midjor forma pa marka, kansela, ô remarka bu ezami di konduson é online na [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv). Bu podi tanbê txoma Sentru di Kontaktu di RMV. Ka ten taxa adisional si bu kansela ô remarka ku mas di 72 óra di antesedénsia.

Si bu marka bu ezami di konduson através di un skóla di konduson prufisional, pur favor, verifika si kel skóla stá sertifikadu pur RMV. Un lista di skólas di konduson sertifikadu podi atxadu online na [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv). Kes instrutor di konduson podi apadrinha un ezami di konduson somenti si ses skóla stá sertifikadu.

Pa informason atualizadu sobri servisu di intérpreti ô traduson pa ezamis di konduson, konsulta [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv).

Pa informason sobri ezamis di konduson pa veikulus ku dispuzitivus di blokeiu di ignison, konsulta sekson di *Dispuzitivus di Blokeiu di Ignison* na *Kapítulu Três*.

Si bu reprova na un ezami di konduson ô bu ka parsi na bu ezami markadu, bu mesti spéra pelu ménus 14 dia antis di fazi un otu ezami.

Ezamis di konduson ta markadu mutu pertu un di kel otu; bu mesti txiga na óra pa bu ezami. Si bu txiga atrazadu na bu óra, bu ka ta testadu y bu ten ki paga kel taxa di ezami di konduson.

Tudu taxas mesti pagadu antis di bu podi marka un novu ezami di konduson.

Prugrama di Instruson di Kondutor di Motosiklus di Massachusetts

Kel Prugrama di Instruson di Kondutor di Motosikleta stá dezehadu pa reduzi númeru di fatalidadis y ferimentus relasionadu ku motosikléta através di aumentu di disponiblidad di kursus di treinamentu aprovalu pa Fundason pa Seguransa di Motosikléta (MSF) pa kondutoris di motosikléta y pa aumenta konsiensializason y idukason tantu pa kondutoris komu pa otus kondutor. Si bu konpleta un kursu di MREP ku susésu, bu ka mesti fazi un ezami di konduson di Klasi M na RMV.

Si bu ten ménus di 18 anu, kel kursu báziku di kondutor di MREP é izijidu pa obtenson di un karta di Klasi M. Bu mesti tanbê ten un sertifikadu di instruson di kondutor.

Pa informason sobri kursu pa kondutor di motosikléta tantu pa inisiantis komu pa kondutoris sperienti, txoma pa 857-368-2903 ô konsulta [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv).

RMV ten un Manual pa Motosikléta. Kel manual li ta foka skluzivamenti na motosikléta y stá dispunível online na [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv) Studa kel manual li si bu krê obten un karta di aprendizajen di Klasi M ô adisiona un klasi di motosikléta na bu karta di Klasi D.

Pulítikas sobri Kanselamentus y Taxas

Ezamis di konduson ta kanseladu automatikamenti óras ki Guvernador deklara stadu di imerjénsia. Si Guvernador deklara un imerjénsia na un rejion partikular, somenti ezamis di konduson na kel rejion la ki ta kanseladu.

Izaminadoris di Ezami di Strada tanbê podi kansela ezamis di konduson óras ki stadu di tenpu ta konsideradu inseguru. Pa sabi si bu ezami di konduson kanseladu, favor konsulta [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv) pa odja notifikason publikadu ô txoma Sentru di Kontaktu di RMV. Na kualker un di kes kazu anterior li, bu podi ajenda un novu ezami di konduson sen kustu adisional. Tantu ki, bu *stá ta bai* kobradu kel taxa di ezami di konduson si bu...

- Reprova na ezami
- Stá sen preparason pa ezami
- Rekuzadu ezami pamodi bu veikulu ka pása na inspeson di izaminador
- Ka leva un padrinhu kualifikadu
- Falta ô txiga atrazadu pa bu ezami
- Kansela ô remarka bu ezami ku ménus di 72 óra di antesedénsia

Ezamis di Konduson Rejeitadu

Izaminadoris di Ezami di Konduson podi rejeita ezamis di konduson pa kes siginti razon:

- Abô ô bu padrinhu stá ta mostra sinal di stá sobi ifeitu di álkol ô sustánsia
- Un txeru di álkol ô kanábis stá ta sai di bô ô di bu padrinhu, inkluindu na bu ropa ô dentu di veikulu
- Kriansas pikinoti, bebés, ô animal stá prezenti na veikulu y es ka podi dexadu sen supervizon na Sentru di Servisu. Animal di servisu treinadu ta permitidu na veikulu, ma animal di apoiu imosional ka é.

Stá Preparadu pa Ezami di Konduson

Konsulta kel pájina li pa prepara pa bu ezami di konduson:
www.mass.gov/guides/road-test-information

Na dia ki bu ta fazi bu ezami di konduson di Klasi D, bu mesti kunpri ku várius rekizitu:

1. Ten un formuláriu di ezami di konduson prienxidu, y ten un di bus pais ô tutor ta prienxi kel sekson di konsentimentu parental si bu tiver ménus di 18 anu.

Na prienxi kel formuláriu pa ezami di konduson, bu ta izijidu pa deklara si bu ten un kondison fiziku, mental, ô médiku ô si bu stá ta toma kualker medikamentu ki podi afeta bu kapsidadi di konduzi un veíkulu a mutur. Si bu tiver, artis di fazi un ezami di konduson, bu mesti intrega un autorizason médiku di bu médiku. Izaminador di Ezami di Strada ta fazi leitura di bu formuláriu y el podi aprová-l ô enkaminhá-l pa Asuntus Médiku pa un revizon adekuadu.

2. Ten bu karta di aprendizajen inprimidu.
3. Leva un padrinhu kualifikadu (konsulta *sekson di Rekizitus* pa Padrinhu). Kel padrinhu mesti ten se karta di konduson atual y válidu ku el.

Nota: Ka nesesáriu padrinhu pa ezami di konduson di Klasi M.

4. Fornesi un veíkulu aseitável, devidamenti ekipadu, legalmenti rejistadu (ku kel sertifikadu di rejistu) pa uza na bu ezami (konsulta *sekson di Rekizitus* pa *Veíkulu* di Pasajeru).

Si bu ten ménus di 18 anu, bu mesti manti un rejistu di konduson linpu durante kes sês mês konsektivu imediatamenti artis di kel data ki bu pidi pa fazi ezami. Bu ka ta konsigi fazi kel ezami si bu...

- Tevi kualker insidenti sujeitu a sobritaxa (iz.: asidenti na undi bu foi kulpadu, violason di trázitu) sobi lei di Massachusetts ô lei di un otu stadu
- Tevi bu karta di aprendizajen suspensu pamodi bu kometi violason di veíkulu a mutur relasionadu ku droga ô álkol
- Kondenadu pur violason di kualker lei relasionadu ku droga ô álkol na Massachusetts ô na un otu stadu

Nota: Mesmu si bu tevi un rejistu di konduson linpu durante sês mês konsektivu imediatamenti artis di data ki bu marka ezami di konduson pa priméru vez, si RMV resebi avizu di un iventu ki ta fazi ku kel períudu di sês mês di konduson linpu ta interonpidu entri kel data ki ezami markadu y data di kel ezami, bu ka ta permitidu fazi ezami di konduson na kel data markadu. Un novu rejistu di konduson linpu di pelu ménus sês mês mesti stablesidu, a ménus ki bu konpleta 18 anu artis di kel témpu la.

Pa un ezami di konduson di Klasi M, bu mesti leva bu karta di aprendizajen inprimidu, un formuláriu di pididu di karta prienxidu, y un motosikléta devidamenti ekipadu y legalmenti rejistadu, ma bu ka mesti leva un padrinhu. Si bu ten ménus di 18 anu, bu ka stá kualifikadu pa un ezami di konduson di Klasi M na RMV y bu mesti konpleta kel kursu báziku di kondutor di MREP pa obten un karta di Klasi M.

Rekizitu pa Padrinhu

Pa un karta di Klasi D, inkluidu un JOL, bu mesti un padrinhu pa bu ezami di konduson, mesmu si bu ten un karta di konduson stranjeru válidu. Óras ki bu txiga na kel lugar di ezami, bu mesti stá akonpanhadu di un kondutor lisensiadu ki...

- Ten pelu ménus 21 anu di idadi
- Ten pelu ménus un anu di speriência di konduson
- Ten un karta di konduson válidu emitidu pur se stadu di orijen.

Detentoris di karta di konduson stranjeru ka stá kualifikadu pa ser padrinhu.

Kondutor ka ta permitidu apadrinha mas di três kandidatu diferenti dentu di un períudu di un anu sen aprovason di Prugrama di Ezami di Strada di RMV.

Si bu ka stá akonpanhadu pa un padrinhu, bu ka ta dadu un ezami di konduson di Klasi D.

Pa aseitádu pur izaminador, kel veíkulu ki bu ta leva pa ezami di konduson mesti kunpri tudu kes rekizitu na kel sekson li.

Na jeral, veíkulu ki bu ta uza pa bu ezami di konduson di Klasi D mesti stá seguru y na bon stadu di funksionamentu. Bu mesti mostra bu rejistu di veíkulu pa izaminador y veíkulu mesti stá devidamenti inspesionadu. Bu ezami ta kanseladu si izaminador ta pensa ma bu veíkulu ka stá seguru. Alén di stá seguru, bu veíkulu mesti ten kes karakterístika li:

- Asentu adekuadu pa izaminador podi xinta na bu ladu y bu padrinhu podi xinta na banku di trás, di trás di kondutor. Bu ka podi uza un veíkulu ki ka ten un kadera pa bu padrinhu. Padrinhus ka podi xinta na meu di un kamioneta di dôs pasajeru.
- Un travon di mon asesível pa izaminador podi fazi un parajen di imerjénsia. Kel travon di mon podi ser manual ô ilétriku (boton di enpura ô puxa). Ta dependi di kada izaminador desidi si kel travon di mon ta stá asesível pa es na un imerjénsia. Pa djuda garanti ki asésu na travon ka ta ten probléma, bu devi leva pa ezami un veíkulu ki ten un travon di mon lokalizadu na sentru (entri kes banku). Si bu ten kualker dúvida sobri si un veíkulu é aseitável, bu devi levá-l na lugar di ezami markadu na un dia útil antis di kel ezami.

Si bu inpididu di fazi ezami di konduson sô pamodi izaminador desidi ma el ka ta konsigi txiga na sistema di travon, bu ka ta kobradu taxa pa kel ezami markadu la.

Veíkulu di instruson di konduson mesti ten un segundu travon di pé pa instrutoris ô izaminadoris y el mesti mostra sinalizason adekuadu.

Travon di mon mesti funciona dretu y ta testadu pur izaminador antis di ezami di konduson. Regulamentu di Massachusetts 540

CMR 4.04 (4) ta iziji ki travon di mon ta testadu pa aselerason di mutur di 1.200 a 1.300 RPM ku veikulu na marxa mas baxu priméra. Izaminador ka ta dexe ezami di konduson kontinua si travon di mon ka funksiona sima lei ta iziji.

Na alguns veikulu maior, sima sertus minivan, kel travon di mon stá lonji dimás di izaminador pa ser fásilmenti asesível na un imerjénsia. Kes veikulus li ka é adekuaðu pa ezami di konduson y podi rejistadu pur izaminador.

- Si veikulu di bu testi stá rejistadu fóra di stadu, bu mesti mostra izaminador prova di kubertura di seguru igual na kes limiti mínimu di Massachusetts, ki é \$25,000/\$50,000 pa ferimentus korporal y \$30,000 pa danus material.

Un apólisi ô un sertifikadu ki ta lista kes limiti di kubertura ta sirvi sima prova di seguru di veikulu.

- Si bu stá ta aluga veikulu ki bu stá ta uza pa bu ezami di konduson, bu mesti mostra bu kontratu di aluger y un karta di enpreza di aluguer pa bu izaminador, na se papel tinbradu, ki ta outorizá-bu y bu padrinhu uza kel veikulu pa un ezami di konduson di karta di konduson. Bu ka mesti fornese kes informason pa veikulus en rejime di "leasing".

Un veikulu ka podi uzadu pa un ezami di konduson si un di ses pneu substituidu pa un pneu subselekti (pneu di uzu limitadu).

Pulítika di Ezami di Strada pa Veikulus ku Xapa di Negosianti (Dealer), Kinta (Farm), y Xapa di Reparason

Bu ka podi fazi un ezami di konduson na un veikulu di pasajeru ki stá rejistadu ku xapa di "kumérsiu" a ménus si bu podi prova, pa satisfason di izaminador, ma abô é kel negosiante, ô sposa di negosiante, ô un vendedor ki ta trabadja na kel loja. Un veikulu ku xapa di kinta podi uzadu, si izaminador aseita, ma sô si kel kandidatu podi prova, pa satisfason di izaminador, ma el é un ménbru di família ô un inpregadu di kel fazenderu. Si el stiver ta mostra un xapa di kinta (farm), kel veikulu ka podi ser un veikulu di pasajeru, ma el podi ser un kamioneta ku un banku di trás aseitável pa un padrinhu. Bu ka ta permitidu fazi un ezami di konduson na un veikulu ku xapa di reparason.

Prosedimentus di Ezami pa Veikulu di Pasajeru

Vídus di ezami di konduson stá disponível online na [Mass. Gov/RMV](#) na sekson di ezami di konduson. Kes vídius li ta djudá-bu prepara pa ezami di konduson y ta mostrá-bu kuzê kî bu devî spêra duranti kel ezami.

Bu devi txiga aprosimadamenti 15 minutu di sedu pa bu oráriu markadu di ezami di konduson. Si bu atraza, bu podi ka konsigi fazi bu ezami di konduson.

Antis di bu ezami di konduson, izaminador di RMV ta inspesiona bu veikulu pa garanti ki el stá devidamenti rejistadu, ki tudu

ekipamentu stá na bon stadu di funksionamentu y ki kel veíkulu ta fornese un kadera seguru, adekuadu y linpu pa izaminador y fásil asésu pa travon.

Duranti bu ezami di konduson di Klasi D, bu mesti prova ki bu ten kes kompeténsia y kapasidadi nesesáriu pa konduzi maioria di veíkulos di pasajero privadu, kamionetas pikinoti, karinhas y SUVs. Maioria di veíkulos mas novu stá ekuipadu ku "karakterístikas spesializadu", sima sensor di marxa-atrás, kámaras pa trás, stasionamentu paralelu automatiku, y konduson independenti giadu pur GPS. Kes karakteristika li ta djuda substansialmenti un kondutor ku sertus kompeténsia di konduzi, stasiona, ô fazi marxa-atrás. Kes dispozitivu li ka mesti dizativadu. Di tudu manera, bu kapasidadi y kompeténsia di konduson sen dependi sô na kes karakteristika spesializadu li ta testadu. Si ekipamentu adaptapdu pa un kondison médiku lejítimu stiver instaladu na veíkulu y for nesesáriu pa se konduson, ô si bu mesti uza karakterístikas spesializadu, un restrison di "ausíliu mekániku/software" el ta adisionadu na bu karta.

Dipos ki izaminador inspesiona y aprova veíkulu, kel ezami di konduson ta komesa. Sô abô, izaminador y bu padrinhu ta permitidu na veíkulu durante ezami. Izaminador ta xinta na banku di bu ladu; bu padrinhu mesti xinta na banku di trás, di trás di bô. **Ka permitidu nen kriansa nen animal di stimason.** Animal di servisu treinadu ta permitidu na veíkulu, ma animal di apoiu imosional ka é. Un intérpreti di língua tanbê podi permitidu na veíkulu. Abô y bu padrinhu/intérpreti ka é permitidu konversa a ménus ki izaminador autoriza.

Objetivu di izaminador é observa bu dezenpenhu na konduson. Durante un ezami di konduson, bu devi stá preparadu pa demonstra bu kapasidadi di...

- Uza sinal di mon
- Aranka muton
- Aranka y pára veíkulu
- Stasionamentu Paralelu
- Fazi marxa trás aprosimadamenti 50 pé
- Fazi kurva pa skerda y pa direita
- Aranka, pára y vira veíkulu na un ladera
- Inverti dironson entri kurvas (vira na três pontu)
- Entra y sai di kruzamentus
- Rekonhesi y obedesi sinal di tránzitu, semáforus y otus regra di konduson
- Uza bon sensu na konduson

Alén di julga bu kapasidadi jeral di konduson, izaminador ta nota si bu ta sigi kes prosedimentu di bon konduson dretu, inkluidu si bu...

- Uza bon postura di konduson, ku tudu dôs mon sênpri dretu na volanti
- Konduzi na faxa adekuadu, odja ku kuidadu y sinaliza dretu antis di muda di faxa

- Manti distánsia sufisienti entri bu veikulu y kel ki stá na bu frenti
- Konduzi sênpri na velosidadi seguru pa kunpri kes limiti di velosidadi y kondison di trázntu ki ta varia
- Dá pasajen di forma adekuadu
- Stá jeralmenti konsienti di bus ason y partikularmenti di kes di otus kondutor

RMV ten un Manual pa Motosikléta. Kel manual li ta foka skluzivamenti na motosikléta y el stá disponivel sô online na [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv). Konsultá-l pa informason inportanti ki bu mesti pa konsigi un karta di motosikléta y pa bu ser un kondutor mas seguru.

Ezami di Konduson pa Surdu ô Algén ku Defisiénsia Auditiva

Si bu for surdu ô bu tiver defisiénsia auditivu, bu podi marka un ezami di konduson ta txoma pa 1-877-RMV-TTDD (1-877-768-8833). Deskrevi bu pedidu, lugar na undi ki bu ta gostaba di fazi bu ezami di konduson, y inklui bu númeru di telefoni, morada y e-mail. Departamentu di Karta di Kondutor ta entra en kontaktu ku bô dipos pa marka kel ezami. Asin ki ezami stiver markadu, es ta entra en kontaktu ku Komison pa Surdus y Algén ku Defisiénsia Auditivu pa ranja un intérpreti.

Antis di kumesu di ezami di konduson, izaminador ta splika kes elementu di ezami y modi ki ta komunikadu di forma efikas duranti kel ezami. Abô y kel intérpreti tanbê ta resebi un deskrision pur skritu di ezami di konduson y kes elementu izijidu pa nhôs fazi revizon antis di kumesa kel ezami.

Si bu ten dúvida duranti ezami di konduson, bu ten permison pa pára na bêra-strada (óras ki seguru fazê-l) y komunika ku izaminador.

Pa informason atualizadu sobri servisu di intérpreti ô traduson pa ezamis di konduson, konsulta [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv).

Kes Razon Komun pa Reprova na un Ezami di Konduson

- Bu staba ta konduzi di un forma ki ta podia kauza un xóki ô di un forma ki izaminador konsidera perigozu.
- Bu viola un lei, regra, ô regulamentu di veikulus a mutur.
- Bu demostra falta di spiriénsia na konduzi un veikulu a mutur ku seguransa.
- Bu rekuza sigi ô bu konduzi au kontráriu di instruson di izaminador.
- Bu ka sabia kes sinal di mon (konsulta pájina 93).
- Bu tevi kulpa na un xóki ku un otu veikulu a mutur, ku pedestri, ô objektu.

Nota: RMV ten un pulítika di toleránsia zeru pa konportamentu violentu ô abuzivu pur párti di kandidatus y padrinhus di ezami di konduson.

Reseson di bu Karta Novu

Pa evita bai até un Sentru di Servisu di RMV dipos ki bu pásá na bu ezami di konduson, bu podi paga bus taxa di ezami y di karta na momentu ki bu marka ezami, ô bu podi paga online na [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv) ta uza kel tranzason "Pay My Road Test and/or License Fees."

Si bu pásá na ezami di konduson, djá bu pagaba bu karta antis, y bu ka ten ninhun obrigason pendent, izaminador ta valida bu karta di aprendizajen y el ta vira un karta provizóriu, válidu até 60 dia (a ménus ki karta di aprendizajen spira antis di kel la). RMV ta fabrika bu karta permanenti novu ku fotu y ta mandá-l pa bô pur koreiu. Si bu ten mas di 20 anu, ma inda bu ten un fotu na arkivu di kantu bu tinha ménus di 20 anu, bu ta mesti fazi un rezerva pa bai até un sentru di servisu pa obtenson di bu karta.

Si bu pásá na ezami di konduson y bu ka paga bu karta antis, dentu di 60 dia, bu mesti paga online ô fazi un rezerva pa leva kel karta di aprendizajen ku rezultadus di ezami pa un sentru di servisu. Favor nota, di tudu manera, si bu paga online y bu ka bai até un sentru di servisu, bu ka ta resebi un karta provizóriu. (Nota: Si bu ka paga dentu di 60 dia dipos ki bu pásá na ezami di konduson, bu podi izijidu pa fazi ezami di konduson otu vez pa bu kontá.)

Si bu karta permanenti ka txiga na koreiu dentu di 30 dia, favor fazi un xamada pa Sentru di Kontaktu di RMV.

Sénpri ki bu konduzi un veikulu a mutor na Massachusetts, lei ta iziji pa bu karega un karta di konduson válidu ku bô ô na un lugar fásil di txiga dentu di veikulu.

Kartas di konduson di Massachusetts ta produzidu na un lugar seguru y na jeral es ta mandadu pa bô pur koreiu dentu di 10-14 dia útil dipos ki bu bai até Sentru di Servisu di RMV. Na sentru di servisu, bu ta resebi un resibu ki ta sirvi komu un karta provizóriu y ta furnesi prova di previléjius di konduson enkuantu kel karta permanenti stá ta fabrikadu. Kel resibu ka é válidu pa identifikason. Kel li krê fla ma el ka ta aseitadu pa maioria di konpanhias aérias, navius di kruzeru, etc., pa viajen sima um ID emitidu pa stadu ku fotu.

Konversion di Otus Juridison

Konversion di Karta di Kondutor Junior (JOL)

Konversion di karta pa un Kondutor Junior ta iziji pa bu furnesi un kópia sertifikadu di bu rejistu di konduson di kel stadu ki bu stá ta sai dê-l, alén di kunpri kes rekizitu di identifikason di RMV (konsulta [Mass.Gov/ID](https://www.mass.gov/id) pa mas informason). Bu mesti ten tanbê un sertifikadu di edukason di kondutor di Massachusetts na arkivu iletróniku di RMV (konsulta sekson di *Instruson pa Kondutor*) y bu mesti rejista un adisional di 40 óra di konduson akonpanhadu (30 óra si bu konpleta un programa di dezvoltamentu di konpeténsias di kondutor) sima stá mostradu na un deklarason sertifikadu furnesidu pa un di bus pais ô tutor.

Bu ta stá sujeitu a tudu kes provizon di lei di JOL di Massachusetts (Konsulta sekson di Lei di *Karta di Kondutor Junior*). Üniku eseson é kel períudu di ténpu ki bu ta stá sujeitu a restrison di pasajeru, ki ta dependi di bu rejistu di konduson. Si bu rejistu ta indika ma dja bu tinha un karta válidu duranti sês mês kompletu, sen suspenson ó kanselamentu, bu ka ta stá sujeitu a restrison di pasajeru.

Pa konverti un sertifikadu di instruson di kondutor di fóra di stadu, kel programa ki bu kompleta mesti kunpri ó ultrapása kes rekizitus mínimu di Massachusetts pa instruson na sala di aula y dentu di karu. Si bu ten dúvida, fazi un xamada pa Sentru di Kontatu di RMV.

Konversion di Karta di Aprendizajen

Karta di aprendizajen di Klasi D y M podi konvertidu pa un karta di aprendizajen ekivalenti emitidu pa Massachusetts si bu kunpri kes rekizitu di identifikason di RMV (konsulta [Mass.Gov/ID](https://www.mass.gov/info-details/how-to-get-a-massachusetts-driver-license) pa mas informason). Pa stá kualifikadu pa konversion, bu mesti apresenta kel karta di aprendizajen atual di fóra di stadu emitidu a ménus di dós anu. Bu mesti fornese tanbê un rejistu di konduson sertifikadu (ku ménus di 30 dia di emison).

Si bu ten ménus di 18 anu, un di bus pais ó tutor mesti asina kel pedidu di karta di aprendizajen. Bu ka ta izijidu pa fazi ezami di karta di aprendizajen; di tudu manera, bu ta mesti paga kel taxa aplikável. Un karta di aprendizajen konvertidu ta datadu pa refleteri data di emison di kel karta orijinal pa podi kunpri kel rekizitu di sês mês di spiriénsia pa kandidatus ku ménus di 18 anu. Kel karta di aprendizajen emitidu pa Massachusetts ta spira na dós anu a partir di data di emison ajustadu ô, pa kandidatus di REAL ID, na fim di bu stadia autorizadu na Merka (kel ki txiga priméru).

Konversion a partir un Teritóriu di Merka, Kanadá, ô Méxiku

Óras ki bu stá ta konverti un karta di aprendizajen ô karta di un di kes 14 Teritórius di Merka, Kanadá, ô Méxiku, bu mesti kunpri kes rekizitu di identifikason di RMV. Bu mesti submeti un rejistu di konduson sertifikadu orijinal di bu teritóriu ô pais di orijen. Kes rejistu di konduson ka podi ten mas di 30 dia di emison. Konsulta [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/info-details/how-to-get-a-massachusetts-driver-license) pa kel pulítika di traduson pa dukumentus na língua stranjeru.

Un rejistu di konduson sertifikadu orijinal ta izijidu pa kes 14 Teritórius di Merka, Canadá, y Méxiku pamodi rejistus di konduson di kes juridison la ka stá disponível pa revizon iletróniku pur RMV através di kel "Problem Driver Pointer System."

Kes 14 Territóriu di Merka ta formadu pur kes siginti:

Samoa Merkanu • Ilha Bake • Guami • Ilha Howland • Ilha Jarvis • Atol de Johnston • Rifi di Kingman • Ilhas Midway • Ilha Navassa • Ilhas Marianas di Nortu • Atol di Palmyra • Portu Riku • Ilhas Virjen di Merka • Ilhas Wake

Fonti - The Worldfact Book (U.S. CIA-2004)

Un sertidon di nasimentu di Portu Riku sô ta aseitadu pa identifikason si el emitidu na ô dipos di 1 di julhu di 2010. Pa mas informason sobri kel Lei di sertidon di nasimentu di Portu Riku, konsulta [Asuntus Federal di Portu Riku Pájina di internet di Administration](#).

Rejistu di Eleitor

Si bu é un sidadon di Merka y legalmenti kualifikadu pa vota, bu informason ta mandadu pa kel gabinete di eleison adekuadu óras ki bu fazi un tranzason di karta di aprendizajen, karta di konduson, ô ID. Kel informason li ta uzadu pa rejistá-bu pa vota ô pa atualiza bu rejistu di eleitor atual.

Bu ta resebi un resibu y informason di eleitor pur koreiu mandadu pur kes ofisial di eleison. Kel korespondénsia li ta inklui informason sobri komu inskrevi na un partidu polítiku. Tanbé el ta permiti-bu rekuza rejista pa vota.

**Bu mesti ten pelu ménus 16 anu pa rejista pavota.
Bu mesti ten pelu ménus 18 anu pa stá kualifikadu pa vota.**

Si djá bu stá rejistadu pa vota y bu muda bu morada, bu informason ta mandadu priméru pa Rejistu di Eleitor Sentral di Sekretáriu di Stadu y dipos pa bu gabinete di eleison lokal, ki ta mandá-bu un avizu di konfirmason pur korreio.

**Pa mas informason sobri rejistu pa vota ô prusesu ileitoral, txoma Linha di Eleison di Stadu na
1-800-462-VOTE ô 617-727-2828.**

Indikador di Veteranu

Si abô é un veteranu di Forsas Armadas di Merka y bu onradamenti dispensadu, bu podi skodji pa ten kel palabra "Veteran" inprimidu na bu karta ô karton di ID. Kel Indikador di Veteranu podi adisionadu óras ki bu pidi pa, renova, ô pidi un segunda via di karta di aprendizajen, karta di konduson, ô karton di ID. Ka ten ninhun taxa adisional pa kel Indikador di Veteranu. Si bu karta ô karton di ID ka stá kualifikadu pa renovason, bu podi obten un segunda via di grása ku kel Indikador di Veteranu. Taxas de tranzason normal ta aplikadu pa otus tranzason. Un di kes siginti dokumentu mesti aprezentadu sima prova di dispensa onradu pesoalmenti ku un markason na un Sentru di Servisu di RMV:

- Un DD-214 ki ta indika dispensa onradu
- Un DD-215 ki ta indica dispensa onradu
- Un formuláriu di Dispensa Onradu

Kes informason na kel formuláriu ten dijitadu (ka podi skritu ku mon).

Prugrama di Duador di Órgaun y Tesidu

Tudu dia, 17 pesoa na Merka ta mori ta spéra pa transplantis di órgaun. Atualmenti, ten mas di 120.000 duentis na total ta spéra pa un transplanti di órgaun na Merka. Mas di milharis ta spéra pa transplantis di tesidu ki ta midjora vida.

Óras ki bu pidi un karta di konduson di Massachusetts ô karton di identifikason, bu ta ten oportunitadi di vira un duador di órgaun y tesidu. Óras ki bu rejista komu duador di órgaun y tesidu na RMV, bu ta inseridu na Rejistu di Duadoris di Massachusetts, kuza ki ta reprezenta un konsentimentu legal pa duason. Di tudu manera, bu devi tanbê partilha bu desizon di duason ku bu família y amigus pa es fika ta sabi sobri bu disizon di vira un duador di órgaun y tesidu.

Bu podi rejista komu duador di órgaun, ô muda bu statutu di duador, kualker óra na [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv).

Mesmu si atualmente djá bu é un duador rejistadu, bu inda mesti marka “sin” na pregunta número un di formuláriu di renovason di karta ô ID pa bu podi kontinua na rejistu di duadoris.

Si bu ten dúvida, favor kontakta un di kes organizason di duador di órgaun listadu di baxu.

**Pa mas informason sobri duason di órgaun y tesidu:
Konsuta neds.org ô unos.org
Txoma New England Organ Bank na 1-800-446-6362
Txoma LifeChoice Donor Services na 1-800-874-5215**

Óras ki bu renova bu karta ô ID online na [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv), ô pidi un segunda via, bu ta ten kel skodja di dua \$2 pa kel Fundu di Rejistu di Duador di Órgaun y Tesidu. Kel \$2 li ta adisionadu na kel taxa di renovason ô segunda via.

Nota: RMV ta izijidu pur lei fornese sertus informason ki ta identifika duadoris di órgaun y tesidu pa kes organizason di rekolha di órgaun designadu federalmenti y otus banku di odju y tesidu sen fins lukrativu rejistadu federalmenti ki ta sirvi Komunidadi.

FAQs (Perguntas Frekuenti) sobri Duador di Órgaun

(konsulta [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv) pa mas FAQs)

- P. Kuzê ki sinbolu di kurason na nha karta/ID ta reprezenta?
- R. El ta indika ma bu stá na Rejistu di Duadoris di Massachusetts y ki bu konsenti duason di órgaun/tesidu.
- P. N podi ser un duador di órgaun/tesidu si N ka ten kel sinbolu di kurason na nha karta/ID?
- A. Sin. Bu podi rejista komu duador di órgaun/tesidu na kualker óra na [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv).
Bu ka mesti obten un karta/ID novu. Bu karta/ID ka ta ten kel sínbolu di kurason, ma bu nómi ta fika na bazi di dadus di Rejistu di Duadoris. Óras ki txiga témpu di pidi un karta/ID novu, kel sínbolu di kurason ta inprimidu na el.
- P. Kuzê ki é kel Rejistu di Duadoris di Massachusetts?
- R. Rejistu di Duadores é un bazi di dadus ki ten nómi di tudu pesoas ki djá asinala pa vira un duador di órgaun y tesidu na RMV. Kel bazi di dadus ta verifikadu (via konputador) óras ki nesesáriu. Kel li ta elimina nesesidadi di buska un karton di duador ô un karta ki podi stá perduidu ô straviadu.
- P. Bu mesti karega un karton di duador ku bu karta (alén di kel sínbolu di kurason)?
- R. Naun, bu ka mesti karega un karton di duador si bu ten kel sinbolu di kurason na bu karta. Kel sínbolu di kurason ta indika ma bu stá na Rejistu di Duadoris di Massachusetts y ki bu konsenti duason di órgaun/tesidu. Rejistu di Duadoris ta verifikadu sénpri ki un indivídu ta vira un kandidatu potensial pa duason.
- P. Ta kusta nha família kualker kuza si N dua órgaun/tesidu?
- R. Duason di órgaun y tesidu é konpletamenti di grása. Ka ta kobradu nada pa família di un duador.

Taxas di Karta/ID

Ezami di karta di aprendizajen taxa - \$30.00

Kel taxa di ezami di karta di aprendizajen ta kubri kustu di prusesamentu di bu pididu y realizason di bu ezami. Si bu reprova

na ezami ô si bu karta vensi, bu ta kobradu kel taxa li otu vêz pa un novu ezami.

Taxa di ezami di konduson - \$35.00

RMV ta kobra un taxa fiksa pa kualker pididu di karta. Kel taxa li ta kubri kustu di prusesamentu di bu pididu y markason di un ezami di konduson. Si bu reprovata na ezami di konduson, bu ka parsi, bu rejeitadu pur izaminador, ô bu kansela bu markason ku ménus di 72 ôra di antesedénsia, bu ta kontinua ta kobradu kel taxa di \$35, ki mesti pagadu antis di marka un novu ezami. Pa mas informason sobri kel ezami di konduson, konsulta *Sekson di Ezamis di konduson*.

Taxa di emison/renovason di lisensa - Klasi D - \$50.00

Taxa di emison/renovason di lisensa - Klasi M - \$50.00

RMV ta kobra un taxa di karta di konduson pa el podi emiti un karta di Klasi D ô M rezistenti pa falsifikason. Taxas pa kes karta emitidu pur ménus di sinku anu ta ser proporsional ku bazi na durason di emison.

Segunda via ô alterason di karta - \$25.00

RMV ta kobra un taxa pa kualker mudansa ki ta rezulta na riemison di un karta.

Taxas di konverson di fóra di stadu

Klasi A* - \$140.00

Klasi B* - \$140.00

Klasi C* - \$140.00

Klasi D* - \$115.00

*Pa adisiona priviléjius di motosikléta (Klasi M) na kualker un di kes klasi di karta li, bu mesti paga un adisional di \$3.00 pur anu. Kel priviléjiu di Klasi M ta vensi na mesmu témpu ki kel karta atual. Si bu karta stá kualifikadu pa renovason óras ki bu adisiona kel priviléjiu di Klasi M, podi ser midjor bu renova kel karta na mesmu témpu.

Klasi M sô - \$115.00

Class D ô M konverson di karta di aprendizajen - \$30.00

Tudu taxas stá sujeitu a alterason na kualker mumentu. Tudu taxas di karta ka é rienbolsável.

Veteranus ku Defisiénsia ka ta paga ninhun taxa pa tranzason di karta di konduson si es tiver xapa di Veteranu ku Defisiénsia (Disabled Veteran) ô si djá es stá kualifikadu pa kes xapa la djuntu di Asuntus Médikus.

Seguransa Priméru

Asidentis ku veíkulu a mutur é kauza númeru un di morti di kriansas y jovens na Merka. Serka di un na kada trêš merkanu ta fika feridu ô ta mori na un asidenti di veíkulu a mutur.

Un na kada trêš.

Xansis é txeu di bu fika envolvidu na un asidenti di veíkulu a mutur na algun mumentu di bu vida. Ka ta inporta si bu é un bon kondutor. Bu ka podi prevê nunca óras ki un asidenti podi kontesi.

Bu konportamentu na konduson ta afeta naun sô bu seguransa, ma tanbê di bus pasajeru, di otus kondutor, pedestris, siklistas y tudu otus pesoa na strada. Manti otus seguru através di un konduson seguru y evita kes konportamentu inprudenti.

Manutenson adekuaadu di bu veíkulu y inspeson regular tanbê é inportanti pa un konduson seguru.

Kel kapitulu li ta splika kes lei di seguransa di veíkulu a mutur. Tanbê el ta dá sujeston sobri komu ki bu ta evita problémas gravi.

KAPITULU 2

Veíkulus di pasajeru, inkluindu karinhas y kamionétas mesti ten ekipamentu di seguransa ta funksiona. Kada veíkulu di pasajeru mesti ten tudu kes siginti:

- Un sintu di seguransa ta funksiona y sen danus pa kondutor y tudu pasajerus
- Spedjus
- Un buzina
- Un tranka pa ignison di mutor
- Linpadoris di pára-briza
- Un Tubu di skapi silensiozu
- Un travon di pé y un travon di mon
- Un janéla di ladu di kondutor ta funksiona ki ta subi y ta dixi
- Kes Faról y luz di travon
- Sinais piska-piska di direson

Kada veíkulu di pasajeru mesti ten tanbê luz pa konduzi na skuru. Mesti ten dôs farol branku aprovalu na frenti, dois luz vermelhu aprovalu di trás y sinais piska-piska di direson. Kel veíkulu mesti ten tanbê três lus vermelhu di stop di trás y un luzinha branku pa riba di xapa di matríkula di trás.

Patrulha di Asisténsia na Strada (HAP-The Highway Assistance Patrol) ta fornese ajuda pa kondutoris ki fika parádu. El ta konduzidu pur MassDOT-Highway Division y patrosinadu pur MAPFRE | Commerce Insurance.

Pa mas informason, konsulta [MassDOT.State.MA.US/Highway/TrafficTravelResources/EmergencyRoadsideAssistance.aspx](https://www.mass.gov/info-details/highway-traffic-travel-resources/emergency-roadside-assistance)

Si kes piska-piska ô kes luz di travon di bû veíkulu pára di funksiona, bu ten ki manda aranjá-s di imediatu. Até ki es tiver aranjadu, bu ten ki uza sinal di mom na óras ki bu ta kurva ô abranda (*konsulta pájina 93 pa odja kes dizenhu di sinal de mom*).

Tudu veíkulu ten ki pása pa un inspeson anual di seguransa y inspeson di emison.

Un karu di pasajeru podi ten un farol de orientason (másimu) ki sô podi uzadu pa lê sinal na strada ô komu luz di imerjénsia si kes farol prinsipal ka stiver ta funksiona. Un másimu di orientason sô podi alkansa até dôs pé pa riba di strada, na un distánsia di 30 pé di bu veíkulu.

Luz di imerjénsia (luz intermitenti, rotativu, osilanti ô stroboskópiku) ka é permitidu na un veíkulu, a menus ki bu ten un autorizason di RMV.

Alguns ekipamentu y alterason na bu veíkulu é ilegal.

Pelíkula na kes vidro lateral y di trás é permitidu na karus di pasajeru, ma ten restrison. Bu podi skuresi kes vidru lateral y de trás até 35 pur sentu. É ilegal poi pelíkula na pára-brizas.

Konjuntu di Seguransa pa Karu

Ten kes kuza isensial na bu veikulu stá ta bai fazi bu viajen mas seguru. Ta rekomendadu leva kes siginti kuza na bu veikulu:

- Koleti di Seguransa Refletor
- Triangulus de Sinalizason de Perigu ô Sinalizadoris LED
- Stoju de Primerus Sukoru
- Feramenta pa Kebra Vidru
- Panus branku y vermelhu pa amara na bu veikulu si el avaria

Na stadu de Massachusetts ta ten txeu friu y kondison ku jelu durante invernú. Kes kondutor devi ekipa ses veikulu ku pneu di invernú, un raspador de jelu, kabus di bateria y ropa di friu.

Pa garanti ki bu ta podi ten asesu pa bu konjuntu di seguransa fásil y rápidu durante un imerjénsia, é krusial guardá-l na un parti di veikulu ki bu ta alkansa pa ladu de dentu. Guarda kel konjuntu di seguransa na lugar fásil di alkansa pa kondutor ô pa pasajerus, sima na porta-luvas, di baxu di banku di pasajeru ô na un arumason dentu di veikulu.

Lei di Sintu de Seguransa

Na 2023, kuazi 11.000 algén ki ka staba ta uza sintu de seguransa mori na asidentis na Merka.

Óras ki uzadu di forma suntu, sintu di seguransa ta diminuí xansi de morti ô di ferimentu gravi na un asidenti na serka di 50 pur sentu.

Lei di Massachusetts ta iziji ki tudu algén na un veikulu motorizadu di pasajeru (inkluindu karinhas y kes Karinha pikinoti ku ménus de 18.000 libras — uza sintu de seguransa ô xinta na sistema de retenson pa kriansa (kaderinha)

- Kualker kondutor ki ka stá ta uza sintu di seguransa podi paga multa di \$25. Kualker pasajeru di 16 anu ô mas ki ka stá ta uza sintu di seguransa podi paga multa di \$25.
- Kondutor tanbê ta panha multa de \$25 pur kada pasajeru di 12, 13, 14 ô 15 anu ki ka uza sintu de seguransa.

Sô bu panha multa pur kauza de lei de sintu di seguransa si bu mandadu pára pamodi un infrasion de trânsitu. Kes siginti pesoa li ka presiza uza sintu de seguransa:

- Kondutoris y pasajerus de veikulu fetu antis de Julhu di 1966
- Kes kondutor di táksi, di kes karu di aluger, trator, autokaru y kamion ku pezu bruto de 18.000 libras ô mais (Nu entantu, kes kondutor di alguns veikulu komersial presiza uza sintu di seguransa.)
- Pasajeru di veikulu di imerjénsia y kondutor di polisia y di bonberu
- Un funsionáriu di Servisu Postal di Merka ta konduzi un veikulu motorizadu na óra di trabadju
- Un pesoa ki ka podi uza sintu de seguransa pamodi un defisiénsia. Médiku ten ki sertifika ki kel pesoa ten kel defisiénsia.



Air bag ta funsiona midjor si bu stá ta uza bu sintu di seguransa.

Un asidenti podi kontisi na kualker óra. Midjor manera di proteji bu kabésa é uza bu sintu de seguransa sênprí. Sintu de seguransa ta salva vida tantu di kondutor komo di pasajerus.

Sistema de Retenson pa Kriansa (Kaderinha)

Kes bebê y kriansa pikinoti ten ki xinta na un sistema de retenson pa kriansa aprovalu pa guvernu federal até ki es...

1. Ten pelu ménus oitu anu di idadi ô
2. Ten pelu ménus sinkuênta y seti polegada di altura.

Kes kriansa ku pelu ménus oitu anu di idadi ô ku pelu ménus sinkuênta y seti polegada di altura ten ki uza sintu de seguransa. Kes sintu de seguransa ten ki uzadu di forma sertu. Bu podi panha un multa de \$25 si bu viola kel lei li.

Kel sistema de retenson (kaderinha) ten ki ten un autokolanti ki ta fla ki el ta kunpri kes normas nesesáriu (U.S. Department of Transportation's Federal Motor Vehicle Safety Standard No. 213 ô normas na 49 C.F.R. 571.213). Kel sistema de retenson ten ki fika fiksadu pa sênprí na un veíkulu motorizadu ô seguradu pur un sintu de seguransa ô pur un sistema di fiksason.

Nunka poi un kaderinha di kriansa viradu pa trás na banku di frenti di pasajeru si bu veíkulu ten un airbag pa kel banku la.

Lugar mas seguru pa un kriansa xinta é na banku di trás. Kel banku di meu na trás é kel midjor. Kes kaderinha di bebê ten ki fika viradu pa trás di veíkulu. Pa bu atxa un Tékniku di Seguransa pa Pasajeru Kriansa sertifikadu pa djudá-bu fiksa un kaderinha di kriansa, liga pa 1-877-392-5956 ô entra na [Mass.Gov/Highwaysafety](https://www.mass.gov/highwaysafety).

Uza altura di bu kriansa y pezu pa bu skodji kel kaderinha di seguransa sertu. Kada kaderinha é diferenti. Verifika kes intruson di fabrikanti di Kaderinha de transporti pa kes limiti sertu di altura y de pezu.

Gia pa Kaderinhas di Seguransa

Kaderinha di bebê	até 20 libras
Kadera auto-konvertivel	20–40 libras
Kadera ilevatóriu	40–80 libras



Komu ki Sintu di Seguransa ta Funsiona

Sintu de seguransa ta protejê-bu di ka atiradu di un ladu pa otu ô pa fóra di bu veíkulu na un asidenti. Midjor é uza tantu kel sintu pasadu na sintura komu kel na onbru.

Na un asidenti, un sintu de seguransa podi djuda di txeu manera.

- **Ta protejê-bu di ka bati na pára-brizas, na painel, na volanti, na otus parti duru di veíkulu, ô na otus pasajeru ki stá na veíkulu.**

Bu veíkulu ta pára di movimenta si el bati di frenti. Si bu ka stiver ta uza sintu de seguransa, bu korpu ta kontinua ta bai até ki el bati na un kuza duru, sima pára-brizas. Bu sintu de seguransa ta protejê-bu di bati na pára-brizas ô na otus pasajerus.

- **Ta protejê-bu di fulhadu pa fóra di veíkulu.** Sintu di sintura y onbru ta mantê-bu protejidu dentu di bu veíkulu. Kel li ta fazi bu xansi di sobreviví na un asidenti sinku vez midjor.
- **Djudá-bu fika xintadu y kontrola veíkulu.** Óras ki bu uza sintu di seguransa, bu ta fika pa trás di volanti y ta evita un asidenti pior.

Kel sintu de seguransa ta protejê-bu di atiradu pa sima di banku.



Forma korétu di uza sintu di seguransa.



Forma erádu di uza sintu di seguransa.

Bati na pára-brizas a 30 mph é sima kai di terseru andar di un prédiu y bati na txon.

Un sintu di sintura devi fika pa baxu, apertadu y dretu pur sima di anka. El ka ta devi torsidu. Un sintu di onbru devi uzado pur sima di onbru y di peitu. Un sintu di onbru nunca devi uzadu di baxu di brasu ô pur sima di kara ô di peskosu.

Stórias sobri Seguransa/Sintu di Seguransa

Sintus di seguransa ta salva vida y ta evita ferimentus na un asidenti. Stórias sobri kes "perigu" ô "prublemas" di sintu di seguransa sinplesmenti ka é verdadi.

“N stá ta bai fika prezu dentu di karu si N tiver ta uza sintu di seguransa na un asidenti.”

Karus ka ta pega lumi ô afunda na águia txeu vez. Si es kuza kontesi, uzu di sintu di seguransa ta djudá-bu pa bu ka bati kabésa y perdi konsiénsia. Si bu manti konsienti, bu podi abri bu sintu di seguransa y sai di karu. Mesmu si bu fika viradu di kabésa pa baxu, ta leva ménus di un sigundu pa bu abri bu sintu.

“Nha karu ten air bags, pur isu N ka presiza uza sintu di seguransa.”

Un air-bag fazedu pa funsiona ku sintu di seguransa, y ka na lugar dê-l. Bu ta kontinua ta presiza uza sintu di seguransa óras ki bu ta konduzi. Air bags di frenti fetu sô pa asidentis di frenti y ka ta protejê-bu na asidentis di ladu ô di trás.

“N stá ta konduzi sô un distánsia kurtu. N ka ta presiza uza nha sintu di seguransa.”

Maioria di asidentis di veíkulú ta kontesi a ménus di 25 milhas di kaza. Oitu na kada dés asidenti ta kontesi na velocidadi di 40 mph ô ménus. Ka bu ariska. Uza bu sintu di seguransa sênpri.

“N stá ta bai sô na loja. É txeu trabadju pa pô kriansas na kaderinhas di seguransa.”

Asidentis di veíkulú é kauza mas fásil di morti di kriansas. Maioria di kriansas ki mori na asidentis di karu ta fikaba vivu si es stivesi devidamenti postu na kaderinhas di seguransa. Leva kel minutu estra pa poi bu kriansa na se kadera antis di konduzi.

Kes kriansa y animal di stimason pikinoti txeu vez ta mori ô ta fika feridu óras ki es ta smagadu pur adultus ki ka stá ta uza sintu di seguransa durante un asidenti.

Seguransa di Air-Bag

Óras ki uzado ku sintu di seguransa di sintura y di onbru, air bags é txeu bon pa salva vida di adultus. Bu devi sigi kes prosedimentu li ku air bags.

- *Kriansas na parti di trás.* Kes bebê na kaderinhas di seguransa viradu pa trás nunca devi fika na banku di frenti di un veíkulú ki ten air bag na ladu di pasajeru. Kriansas stá sênpri mas seguru óras ki es ta viaja na banku di trás.
- *Kaderinhas di seguransa pa kriansa.* Kes Bebê y kriansa novu devi sênpri xinta na kaderinhas di seguransa ki é serto pa ses idadi y tamanho. Pa mas informason, konsulta sekson di *Lei di Retenson di Pasajeru pa Kriansa*.
- *Air bags ka ta substitui sintu di seguransa.* Bu devi uza tantu sintu di sintura komu kel di onbru sênpri. Pa mas informason, konsulta sekson di *Lei di Sintu di Seguransa y Komu ki Sintu di Seguransa ta Funsiona* na kel kapitulu li.
- *Txiga banku di frenti pa trás.* Bu devi txiga kadera di kondutor y kadera di pasajeru di frenti u mas pa trás di painel ki bu puder. Kel li é mas seguru y ta fazi konduson fika mas fasil.

Kes sujeston li ta djuda abô y **bu kriansa** sobrevivir na un asidenti.

Dentu di Veíkulú

Na bu veíkulú, nada ka devi fika na kaminhu di bu kapasidadi di odja, reaji ô konduzi.

Objetus ki ta Distrai

Ka podi ten nada dentu di bu veíkulú ki podi inpedí-bu di konduzi en seguransa. Nada dentu di bu veíkulú, na bu painel, na bu pára-brizas, ô penduradu na bu spedju retrovisor ka podi blokeá bu vizon di strada na bu frenti ô através di bus spedjus. Asegura ki nada ta rola di baxu di bu pê y fika na kaminhu di bus pedal (aselerador, enbriajen y travon).

Telemóvel/Dispositivos Eletrônicos Móveis

Pa informason sobri uzu di telemóvel y otus dispositivos eletrônicos móvel, odja sekson di *Uzu di Telemóvel Mon-Livri* di baxu.

Auskultadoris (Foni)

É ilegal uza foni di rádio, fonis di ovi, ô kualker otu dispositivo ku ô sen fiu ki ta limita bu atenson óras ki bu stá ta konduzi. Si bu ten 18 anu ô mas, bu podi uza un foni na un uvidu pa uza ku un telemóvel.

Barulhu Txeu

Evita fazi txeu barulhu dentu di bu veíkulu pa bu podi ovi kes sireni di veíkulu di imerjénsia.

Televizon

Kualker televizion instaladu na un veíkulu ten ki fika di trás di banku di frenti y ka podi stá vizível pa kondutor. Un kondutor ka podi distraídu pa un tela di televizion, mesmu óras ki el stá ta odja pa ladu fóra di veíkulu.

Kaxa di Kamion

Kriansas ku ménus de 12 anu di idadi ka é permitidu viaja na kaxa di kamion pick-up (ten seson txeu limitadu, y nunca na velocidades di mas di sinku mph).

Lei di Konduson ku Distrason / Uzu di Telemóvel Mon Livri

Uzu di dispositivos eletrônicos móvel di mon (inkluindu telemóvel) óras ki bu stá ta konduzi é proibidu na Massachusetts (Kapítulu 90, Sekson 13B y Kapítulu 122 di Lei di 2019). Na 2023, konduson ku distrason rezulta na 3.275 mortis.

Kondutoris ku 18 Anu ô Mas

Kondutoris ku 18 anu ô mas **sô** podi uza dispositivos eletrônicos móvel na modu “mon livri” óras ki ta stá ta konduzi. Kel li ta signifika ki kes dispositivo ka podi seguradu na mom, ka podi tokadu a menus ki seja pa ativa modu “mon-livri”, y es ten ki fika instaladu ô montadu na pára-brizas, na painel, ô na konsola di meu y ka podi interfiri na konduson.

Uzu di dispositivo na mom sô é permitidu si kel veíkulu stá parádu y ka stá na un faxa di rodajen públiku. Ka é permitidu na luz vermelhu (semáforu) ô na sinal di stop. KA BU pára na ladu di un strada movimentadu ô na autoestrada pa uza un dispositivo eletrônicos móvel.

Dispositivos eletrônicos móvel **ka podi** uzadu pa skrevi, manda ô lê un mensajen eletrônicos (inkluindu mensajen di testu, email, mensajen instantániu, ô asesu pa Internet) óras ki bu stá ta konduzi. Kes dispositivo di GPS (inkluindu telemóvel) podi uzadu si kel dispositivo stiver fiksadu, di forma tenporáriu ô pa sênpru, na kel veíkulu kontroladu ku objetivu di dá asisténsia na navegason.

Kondutoris ku Ménus di 18 Anu

Kes kondutor ku ménus di 18 anu ka podi uza ninhun dispozitivu iletróniku móvel pur kualker motivu óras ki es ta stá ta konduzi. Kel úniku eseson é pa komunika un imerjénsia.

Kuzê ki é un Dispozitivu Iletróniku Móvel?

Lei ta defini un “**dispozitivu iletróniku móvel**” komu kualker ekipamentu iletróniku di mom ô otu portátil kapas di fornese komunikason di dadus entri 2 ô mas pesoas, inkluidu, sen limitason, un telemóvel, un dispozitivu di mensajen di testu, un pager, un asistenti dijital pesual, un konputador portátil, ekipamentu iletróniku ki é kapas di toka un video-djogu ô disku di vídeo dijital, ekipamentu na undi fografias dijital ta tradu ô transmitidu ô kualker kombinason di kes kuza li, ô ekipamentu ki é kapas di resebi un transmison di televizion; kontantu ki, kel dispozitivu iletróniku móvel ka ta inklui kualker ekipamentu di áudio ô kualker ekipamentu instaladu ô fiksadu, di forma tenporáriu ô pa sênpri, na un veikulu mutorizadu ku objetivu di fornese navegason ô asisténsia di imerjénsia pa kondutor di kel veikulu mutorizado ô entretenimentu di vídeo pa kes pasajeru na banku di trás di kel veikulu mutorizado.

Penalidadis pur Violason di kel Lei li

Kes penalidadi pa uza un dispozitivu ietróniku móvel di mom óras ki bu stá ta konduzi é kes sigintis:

- 1º infrason - multa di \$100
- 2º infrason - multa di \$250, y fazi un programa edukativu sobri konduson ku distrason obligatóriu
- 3º infrason y kes sigintis - multa di \$500, y sobritaxa na seguru y fazi un programa edukativu sobri konduson ku distrason obligatóriu

Konduson Neglijenti y ferimentu pur uzu di telemovel

É krimi provoka ferimentu na un pesoa ô danifika propriedadi pur kauza di un konduson neglijenti. Si bu bati na un asidente pamodi bu staba ta uza un dispozitivu iletróniku móvel, bu stá ta bai infrenta akuzason kriminal y bu ta perdi bu karta.

Nota: Kes regulamentu federal ta restrinji uzu di telemóvel di mom óras ki bu stá ta konduzi un veikulu mutorizadu komersial.

Sujeston pa Evita Uzu di Telemóvel Óras ki Bu Stá Ta Konduzi

- Disliga kes notifikason di aplikativus.
- Poi bu telemóvel na silensiozu.
- Poi bu telemóvel na banku di trás.
- Pára na un lugar seguru (KA BU pára na ladu di un strada muvimentadu ô auto-strada) si bu presiza uza bu telemóvel.

Konduzi di Forma Defensivu

Mesmu kes kondutor ki ten speriénsia ta kometi erus. Na algun mumentu, bu ta ten ki lida ku fadjas na ekipamentu, ténpu mau, kondutoris sen prátika, pedestris inprevisível, y kondutoris ki ka ta liga pa kes lei di tranzitu.

Pa bu prepara pa kes akontisimentu inprevisível, bu devi **konduzi di forma defensivu** sénpri.

- Manti sénpri un bon vizon na frenti y a volta di bu veíkulu.
- Manti alerta y preparadu pa kes akontesimentu inprevisível.
- Manti bus odju na strada. Tra bus odju di strada mesmu pur un frason di sigundu pa odja un pasajeru ô un objetu dentu di bu karu podi ser txeu perigozu.
- Manti spasu na volta di bu veíkulu si bu presiza muda di faxa di forma rapidu pa evita un asidenti. Stá sienti di kenha ki stá na bu ladu y di trás, naun sô na frenti.
- Konduzi na velocidadi suntu y sabi óra pa abranda y pára.
- Uza bu sintu de seguransa sénpri.
- Ka bu konduzi si bu staba ta bebi, si bu stá ta toma medikamentu, ô si bu stá txeu kansadu.
- Manti bu veíkulu na un bon stadu di funksionamentu.
- Obedesi kes regras di strada y dá prioridadi óras ki apropiadu.

Odja sénpri pa frenti y na bu volta, y verifika bus spedjus txeu vez. Stá sienti di kondison di strada y di pusível perigozu na frenti, na kes ladu y di trás di bô.

- Odja pa tudu kuza na bu frenti. Odja si ten veíkulus ta pára y odja si ten pesoas ta entra ô ta saí di veíkulus stasionadu. Presta txeu atenson na pedestris ô siklistas ki stá ta partilha strada ku bô.
- Spéra erus di otus kondutor.
- Odja kes luz di marxa trás di veíkulu na bu frenti.
- Presta txeu atenson na kes pasadera. Ka bu konfia na sinais di tranzitu. Otus kondutor, siklistas y pedestris podi ignora sinais di transitu.
- Presta txeu atenson sénpri pertu di parkis infantil, pátiu di skóla y sentrus komersial. Kriansas, pedestris y siklistas podi fika skundidu di bu vista.
- Stá sienti ki pedestris, siklistas y otus kondutor podi ka oví-bu. Kel li é spesialmenti inportanti na pasajen de pedestris y stasionamentu. Un di kada sinku individu na idadi di konduzi é surdu ô ten txeu difikuldadi na ovi.
- Lenbra ki prioridadi é un kuza ki bu ta dá. Un grandi parti di konduson di forma defensivu é dá prioridadi pa evita situason de tranzitu perigózu.

Bu Saúdi y Kondison Fíziku

Manda verifika bu vista kada anu ô dôs. Trata kualker probléma di vista imediatu. Asin ki bu ta bai ta fika mas bedju bu vista podi fika pior, ô el podi fika mas difisil pa odja di noti.

Bu ten ki manti sênpri alerta y na kontrolu di bu veíkulu. Bu presiza di un bon vista y si bu audison fika diminuidu, bu presiza fika inda mas alerta vizualmenti pa prevê mudansas na kondison di konduson. Nunka bu devi konduzi na kes sigintis kazu:

- Óras ki bu staba ta bebi álkol
- Óras ki bu toma kualker medikamentu ku reseita ô sen reseita ki podi kauza sonu
- Si bu stá sobi ifeitu di kualker droga
- Óras ki bu stá txeu kansadu
- Óras ki bu stá xatiadu. Imoson sima raiva y depreson podi kauza un konduson sen kuidadu

Na dias di txeu sol, bu devi uza ókulus di sol sênpri.

Verifika Kondison di Bu Veíkulu

Bu veíkulu di pasajeru ô mota ten ki inspesionadu pa seguransa y emison na tudu anu. Sigi sênpri kes prosedimentu di manutenson rekomendadu pa fabrikanti di bu veíkulu. Kada vez ki bu entra na bu veíkulu ô monta na bu mota, fazi un verifikason vizual rapidu pa odja si pneu ten poku ar ô algun danu.

Travon y Pneus

Presta txeu atenson na mudansas na bu veíkulu óras ki bu ta trava. Si bu ta akredita ki bu ten un probléma, manda inspesiona bus travon di imediatu. Si bu xinti veíkulu ta puxa pa un ladu óras ki bu ta trava, bus travon podi presiza di ajustamentu ô reparason.

Verifika bus pneu pa odja si es ten ar sufisienti y na algun desgasti. Muda kes pneu di lugar (rotason) txeu vez sima rekomendadu pa fabrikanti di veíkulu ô di pneu. É perigozu y ilegal konduzi un veíkulu ku pneus txeu gastu ô danifikadu. Pneus devi ten pelu ménus 2/32 polegada di profundidadi na kes ranhura koretu y es ka devi ten fiu rankadu ô spostu.

Distánsia entri bera di un mueda (a penny) y topu di kabésa di moeda Lincoln é serka di 2/32 di un polegada. Un manera fasil di odja rabhura di bu pneu é meti un mueda dentu di un ranhura. Si bu ta konsigi odja topo dikabésa di moeda Lincoln, bus pneu stá gastadu.

Direzon

Bu volanti ka devi stá ku folga. Ka devi ten un atrasu entri kel

mumentu ki bu ta vira volanti y ki bus pneu ta respondi. Ku direzon asistidu, bu devi djobe nível di fluídu regularmenti. Si bu veíkulu ta fazi un barulhu stranhu óras ki bu ta vira volanti, bu devi manda djobi bu direzon asistidu.

Kes Luz y Vidru

Djobi bus farol, luz di travon, y piskas regularmenti. Manti bus luz linpu di sujidadi, nevi y jelu. Manti bus janela y spedju linpu. Troka bus skova di pára-brizas si es stá ta dexe risku ô si es ka ta linpa bu pára-brizas dretu.

Matríkulas

Bu devi manti bus plaka di matríkula linpu y es ka podi fika tapadu pur nada. Númeru di bu matríkula devi stá vizível a 60 pé di noti. Selu autokolanti di rejistu devi kolokadu sô na kantu superior direito di plaka.

Distáncias di Seguransa a Volta di bu Karu

Manti sênpri spasu ki ta txiga entri bu veíkulu y otus pa bu ten lugar di pára ku seguransa ô evita perigus.

- Uza regra di "três sigundu" pa manti un distáncia seguru di veíkulu ki stá na bu dianti. Skodji un objetu na bu dianti, sima un pilar di sinalizason ô un árvori. Óras ki veíkulu na bu dianti txiga na kel objetu, konta "un mil y un, dois mil y un, três mil y un". Si bu txiga na kel objetu antis di bu konta três, bu stá pertu di mas. Diminui velocidade até ki bu poi spasu ki txiga entri abô y kel otu veíkulu.

Regra di três sigundu é un distáncia mínima di seguransa pa bon kondison di strada y tráfegu moderadu. Conta mas pa maior seguransa y óras ki tráfegu ta permiti.

- Manti mas spasu (pelu ménus kuantu sigundu) pa trás di un motosikléta ki kel ki bu ta dexaba pa un otu veíkulu.
- Manti mas spasu (pelu ménus dés sigundu) entri bu veíkulu y veíkulu pezadu (pur izenplu, kamion di karga, trator).
- Nunka entra na dianti di veíkulu pezadu ô trator ku atreladu. Kes veíkulu li ta karega mas pezu y es mesti di txeu mas spasu pa pára ku seguransa.
- Nunka kola na trazera di un veíkulu ki stá na bu dianti. Kola na trazera é ilegal y é kel maior kauza di asidentis di bati na trás. Multa pa kola na trazera podi bai até \$100.
- Si un algen stá ta kola na bu trazera, muda pa otu faxa ô txiga na bera di strada pa dexá-l pásá.

Dexa spasu estra pa maus kondutor y pa kes situason li:

- Txuva, nevi, jelu, ô otus mau kondison di témpu ô di strada

- Entradas ku vizibilidadi tapadu ô stradas ku vizon obstruídu
- Kondutores ta sai de marxa trás di spasus di stasionamentu ô entradas
- Kriansas ta brinka na kintal ô pertu di strada

Trava y Pára

Djobi txeu na dianti pa bu ten ténpu ki ta txiga pa trava y pára ku seguransa. Kel ténpu ki bu ta gasta pa reaji, pensa, y bati na travon ta txomadu ténpu di reason.

Ta leva serka di três kuartu di un sigundu pa reaji na un situason y piza na pedal di travon. Kel ténpu li tanbê ta medidu na pé ki viajado, ô distánsia di reason.

MPH	Stopping Distance	Total
 20		59 ft.
 40		156 ft.
 60		292 ft.
Total Stopping Distance		

Statistika di izenplu di distánsia di parajen di Komu Konduzi, Un Testi pa Kondutoris Prisipianti pa American Automobile Association (Nonu Edison.) Kes kaxa branku é distánsia di ténpu di reason, y kes kaxa pretu é kantu ki kel veíkulu ta anda dipos ki bu piza na travon.

Na 50 milha pur óra, bu veíkulu ta anda mas 55 pé na kes três kuartu di sigundu ki bu ta toma pa reaji. Dipos ki bu piza travon, bu podi anda mas 160 pé ô mas antis di bu pára.

Kel li é distánsia médiu di travajen na un asfaltu seku, planu y linpu.

Bu distánsia total di parajen é mas ô menus 215 pé (55 pé + 160 pé) si strada ka stá linpu y seku, bu distánsia di parajen é maior.

Si travon ku pneu stá ta funsiona dretu y strada stá seku y planu:

- Na 60 milha pur óra, el ta toma mas ó menus 292 pé (kuazi un kanpu di futebol interu) pa reaji pa perigu, piza travon y pára ku seguransa.
- Na sô 30 milhas pa óra, bu distánsia total di parajen é mas ó menus 104 pé.

Kes númeru li é sô pa fins edukativu, pa mostra ki veíkulos motorizadu mesti di txeu mas distánsia pa pára ku seguransa ki kel ki bu podi imajina. Distánsia real di parajem ta muda ku kes kondison di strada, di ténpu y di veíkulu.

Bu mesti di mas ténpu pa pára veíkulos maior y mas pezadu, óras ki bu stá ta desi ladera baxu, ô óras ki bu stá na

pavimentu modjadu, lizu ô ki ka stá dretu. Garanti ki bu ta dexe kes kamion grandi ku txeu spasu óras ki bu ta entra pa dianti dê-s. Kes kamion grandi podi mesti di até dôs vez mas distânsia di parajem ki veículus di pasajeru.

Sigi kes sugeston útil li pa trava:

- Aviza pedestris, siklistas ô otus kondutor di un pusível problema. Trava sedu y suavi óras ki bu stá ta prepara pa pára ô vira.
- Ka bu dexe bu pé diskansa pur sima di pedal di travon óras ki bu stá ta konduzi. (Kel li ta txomadu karega travon.)
- Si bu veíkulu ten travon antiblokeiu (ABS), nunca bu bonbia travon.
- Bu veíkulu ten mas xansi di sai di strada na un kurva. Diminui velocidadei sênpi pertu di un kurva ô na un ária ki bu ka ta konsigi odja dretu pa dianti.

Uza Bu Buzina, kes Farol y Sinal di Imerjênsia

É inportanti sabi komu ki bu ta uza ekipamentu di seguransa di bu veíkulu.

Uza bu buzina pa:

- Aviza pedestris ô otus kondutor di un pusível problema
- Evita asidentis

Ka bu uza bu buzina pa:

- Mostra raiva ô reklama sobri erus di otus kondutor
- Tenta fazi un kondutor ki stá ta bai mas divagar pa el bai dipresa
- Tenta fazi otus veíkulu movimenta na un engarafamentu di tranzitu

Bu ten ki uza bus faról y luz di trás:

- Desdi meia óra dipos di por-di-sol até meia óra antis di sol nasi
- Óras ki bu ka ta konsigi odja dretu algén ô veículus a 500 pé na dianti pamodi luz insufisienti ô kondison di tenpu
- Senpi ki bú uza linpa pára-briza de bú kareta...(luz di dia ka ta txiga)
- Na txuva, nevi, neblina, ô otu ténpu ki ta fazi diffisil odja pa frenti
- Na kualker mumentu ki bu ten problema pa odja otus veíkulu
- Pa aviza otu kondutor pa sendi ses farol
- Enkuantu bu stá ta konduzi dentu di un túnel

Uza kes luz y sinal di imerjênsia óras ki bu veíkulu avaria, pa otus kondutor podi odjá-l. Muda bu veíkulu u mas pa bera di strada ki bu ta konsigi. Pa bu própiu seguransa, fika fóra di strada. Nunca ka bu troka un pneu furadu na un faxa di tránzitu. Spéra pa ajuda txiga.

Bu podi uza tanbê bus luz di imerjênsia pa aviza kondutoris ki stá na bu trás sobri un asidenti ô perígu na tranzitu. Dá kes otu kondutor masimu avizu pusível.

Sistema Avansadu di Asisténsia pa Kondutor

Txeu karu y kamion gosi ta ben ku Sistemas Avansadu di Ajuda pa Kondutor (ADAS). Kes li podi fazi konduson fika mas seguru, ma sô si es uzadu koretamenti. Bu devi prendi sobri sistemas di bu veíkulu antis di uzá-s. Lê manual di proprietáriu pa kumeza ta prendi. Y lenbra ki kondutor inda é kel elementu di seguransa mas inpurtanti na bu karu.

Konduson di Noti

Konduson di noti é mas perigozu ki konduson di dia. Veíkulus, pedestris, y obstákulus podi ser mas difísil di odja. Ten sênpri mas kuidadu di noti. Bu devi uza bus farol desdi meia óra dipôs di por-di-sol até meia óra antis di sol nasi. Bu devi fazi kes kuza li óras ki bu stá ta konduzi di noti:

- Ka bu konduzi óras ki bu stá kansadu ô ku sonu.
- Konduzi mas lentu di noti, prinsipalmenti na un ária ki bu ka konxi dretu. Manti un velocidadi ki ta dexá-bu reaji y pára ku seguransa dentu di kel distánsia ki bu ta konsigi odja na dianti.
- Manti mas spasu entri bu veíkulu y otus veíkulu. Dexa spasu adisional óras ki bu stá ta konduzi di noti pertu di kes kamion y mákina pezadu.
- Poi bu spedju retrovisor di déntu na pozison di "noti." Kel li ta diminui kel klaron di kes farol ki stá na bu trás. Manti kes luzis di dentu apagadu.
- Ka bu djobi diretu pa kes farol. Djobi pa baxu di ladu direitu di bu faxa.
- Manti bus janelas y farol linpu.
- Si otu kondutor piska farol diretu pa bô, bus farol podi stá apagadu ô bu másimu podi stá sendidu.

Kes Luz di Másimu

Kes farol di másimu normalmenti ta permití-bu odja serka di 350 pé pa dianti. Kes farol di luz médiu normalmenti ta permití-bu odja serka di 100 pé pa dianti.

- Uza luz másimu sô na árias skuru na undi bu ka ta konsigi odja pavimentu di strada na bu dianti.
- Bu devi baxa bus farol di luz másimu pa luz médiu óras ki bu stá a ménus di 500 pé di un veíkulu ki stá ta ben na bu dianti ô a ménus di 200 pé di un veíkulu ki stá ta viaja na bu dianti.
- Si un kondutor stá ta ben na bu dianti ku luz másimu sendidu, bu podi piská-l bus farol pa lenbra kel kondutor pa muda pa luz médiu. Si kel kondutor ka muda pa luz médiu, manti na ladu direitu y ka bu sendi bus luz másimu.

Konduzi ku Sónu

Konduzi óras ki bu stá kansadu ô ku sónu podi ser mortal. 633 algén mori na anu 2020 pamodi asidentis ki ten a ver ku konduson ku sónu (fonti: National Highway Traffic Safety Administration).

Asidentis di konduson ku sonu na maioria di vez ta:

- Akontesi entri meia-noti y 6 óra di palmanhan, ô di tardi
- El ta envolvi sô un kondutor (y ninhun pasajero) ta sai fóra di strada ku txeu velocidadei
- Ta kontesi na stradas rural y na autoestradas

Kel ÚNIKU manera real di protejê-bu di konduson ku sonu é durmi sufisienti y ka konduzi óras ki bu stá ta xinti kansadu. Bebi kafé y inkosta na un lugar seguro pa durmi un pòku (fazi un sesta) podi djuda tenporariamenti, ma sô pa un kurtu períudu di témpu.

Óras ki pusível, evita konduzi entri meia-note y 6 óra di palmanhan. Si bu mesti konduzi na kel óra la, fika atentu pa kes sinal di sonu, sima kruza linhas ô pása pur sima di kes faxa sonoru di alerta. Ka bu konduzi dipos ki bu bebi álkol, pamodi álkol podi aumenta sonu. Y djobi sênpri rótulu di ramedí (kes ku reseita di médiku y kes ki ta vendidu sen reseita) pa odja si es podi dá-bu sonu.

Konduzi na Txuva ô Nevueru

Txuba ku strada modjadu ta torna mas difísil ranka, pára y kurva. Txuba forti, nevueru y neblina na ar podi torna mas difísil pa odja tanbê. **Lei ta iziji pa bu uza bus farol y luz di trás sênpri ki bu uza linpa pára-briza. Luz di dia Ka ta txiga.**

Reduzi velocidadi basta txuva kumesa ta kai. Maioria di ruas é mas lizu óras ki água di txuva ta mistura ku sujera y óliu di strada ta forma un kamada olioizu na pizu. Si pizu stá lizu, bus pneu podi perdi trason y bu karu podi desliza.

Deslizamentu di karu é kazuadu pur kondison di pizu, água y velocidadi. El ta kontesi óras ki bus pneu stá ta bai na strada ma es ka stá ta kontakta ku pizu. Si bu veikulu kumesa ta desliza bu stá ta konduzi mutu dipresa. Divagar levanta pé di aselerador. Nunka presiona travon ô vira di repenti. Bu ta perdi kontrolu y ta derapa.

Kes siginti é alguns sujeston pa konduson na txuva ô nevueru:

- Dá mas spasu entri bu veikulu y otus. Bu mesti di mas spasu pa pára ku seguransa. Stá preparadu pa pára di repenti y na un distánsia ki bu ta konsigi odja na bu frenti. Un kamion grandi podi mesti di dôs vez mas distánsia pa pára ki un karu ô un motosikléta, prinsipalmente óras ki stradas stá modjadu ô ku jelu.
- Stá atentu pa folhas modjadu na strada. Es podi ser taun lizu komu jelu.
- Manti bus skova di pára-brizas y dizenbasiador na bon kondison.
- Na kazu di nevueru, uza kes farol médiu pa reduzi enkandiamentu.
- Uza sinal di mudansa di direson sênpri.
- Si bu ka stá ta podi odja pavimentu ô kes posti ku sinal, reduzi y prokura kes markason di limiti di strada pa giá-bu.
- Ka bu konduzi pa dentu di posas di água. Trava na modjdu ka ta

funksiona dretu. Si bu konduzi pa dentu di un posa di água grandi, piza na travon suavi pa travon podi seka, até ki bu xinti-s ta funksiona normalmenti otu vez.

Divizon di Auto-stradas ten un servisu di telefoni 511. Bu podi uza kel li pa konsigi informason atualizadu sobri kondison di tranzitu y di ténpu y projétus di konstruson. Bu podi tanbê kexa di problemas na strada. Servisu stá disponível 24/7.

Liga pa 511 na bu telemóvel ô 617-986-5511 (Metro-Boston), 508-499-5511 (Massach. Sentral), ô 413-754-5511 (Massach. Osidental) di un telefoni fiks.

Pa mas informason, konsulta [MassDOT.State.MA.US/Highway/TrafficTravelResources/About511Massachusetts.aspx](https://www.mass.gov/info-details/massdot-state-ma-us-highway-traffic-travel-resources/about-511-massachusetts)

Konduzon na Invernu

Konduzi na invernu é difísil y perigozu pa kondutoris novu y sperienti. Veíkulus motorizadu ta funksiona txeu diferenti na jelu y nevi di ki na pavimentu kenti y seku. Bu devi pratika konduson na ténpu di invernu.

- Diminui bu velocidadi. Konduzi ku kuidadu y fika ta aselera di vagar.
- Nunka ka bu blokia bus travon na strada ku jelu. Bu ta perdi kontrolu di direzon. Si bu derapa, lenbra di **vira volanti na direson di derapajen** (Konsulta *Imerjências na Konduzon na Kapítulu Sinku*).
- Dá mas spasu entri bu veíkulu y otus. Bu mesti di mas spasu pa pára ku seguransa na kes superfísie lizu. Un kamion grandi podi mesti di dôs vez mas distánsia pa pára ki un karu ô un motosikléta, prinsipalmente óras ki stradas stá modjadu ô ku jelu.
- Fika atentu pa kes veíkulu di imergénsia y dexa pasajen pa kes karu linpa-nevi. Ka bu fika txeu pertu di kes linpa-nevi.
- Pontis y viadutus di autoestrada ta konjela antis di restu di strada y es podi fika txeu lizu. Kel li é pamodi txon ka ta izolá-s.
- Si stá ta kai nevi, aranka di forma suavi. Testa bus travon ta pizá-s suavi pa odja kantu trason (aderénsia) bus pneu ten.
- Manti bus skova di pára-brizas y dizenbasiador na bon kondison.
- Retira TUDU jelu y nevi di bu veíkulu antis di konduzi. Linpa tudu janelas, skovas di pára-briza, farol, y luz di travon. É txeu inportanti bu linpa tejadilu, kapô, y mala di karu pa jelu y nevi ka salta pa veíkulus ki stá na bu trás. Si bu ka fazê-l, bu podi akuzadu di konduson negligenti.
- Manti bu tanki di gasolina pelu ménus meu xieu pa evita ki tubu di gasolina ta konjela.

- Manti bu depóztu di água di limpador di pára-briza sênpru ku txeu fluidu di linpeza ki ka ta konjela.
- Manti un kobertor, un lanterna y un pá pikinoti na bu mala di karu.

Si bu ten un kamion y un linpa-nevi pa trabadju pagu, bu ten ki ten xapa kumersial.

Lei di Utentis di Strada Vulnerável

Lei de Massachusetts ta difini "utentis di strada vulnerável" komu:

- Pedestris
- Trabadjadoris di bera di strada
- Siklistas
- Algén ta monta kavalu ô na karósa puxadu a kavalu
- Algén ki stá ta uza:
 - Kadera di rodas
 - Dispozitivus di mobilidadi pesoal
 - Bisikléta motorizadu
 - Skuter motorizadu
 - Trotinéte naun motorizadu
 - Skates
 - Patins di roda

Óras ki bu ta pása pa un utizador vulnerável di strada, bu devi dexe un distánsia seguru di ultrapásajen di **pelu ménus kuartu pé** entri bu veíkulu y kel utizador di strada. Si seguru, bu podi uza tudu ô parti di faxa ki stá na bu ladu y bu podi kruza kel linha di sentru si nesesáriu. Bu devi respeta limiti di velocidadi na óra ki bu stá ta ultrapása.

Kel sinal na ladu direito ta fika afiksadu na stradas ki ka ten faxa di bisikléta dezinadu ô kaminhus separadu.



Pedestris

Un na kada kuartu mortu pur veíkulu motorizadu ta involvi un pedestri. Lenbra ma nós tudu nu é pedestri na algun óra. Pa djuda manti tudu algén seguru, ten mas kuidadu na djobi pedestri, prinsipalmenti kes ki podi stá distraidu pamodi telemóvel ô foni di ovi (auskultadoris).

Fika distraidu (mesmu ki sô pa un sigundu), konduzi óras ki bu stá kansadu, ô sai fóra di bu faxa podi provoca ferimentu gravi ô mata un pedestri.

Presta txeu atenson na kes zona ku txeu movimentu ku txeu pesoas ta anda a pé. Ten sênpru mas kuidadu ku:

- **Kriansa** – Kriansa é imprevisível y es é difísil di odja. Ten kuidadu pertu di zonas di skóla, parki, parajen di autokaru y parki infantil.
- **Koredoris y Pesoas na Skate/Patins** – Nen sênpru es ta respeta kes sinal di trázitu y regras di pasadera.

- **Pedestris, óras ki bu stá ta fazi marxa-trás** – Ten kuidadu óras ki bu stá ta fazi marxa-trás. Ka bu uza sô kes spedju di retrovizor ô sensor di karu. Pontus ségu di vizon podi skundi pesoas ô kuzas trás di karu. Antis di bu entra na bu karu, djobi pa trás pa odja si ka ten kriansa ô animal. Bu devi vira kabêsa y djobi pa janela antis di bu kumesa ta fazi marxa trás.
- **Pesoas ku problema di vista (ségu)** – Pára sênpri pa un pedestri ségu na pasadera. Manti parádu até ki kel algén pása ku suguransa. Ka bu buzina nen ka bu fazi sinal ku mon pa kel algén pása. Proibidu ultrapása otu karu ki stá parádu. Pedestris ségu podi uza un bengala branku ô un katxor-gia. Lei di Bengala Branku ta iziji pa bu pára konpletamenti pa un pedestri ségu ki stá ta atravesa rua.
- **Pesoas surdu ô ku problema di ovi** – E inpusível odja pa un algén y sabi si el é surdu ô si el ten problema di ovi. Ka bu pensa ki un pedestri, un algén na bisikléta, ô un otu kondutor ta ovi bu karu y ki el ta dá-bu pasajen ô el ta sai di kaminhu. É sênpri mas seguru bu dá pasajen, mesmu ki bu ten prioridadi, ki bu kria un situason perigozu.
Si bu kre informason sobri aparelhu di apoiu pa ovi ô otus ekipamentu adaptadu ki pesoas surdu y ku problema di ovi ta uza, kontakta Komison di Massachusetts pa Pesoas Surdu y ku Problema di Ovi na [Mass.Gov/MCDHH](https://www.mass.gov/mcdhh) ô liga pa 617-740-1600.
- **Parajen di konboiu y di autokaru** – Presta txeu atenson na kes parajen di tranporti públiku y pertu dê-s, na undi movimentu di pedestrisi podi ser mas txeu.
- **Sentru di idozu** – Presta txeu atenson na kes zona ki ten mas pedestri idozu, sima pa kes ladu di sentru di idozu y rezidência pa pesoas mas grandi. Pesoas mas grandi podi ten vista mas fraku, ovidu y mobilidadi reduzidu, y es ta reaji mas lentu.

Lenbra ki bu ten ki diminui velocidade y pára si neseseáriu pa un algén ki stá ta anda na rua. Odja sênpri na diante pa djobi kes lugar ki pedestris podi stá skundidu, sima dípos di un kurva, na piku di un ladera, ô na meu di karus ki stá stasionadu.



Bisikléta y Mota

Algén na bisikléta y na mota ten kes mesmu direitu di uza ruas públiku ki tudu kes otu kondutor (kes úniku eseson é vias rapidu ô auto-strada di stadu ku sinalizason ki ta proibi bisikléta y mota. Es ten ki obedesi kes mesmu sinal di trázitu y leis di prioridadi di pasajen. Kes kodutor podi ser difísil di odja na meu di trázitu y es ka ten txeu proteson si es spankadu pur un veíku.

Kondutoris podi dexa algén na bisikléta y na mota txeu maguadu ô até matá-s, só pur falta di atenson, si es sai di ses faxa, ô si es abri porta sen djobi.

Óras ki bu stá ta pasá na un bisikléta ô mota:

- Diminui bu velocidadadi. Ventu ki bu veíku ta fazi podi fulha un kondutor y trá-l ekilíbru.

- Dexa txeu spasu entri bu veíkulu y kes algén na bisikléta.
- Si bu ka ten spasu ki ta txiga pa bu ultrapása ku seguransa, aguarda pa kel karu na kontramón pásá ô pa kaminhu fika mas largu.

Baxa luz di bu farol di noti si un algén na bisikléta stá ta ben na bu direson. Fika atentu pamodi un algén na bisikléta ô na mota podi xinti nesesidadi di desvia di repenti, sima kualker otu kondutor. Respeta sénpri direitu di un algén na bisikléta ô na mota di uza strada, sima bu ta respeta direitu di un otu kondutor.

Óras ki bu stá stasionadu na bera di strada, djobi sénpri ku txeu atenson si stá ta ben bisikléta ô mota antis di bu abri porta di bu veíkulu. Konsulta *Perigu di porta abértu pa algén na bisikléta* na pájina 116 pa mas informason.

Motosiklus

Djobi Dôs vez, Salva Vida — Motosiklus stá na tudu ladu

Motosiklu é veíkulu a mutur, sima karu y kamion. Númeru di motas rejistadu na Massachusetts stá ta aumenta. Époka di anda di mota normalmenti ta bai di marsu até outubru, ma alguns algén ta anda na el anu interu.

Studus ta mostra ma kondutoris txeu vez ta ignora mota y es ta foka mas na kes veíkulu mas grandi. Fika atentu pa motas y partilha strada ku seguransa.

Motas ta anda taun rápidu sima karu y kamion. Algén ki ta anda na mota ta enfrenta perigus estra kauzadu pa ténpu y pa kes kondison di kaminhu. Motas ka ten kes ekipamentu di seguransa ki un autumóvel ten y risku di algén fika feridu na batida é mutu mas grandi.

Kuazi metadi di batidas di mota ki ta mata, ta kontesi pamodi un otu veíkulu bati na el. Kondutoris devi fika inda mas atentu na motas ki stá ta entra na strada ô ta vira pa skérda na meu di tránsitu (ka sô na kruzamentu).

- **Mudansa di faxa** — Na strada, presta mas atenson inda ôra ki bu stá ta muda di faxa ô ta entra na strada. Motas podi fika skundidu na pontu ségu pamodi ses tamanhu. Djobi sénpri na bus spedju y na pontu ségu pa odja si ten mota. Dá sinal sedu, y djobi dôs vez antis di bu muda di faxa.
- **Na sigi di trás** — Dexa mas spásu entri bu veíkulu y un mota ki stá na bu frenti. Uza un distánsia di seguransa di kuartu sigundu pa trás (en konparason ku três segundu pa otus veíkulu a mutur).
- **Partilha faxa** — Motosiklistas ten kes mesmu direitu di uza largura interu di un faxa di rodajen. Mesmu ki un motosiklu podi uza un parti mas pikoti di faixa, bu ka devi nunca partilha faxa ku el. Algén ki ta anda na motosiklu ta presiza anda na meu di faxa pa



**É ilegal
motosiklista fika
ta korta entri kes
faxa tudu óra.**

manobras na trázitu y pa es evita txon stragadu, buraku, ô ôliu na pizu. **Nunka ka bu muda pa mesmu faxa ki kel di un mota, mesmu si kel faxa é largu y motosiklista stá ta anda na un ladu di via.** Entra mas pa dentu de un faxa na undi ten un mota é kontra lei y el é txeu perigozu.

- **Korta Strada na Kruzamentu** – Karu ô kamion ki ta korta pa skerda na frenti di un mota ki stá ta ben ta kauza txeu asidenti. Presta txeu atenson na kes mota na kes kruzamentu. Mota é mas pikinoti y es podi fika skundidu pa trás di otus veíkululu. Podi ser difísil di avalia ses velocidadi y pozison. Mesmu si bu ten ténpu sufisienti pa korta, un motokeru ki stá ta ben podi ka ten ténpu sufisienti di muda se velociidadi di forma seguru. Dexa kel motosikleta pása priméru ku siguransa na interseson (kruzamentu).
- **Kondison di Strada y di Tenpu** – Kondison di strada ki é sô prublemas pikenu pa karus y kamion podi ser perigu grandi pa motosiklétas. Kaskadju, burakus, y kes superfísie lizu podi fazi un motokeru muda di velocidadi y di dreson di repenti. Motosiklétas mesti di mas distánsia pa pára óras ki stá mau ténpu. Sénpri dexa un spasu estra a mas pa motosikléta na kazu di es mesti pára di repenti.

Sigi kes konsedju li y partilha strada ku seguransa ku motosiklétas y otus veíkululu motorizadu.

Seguransa di Motosiklus

RMV ten un Manual pa Motosikléta. Bu devi lê-l antis di bu pidi un karta di konduson pa mota. Kel Manual di Motosikléta ten informason ditalhadu sobri ekipamentu di mota, funsinamentu, ropa di konduson, transporti di pasajerus y regras di strada. Kel Manual di Motosikleta stá dispunível online na [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv).

Seguransa di Bisikléta Motorizadu

Un siklomotor (tanbê konxedu komu bisikléta motorizadu) é un bisikléta di pedal ku un mutur di apoiu, ô un bisikleta sen pedal ku un mutur. Velosidadi másimu devi ser trinta (30) milhas pa óra (mph) ô mas baxu. Silindrada (kapasidadi di silindru) devi ser sinkuenta (50) sentímetrus kúbikus ô menor. El ten ki ten un transmison automátiku. Bu devi ten un karta di konduson válidu (kualker klasi) ô un karta di aprendizajen pa konduzi un siklomotor. Bu devi sigi kes regras li óras ki bu stá ta konduzi un siklomotor:

- Ka bu konduzi mas rápidu ki 25 mph.
- Ka bu anda na auto-stradas statual di asesu limitadu ô vias rápidu ku kes sinal ta flá ma bisiklétas ka podi entra.
- Uza kes sinal iletróniku y di mon koretu antis di pára ô vira.
- Ka bu anda na kaminhus di lazer fóra di strada (bu podi uza faxas pa bisikleta na kes bera di strada).
- Kondutoris y pasajerus devi uza kapaseti ki ta kunpri ô ki ta supera kel padron di US DOT.
- Respeta tudu leis y regulamentus di trázitu.

- Óras ki bu stá ta konduzi ku un karta di aprendizajen, ka bu transporta ninhun pasajeru.

Bu podi multadu até \$100 pur violason di kualker un di kes regras li.

Seguransa di Skuter Motorizadu

Un skuter motorizadu é kualker veíkulu di dôs ô três roda ku brasus giador y un mutor ilétriku ô a gasolina ki podi movi kel veíkulu ku ô sen propulson umanu. Skuter motorizadu podi fezedu pa kondutor xinta ô fika di pé.

Rejistu di Veículus Motorizadu (RMV) ka ta rejista skuter motorizadu.

Bu devi ten un karta di konduson válidu (kualker klasi) ô un lisensa di aprendizajen pa konduzi un skuter motorizadu. Bu podi resebi multas pur violason leis di veículus motorizadu.

Bu devi sigi kes regra li óras ki bu stá ta konduzi un skuter motorizadu:

- Ka bu konduzi mas rápidu ki 20 mph.
- Ka bu konduzi na auto-stradas statual di asesu limitadu ô vias rápidu.
- Uza un kapaseti ki ta kunpri ô ki ta supera kel padrón di US DOT.
- Manti sénpri na ladu direitu di strada, mesmu óras ki bu stá ta ultrapása otu veíkulu.
- Uza kes sinal iletróniku y di mon koretu antis di pára ô vira.
- Ka bu konduzi dipôs di por di sol (di tardi) ô antis di sol nasi (palmanhan).
- Ka bu transporta ninhun pasajeru.
- Respeta tudu leis y regulamentus di trânzitu.

Bu podi multadu di \$25 (1ª Violason); \$25-\$50 (2ª Violason); \$50-\$100 (3ª ô + Violason).

Tudu taxas stá sujeitu a alterason na kualker momentu.

Seguransa di Veíkulu di Uzu Limitadu

Un veíkulu di uzu limitadu podi ten dôs ô mas roda. El podi anda mas rápidu ki 30 mph, ma ka mas ki 40 mph. Un veíkulu di uzu limitadu podi ser un motosikléta ô un veíkulu di pasajeru; kel li ta dependi di kantu rodas ki el ten.

Bu devi ten un karta di konduson válidu ô un karta di aprendizajen pa konduzi un veíkulu di uzu limitadu. Si kel veíkulu di uzu limitadu for un motosikléta, kel karta ô karta di aprendizajen devi ser di Klasi M. Si kel veíkulu di uzu limitadu for un veíkulu di pasajeru, kel karta ô lisensa devi ser di Klasi D.

Bu ka podi konduzi un veíkulu di uzu limitadu na un auto-strada statual di asesu limitadu ô via rápidu, ô na kualker strada ku un limiti di velocidadi mas rápidu ki 40 mph.

Seguransa di Veíkulu di Velosidadi Reduzidu

Un Veíkulu di Baxu Velosidadi (LSV) ten kuartu roda y el podi kori sô entri 20 y 25 milhas pur ôra. El ten ki ten un pezu brutu total baxu di 3.000 libras.

Bu ten ki ten un karta di konduson di Klassi D válidu ô un karta di aprendizajen di kondutor pa bu podi konduzi un veíkulu di baxu velosidadi.

Bu ka podi konduzi un veíkulu di baxu velosidadi na un auto-strada di stadu ku asesu limitadu ô auto-strada spresu, ô na kualker strada ku un limiti di velosidadi di 30 milhas pur ôra. Veíkulus di baxu velosidadi podi tanbê ka ser autorizadu na árias ku txeu trázitu. Bu ten ki obedisi kualker lei y regulamentu di trázitu. Bu podi panha multa pur violason di lei.

Leis di Seguransa di Bisikléta

Leis di seguransa di bisekléta atualizadu na kes últimu anu pa podi poi mas responsabilidadi na kes siklista, kondutoris y na kes alugador di bisikléta, enkuantu ta dadu pulísias mas treinu na seguransa di bisikléta y fiskalizason di trázitu. Kel li ta devi trazi un midjor konsensializason di kes preokupason di seguransa y aplikason di leis di seguransa di bisikléta.

Si un pulísia odja un siklista ta kometi un violason di trázitu, kel pulísia podi dê-l un multa di mesmu manera ki el ta dá un kondutor. Kel siklista podi panha multa, ma kel lá ka ta afeta se rejistu di konduson. Kel siklista ten ki dá kel pulísia se nómi y morada koretu óras ki el perguntadu y el podi panha multa si el ka fazi kel la. Kel siklista podi tanbê ser prézu si el rekuza dá se nómi.

Kes enpreza ki ta aluga bisekléta ten ki oferesi kapaseti ki ta kunpri ku kualker rekizitu di seguransa pa kes alugador.

Kel lei tanbê ta permiti ki kes kondutor ta panha multa pa un violason di veíkulu motorizadu pa sertus konportamentu pertu di bisikléta. Es devi insentiva kes kondutor pa ten mas kuidadu.

Pa un lista di leis pa siklistas y leis pa kondutoris na prezensa di siklistas, favor konsulta pájina 112.

Pa Manti Bu Karta

Konduzi na Massachusetts é un priviléjiu. El ka un direitu Bu ta ganha priviléjiu di konduson óras ki bu pása na un ezami di karta di prendizajen y na un ezami di strada. Kes ezami li ta prova ma bu podi konduzi un veíkulu motorizadu ku seguransa y dentu di lei. Óras ki bu ganha bu karta di konduson, abô é responsável pa bus fatalidadi komu kondutor, sima tanbê pa seguransa di bus pasajeru, di pedestris, y di kualker otu algén na strada pertu di bô.

RMV ta akonpanha bu stória komu kondutor. Kel li ta txomadu di bu **rejistu di konduson**. El ta lista três tipu di akontesimentu ki podi fazê-bu perdi bus priviléjiu di konduson:

- Infrason Sivil di Veíkulu Motorizadu
- Violason kriminal
- Asidentis di veíkulu motorizadu undi ki bu kulpadu na mas di 50 pur sentu

Kel kapítulu li ta splika kes três akontesimentu. El ta splika tanbê komu ki lei ta funsiona y komu ki bu ta evita perdi bus priviléjiu di konduson.

As vez, RMV ten ki suspendi ô kansela bu karta di konduson. Kes situason li stá splikadu na kel kapítulu li. Un suspenson ô kanselamentu ta signifika ma bus priviléjiu di konduson tiradu di bô. El podi ser pur un témpu spesifiku ô pur un témpu sen limiti. (Konsulta sekson di *Suspenson ô Kanselamentu di Karta* mas pa dianti na kel kapítulu li.)

KAPITULU 3

Bu ka podi renova un karta ki djá vensi si bu ten multas di stasionamentu pa paga, inpostu di selu (excise tax) pa paga, mandatu di tribunal pa kunpri violason di E-ZPass/Fast Lane pa rezolvi, ô Violason di Tobin Bridge pa paga. (Konsulta *Motivus pa Naun Renovason di Karta* sekson mas pa dianti na kel kapitulu li.)

Kes Violason di Veíkulu Motorizadu y Penalidadi

Óras ki bu ta kunpri un lei di veíkulu motorizadu au kontráriu, bu podi resebi un multa. Un multa podi izijf-bu pa bu paga un kuantia, perdi bus priviléjiu di konduson, konparesi na tribunal, ô bai pa kadeia. Kes violason gravi di lei di tránzitu é violason kriminal. Pur izenplu, konduzi enbriagadu ô abandona lokal di asidenti. Es ta trazi penalidadis pezadu y es podi fazê-bu perdi bu karta. Bu podi tanbê perdi bu karta si bu kometi txeu violason di tránzitu. Kes li ta inklui konduzi asima di limiti di velosidadi ô ka obedisi kes sinal di tránzitu.

Violason di veíkulu motorizadu podi ser sivil ô kriminal. Kes sekon ki ta ben mas pa dianti ta splika diferenza entri kes dôs tipu. Pa txeu violason, kes penalidadi podi ser mas forti si bu ten un Karta di Konduson Júnior, si bu ten menus di 21 anu, si bu é un infrator repitidor, ô si bu stá ta konduzi ku un Karta di Konduson Komersial (CDL).

Dependendu di kel violason, bu podi panha mas di un penalidadi. Kes li podi inklui un multa, perda di karta, y/ô un pena di prizon.

Infrason Sivil di Veíkulu Motorizadu

Violason sivil, sima ka obedesi sinal di tránzitu ô dá txeu velosidadi, ka é kriminal. Normalmenti, es podi rezolvedu ku pagamentu di multas. Si bu panha un notifikason di un pulísia pur un infrason sivil di veíkulu motorizadu (CMVI), bu ten ki paga kel multa izijidu ô pidi un audiénsia pa kontestá-l. Bu ten 20 día pa bu fazi kel li. Kualker multa pa CMVI ki ta ben di Kapitulu 89 ô 90 di Leis Jeral di Massachusetts ta ten un taxa adisional di 5 dólar pa seguransa públiku.

Si bu pidi un audiénsia, bu ten ki paga un taxa di inskrison di \$25 pa RMV. Bu podi manda bu pagamentu djuntu ku kel multa óras ki bu pidi audiénsia, ô bu podi paga online ô pur kureiu óras ki bu resebi un karta di RMV ta indika ma bu ten kel taxa pa paga. Si tribunal julgá-bu ma bu KA RESPONSABLE pa TUDU violason na kel multa sivil, kel taxa di inskrison di 25 dólar ta rienbolsadu pa bô.

Si bu ka respondi pa un multa dentu di 20 día, bu ta julgadu responsavel y bu ta kobradu un taxa di atrazu txeu altu. Fadja di paga kel multa y kel taxa di atrazu ta fazi kon ki bu karta di konduson ta suspendidu. Óras ki bu ta paga un multa, bu stá ta aseita responsabilidadadi pa kel violason lá. Bu rejistu di konduson ta mostra responsabilidadadi si bu paga kel multa pur kureiu, si bu pidi un audiénsia y tribunal ordená-bu pa bu paga kel multa, ô si bu fadja di respondi pa kel multa dentu di 20 día.

RMV ta rejista kualker violason di trázitu en movimentu na Massachusetts na bu rejistu di konduson. Violason en movimentu podi aumenta presu di bu seguru di veíkulu motorizadu. Es podi tanbê fazi kon ki bu karta di konduson ta suspendidu.

Violason di stasionamentu ka é CMVI (Infrason Sivil). Es ta tratadu na Kámara Munisipal ki emiti kel intimason ô multa. Si bu ka paga kel violason, bu ka ta konsigi renova bu karta di konduson ô rejistu di veíkulu.

Bu podi paga violason en movimentu ta uza un karton di kréditu. Liga pa Sentru di Kontaktu di RMV ô konsulta pájina di internet di RMV na Mass.Gov/RMV. Ô bu podi manda kel pagamentu pur koreiu pa:
RMV Citations - Processing Center, PO Box 55890, Boston, MA, 02205-5890

Violason di Velosidadi

Kel komesu di *Kapítulu Kuartu* ta splika kes lei di limiti di velosidadi na Massachusetts. Kel penalidadi mas baxu pa konduzi asima di limiti di velosidadi é un multa di \$100, mas un \$5 adisional di taxa pa seguransa públiku ki ta podu na kualker violason di velosidadi. Si bu konduzi mas di dés milha pur

Bu velosidadi - 73 mph
Limiti di velosidadi - 55 mph
18 mph asima di limiti
Primeru 10 mph = \$105
Prosimu 8 mph (8 x 10) = \$80
\$185 total di multa

óra (mph) asima di limiti di velosidadi, bu ten ki paga mas \$10 pur kualker mph ki bu ultrapasa limiti na kes primeru dés. Pur ezenplu, si bu konduzi na 73 mph na un auto-strada ku un limiti di velosidadi sinalizadu di 55 mph, bu ta panha un multa di \$185. Pur lei, kualker multa pur violason di velosidadi ta inklui un taxa adisional di \$50. Kel taxa adisional interu ta bai pa kel Fundu Fidusiáriu di Servisu di Tratamentu di Lezon na Kabêsa. Velosidadi di mas é txeu vez un fator di asidenti di veíkulu motorizadu ki ta kauza lezon gravi na kabêsa. Asembleia Lejislativu kria kel fundu fidusiáriu li pa trata algén ku lezon na kabêsa.

Zonas ku Obras na Strada

Si bu panhadu ta dá velosidadi na un zona di obras sinalizadu, kel multa di velosidadi ta **dobradu**.

Bu karta di konduson ta suspendidu pa 30 dia si bu julgadu kulpadu pur três violason di velosidadi na un períudu di 12 mês. Si bu ten un Karta di Kondutor Júnior, un primeru infrason ta kauza un suspenson di karta pur 90 dia. Próximo infrason ta kauza un suspenson di karta pur un anu.

Violason Kriminal

Violason kriminal di veíkulu motorizadu é infrason gravi. Si bu kometi un violason kriminal di veíkulu motorizadu, bu podi prenidu imediatamenti, bu veíkulu podi rebokadu, bu karta podi tradu di bô, y bu podi levadu pa kadeia até ki bu bai pa tribunal. Si bu for julgadu kulpadu di un infrason kriminal di veíkulu motorizadu, tribunal

ta fiksa kualker multa ô témpu di kadeia.

Infrason kriminal di veíkulu motorizadu ta inklui konduzi ku karta suspendidu, konduzi sobi ifeitu di álkol ô droga (OUI), y abandona lokal di un asidenti. Sekson di *Suspension ô Kanselamentu di Karta* di kel kapítulu li ten tabelas ki ta lista kes penalidadi pa txeu infrason kriminal di veíkulu motorizadu.

Un pulísia podi prendê-bu y bu podi infrenta akuzason kriminal si bu rekuza...

- Dá bu nómi y morada
- Dá nómi y morada di kel algén ki é donu di veíkulu
- Mostra bu karta di konduson
- Mostra un sertifikadu di rejistu válidu pa kel veíkulu
- Asina bu nómi na frenti di kel pulísia

Violason Fóra di Stadu

Violason di veíkulu motorizadu ki kontesi fóra di stadu ta afeta bu rejistu di mesmu manera ki si es kontiseba na Massachusetts.

- Ka bu ignora violason fóra di stadu. Fadja di paga ô di konparesi na un otu jurisdison pur un violason ta afeta statutu di bu karta y direitu di konduzi un veíkulu motorizadu na Massachusetts.
- Violason fóra di stadu ta rezulta na alguns ô na tudu kes penalidadi li: suspenson ô kanselamentu di bus priviléjiu di konduson até ki bus obrigason kunpridu; pagamentu di taxas di reabilitason; aumentu na presu di seguru; aulas di rekuperason di kondutor obligatóriu; y/ô un períudu di suspenson obligatóriu.
- RMV ta aplika penalidadis di suspenson di Massachusetts pa violason fóra di stadu. Na alguns kazu, kel penalidadi di Massachusetts podi ser mas ríjidu ki kel penalidadi aplikadu pur kel otu stadu.
- Si bus priviléjiu di konduson suspendidu, bu ten ki mostra prova pa RMV ma bu rezolvi bus obrigason fóra di stadu y paga un taxa di reabilitason (mínimu di \$100) pa Massachusetts antis ki bu karta di Massachusetts podi reabilitadu.

Asidentis ku Kulpa pa Bô

Bu rejistu di konduson tanbê ta afetadu si bu kulpadu na un asidenti di veíkulu motorizadu. Bu ta konsideradu mas di 50 pur sentu kulpadu na un asidenti si bu enpreza di seguru...

1. Atxa-bu kulpadu di akordu ku un di kes 19 Padron di Kulpa listadu na pájina 60. Un izenplu é kauza un asidenti óras ki bu stá ta konduzi na kontramón. Un otu izenplu é bati na un otu veíkulu pa trás.

y

2. Djá paga mas di \$1000 pur kolizon, kolizon limitadu, ô danu na propiedad di un otu algén, ô djá paga mas di \$1000 pur lezon na korpu (si ka tiver kolizon ô danu na propiedad di un otu algén asima di \$1000 na kel mesmu insidenti).

Tudu asidenti pur kulpa ki bu akuzadu dê-l stá listadu na bu rejistu di konduson. Asidentis pur kulpa y violason di veikulu motorizadu ta konta pa un pusivel suspenson di karta.

Akontesimentus ku Taxa Adisional

Violason di veikulu motorizadu y asidentis pur kulpa ta txomadu di akontesimentu ku taxa adisional. Kualker akontisimentu ku taxa adisional ta konta pa un pusivel suspenson di karta. Maioria di kes kondenason di tránzitu fóra di stadu ta konta sima si es kontiseba na Massachusetts.

Si bu julgadu kulpadu pa três violason di velocidadi na un períudu di 12 mês, bu karta di konduson ta suspendidu automatikanenti pur 30 dia. Kel períudu di 12 mês ta komesa óras ki bu paga ô óras ki bu julgadu kulpadu pa kel primeru multa.

Un karta di Konduson Júnior (pa kondutor ku menus di 18 anu) ta suspendidu pur 90 dia pur un primeru multa di velocidadi y un anu pur kualker multa ki ben pa dianti. Pa un primeru multa di fazi korida, un Karta di Konduson Júnior ta suspendidu pur un anu. Un otu multa di fazi korida mas pa dianti stá ta bai kauza un suspenson di três anu.

Si bu ten três akontesimentu ku taxa adisional na un períudu di dôs anu, bu karta podi suspendidu. RMV ta mandá-bu un karta ta flá-bu pa bu fazi un kursu di Rekuperason di Kondutor (konsulta prósimu sekson). Bu ten ki fazi kel kursu di rekuperason dentu di 90 dia ô bu karta ta suspendidu até ki bu fazi kel kursu lá.

Si bu ten seti akontesimentu ku taxa adisional na un períudu di três anu, bu karta ta suspendidu automatikanenti pa 60 dia.

Akontesimentus ku Taxa Adisional ta afeta tambê bu seguru di veikulu motorizadu. Junta di Kualifikason di Méritu ta administra Planu di Seguru pa Kondutor Seguru (SDIP). Di baxu di kel SDIP li, presu di bu seguru premium ta determinadu pur bu rejistu di konduson. Si bu é un kondutor seguru, bu tarifa podi baxa. Bu tarifa ta aumenta si bu julgadu kulpadu di violason en movimentu, ô si bu for mas di 50 pur sentu kulpadu na un asidenti.

Kursu di Rekuperason pa Kondutor

Si bu panha três ô mas akontesimentu ku taxa adisional na bu rejistu di konduson na un períudu di dôs anu, bu *ten* ki fazi kel Kursu di Rekuperason pa Kondutor di Massachusetts. Si bu ka fazê-l, bu karta ta suspendidu. Kel kursu li ka ta ensina abilidadis di konduson. El ta djudá-bu muda bu konportamentu na konduson.

Padron di Kulpa

- *Kolizon ku un veíkulu stasionadu legalmenti ô ilegalmenti*
- *Kolizon di trás*
- *Kolizon fóra di faxa di rodajen*
- *Fadja na dá sinal*
- *Fadja na avansa ku kuidadu di un sinal ô plaka di kontrolu di tránzitu*
- *Kolizon na kontramón*
- *Konduzi na sentidu kontráriu*
- *Kolizon na un kruzamentu sen sinalizason*
- *Kolizon óras ki bu stá ta fazi marxa trás*
- *Kolizon óras ki bu stá ta vira pa skerda ô ta fazi un inverson en "U" ta korta kaminhu di un veíkulu ki stá ta bai na kel mesmu sentidu ô na sentidu kontráriu*
- *Sai di un pozison stasionadu, di un parki di stasionamentu, di un beku, ô di un entrada di kaza*
- *Porta di veíkulu abertu ô ta abri*
- *Kolizon di un úniku veíkulu*
- *Fadja na obedesi regras y regulamentus di konduson*
- *Kolizon ku veíkulu bandonadu*
- *Kolizon óras ki bu stá ta entra na un autoestrada ô na un rotunda*
- *Kondutor sen kontatu ki kauza kolizon*
- *Fadja na dá direitu di pasajen pa veíkulus di imerjénsia óras ki izijidu pur lei*
- *Kolizon na un kruzamentu en "T" (bu entra di un strada lateral)*

Pa bu matrikula na un kursu di Rekuperason di Kondutor, liga pa Konsehu Nasional di Seguransa (National Safety Council) na 1-800-215-1581.

Dipos ki RMV flá-bu ma bu ten três ô mas akontesimentu ku taxa adisional, bu ta resebi un pakoti di infomason pa rekuperason di kondutor. Kel pakoti la ten infomason sobri kel kursu, kes taxa, y komu ki bu ta matrikula. Kel programa di rekuperason di oitu óra ta fazedu na txeu lugar na tudu stadu. El ta fazedu na dós seson di kuartu óra. Ma, un seson di oitu óra na sábadu podi stá dispunível na bu zona. Kunpri kel Kursu di Rekuperason di Kondutor *ka* ta tira infrason ô kes taxa adisional di bu rejistu di konduson. El *ka* ta substitui tanbê un kualker otu rikizitu. Pur izenplu, si bu julgadu kulpadu di konduzi enbriagadu, bu podi ten tanbê ki kunpri un programa di edukason ô di tratamentu pa álkul.

Rejistus di Konduson

Un kópia autentikadu di un Rejistu Públiku di Konduson di Massachusetts é adekuadu pa fins ofisial y el ta karinbadu pa mostra ma el é un dokumentu auténtiku di RMV. Un kópia autentikadu di un rejistu di konduson podi pididu online na [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv), na kualker Sentru di Atendimentu di RMV, pur kureiu, ô na Departamentu di Rejistus di Tribunal na 136 di Blackstone Street, Boston MA. Presu di

un rejistu di konduson autentikadu é \$20. Bu podi paga kel li ku xeki, orden di pagamentu, ô ku dinheru na un sentru di atendimentu, ô ku VISA, MasterCard, Discover, ô American Express online. Pa bu pidi pur kureiu, manda un *Formuláriu di Pedidu di Rejistu Públiku* di Konduson kompletu y un xeki ô orden di pagamentu pa kel morada li di baxu. Si bu ka mesti pa kel rejistu di konduson autentikadu, bu podi pidi un rejistu di konduson sen autentikason pur \$8 (kel opson li stá dispunível sô online).

Driver Control/ Court Records, Registry of Motor Vehicles, P.O. BOX 55896, Boston, MA 02205-5896 - Si bu pidi un rejistu di konduson pur koreiu ô telefoni, ta leva até dés dia pa bu resebê-l.

Xekis ô orden di pagamentu ten ki pasadu na nómi di MassDOT. Garanti ma bu nómi, morada, y número di bu karta di konduson stá skritu na bu xeki. Si bu stá ta mora fóra di stadu, favor mostra na undi ki bu kre pa bu rejistu di konduson mandadu pur kureiu. Kes Sekson di Kapítulu 64 di Lei di 2016 ta limita avaliason públiku di sertus infomason di infrason di droga, sima tanbê infomason di mandatu di kaptura vensidu y di penson alimentar pa kriansa, ki antis ta mostradu na Rejistus Públiku di Konduson. Pa mas infomason sobri komu ten asesu pa un dokumentu di RMV ki ten kes infrason li, liga pa Rejistus di Tribunal na número 857-368-8195 ô bai até Rejistu di Tribunal, na Sentru di Atendimentu di RMV di Haymarket, na 136 Blackstone Street, Boston MA.

Tudu taxas stá sujeitu a alterason na kualker mumentu.

Suspenson ô Kanselamentu di Karta

Rejistu di Veículus Motorizadu podi suspendi ô kansela bu karta di konduson. Kel li podi fezedu pur lei di Massachusetts ô óras ki bu julgadu komu un ameasa pa seguransa públiku. Sertus violason di veículus motorizadu ta iziji pa bu karta suspendidu ô kanseladu imediatamenti. Bu karta podi suspendidu ô kanseladu tanbê si bu kometi un sertu número di violason en movimentu ô si bu kulpadu na un sertu número di asidentis.

Motivus Pa Suspenson di Karta

As vez RMV ten ki suspendi ô kansela un karta di konduson. Kes tabela na kel sekson li ta mostra óras ki un suspenson é obrigatóriu. RMV podi tanbê inklina pa suspendi ô kansela un karta na kes kazu li di baxu:

- **Amiasa Imediatu** — Si kel la é RMV ta akredita ki kel li é un ameasa imediatu pa seguransa públiku, el podi suspendi bu karta di aprendizajen ô bu karta di konduson imediatamenti.
- **Konduson inprópriu** — Si bu konduzi un veículu motorizadu di forma inprópriu, RMV podi suspendi bus previléjiu di konduson.
- **Identidadi Falsu** — Mesmu si bu ka julgadu kulpadu, RMV podi suspendi bus previléjiu di konduson pa sês mês (ô un anu dipos di un condenason) pa kes infrason li:

- Transfiri, altera, ô razura un karta di konduson/ID
- Fazi, uza, ten, vendi, ô distribui karta di konduson/ID falsu
- Uza karta di konduson/ID di otu algén
- Fornesi informason falsu pa konsigui un karta di konduson/ID

Suspenson di Karta Obrigatóriu (18 Anu ô Mas)

Situason	Splikason	Períudu di Suspenson	Taxa pa Rekuperason
Três Violason di Velosidadi	Três violason di velosidadi/ desizon di responsabilidadi dentu di kualker períudu di un anu.	30 dias	\$100
Três Iventus pa Sobritaxa	Kualker kombinason di violason en movimentu y asidentis ku taxa adisional ki ta soma três akontesimentu ku taxa adisional dentu di un períudu di dôs anu.	Bu ten ki fazi kel kursu di rekuperason dentu di 90 dia ô bu karta ta suspendidu até ki bu fazi kel kursu lâ.	\$100
Seti Iventu di Sobritaxa	Kualker kombinason di violason en movimentu y asidentis ku taxa adisional ki ta soma seti akontesimentu ku taxa adisional dentu di un períudu di três anu.	60 dias	\$100
Infrator abitual di Tránzitu	Un total di três violason gravi en movimentu ô kualker kombinason di dozi violason gravi ô levi en movimentu dentu di un períudu di sinku anu.	Kuatu anu	\$500
Suspenson Fóra di Stadu	Karta suspendidu ô kanseladu na un otu stadu.	Até kel suspenson fóra di stadu rezolvidu	\$100

Txeu di kes infrason na kel tabela di riba podi tanbê iziji pa bu kunpri un ténpu na kadeia.

Kes períudu di suspenson adisional ta aplikadu pa txeu di kes infrason na kel tabela li di riba óras ki Kondutoris Júnior cometê-s y álkol ku drogas stá envolvidu. Pa mas informason, konsulta Sekson di Infrason di Álkol pa Menor di 21 Anu mas pa dianti na kel kapitulu li.

Klientis ki stá ta kunpri un suspenson obrigatóriu pur sertus infrason di tráfiu di droga podi pidi un karta di konduson pur motivu di nesesidadi báziku na kualker momentu dentu di ses períudu di suspenson.

Suspensjon Obrigatorio di LISENSA DI APRENDIZAJEN
 Sô pa kes Kondutor Júnior (16 anu y meu até 18 anu)

Rekizitus	Periudu di Suspensjon	Suspensjon pur Infrason	Taxa Pa Rekuperason
Kondenason pur Konduson Sen Karta Di Konduson (c. 90, §8B)	60 dias—primeru infrason 180 dias—segundu infrason Un anu—infrason posterior	Tudu infrason ta iziji pa bu fazi ezami di karta di aprendizajen otu vez. Segundu infrason ta iziji un Kursu di Riedukason Atitudinal pa Kondutoris.	\$100
Kondenason pur Konduzon Di Noti Restrison (c. 90, §10) (c. 90, §8B)	60 dias—primeru infrason 180 dias—segundu infrason Un anu—infrason posterior	Tudu infrason ta iziji pa bu fazi ezami di karta di aprendizajen otu vez. Segundu infrason ta iziji un Kursu di Riedukason Atitudinal pa Kondutoris.	\$100
Kondenason pur Violason di Velosidadi (c. 90, §17) (c. 90, §17A) (c. 90, §18)	90 dias—primeru infrason Segundu infrason ô posterior	Tudu infrason ta iziji pa bu fazi novu ezami di karta di aprendizajen.	\$100
Kondenason pur Korida Korida (c. 90, §17B)	Un anu—primeru segundu infrason Três anu—segundu infrason ô posterior	Tudu infrason ta iziji pa bu fazi novu ezami di karta di aprendizajen Kursu di Riedukason Atitudinal pa Kondutoris. Pa alén di kel li, bu pode izijidu pa fazi kel kursu di Tribunal di Stadu Kontra Raiva na Strada (SCARR).*	\$500 - primeru infrason \$1000- segundu ô infrason posterior
Kondenason pur uzu di ekipamentu iletróniku Ku ekipamentu (di testu ô telemovel) (c. 90, §8M)	60 dias—primeru infrason 180 dias—segundu infrason Un anu—infrason posterior	Primeru infrason ta iziji un multa di \$100, novu ezami di karta di aprendizajen, un Kursu di Rekuperason di Atitudi di Kondutor. Multa é \$250 pa segundu infrason y \$500 pa un terseru.	\$100
Kondenason pur Konduson Neglijenti y ferimentu pur uzu di telemovel (c. 90, §24)	180 dia — primeru infrason un anu — segundu infrason ô posterior	Segundu infrason y posterior ta iziji pa bu fazi novu ezami di karta di aprendizajen.	\$500

Suspension Obrigatóriu di LISENSA DI APRENDIZAJEN

Sò pa kes Kondutor Júnior (16 anu y meu até 18 anu)

Rekizitus	Periudu di Suspension	Suspension pur Infrason	Taxa Pa Reku-perason
Kondenason pur Violason di Res-trison di Pasajeru ô Kon-duson di Noti (c. 90, §8) (c. 90, §10)	60 dias— prim-eru infrason 180 dias— se-gundu infrason Un anu— infrason pos-terior	Segundu infrason y posterior ta iziji pa bu fazi novu Kursu di Atitude pa Kondutor. Terseru infrason y posterior ta iziji pa bu fazi novu ezami di karta di aprendizajen y ezami di konduson.	\$100
Kondenason for Violason di Velosidad (c. 90, §17) (c. 90, §17A) (c. 90, §18)	90 dias— prim-eru infrason Segundu infra-son ô posterior	Tudu infrason ta iziji pa bu fazi novu ezami di karta di aprendizajen, Kursu di Riedukason Atitudinal pa Kondutoris y novu ezami di konduson. Pa alén di kel li, bu pode izijidu fazi kel kursu di Tribunal di Stadu Kontra Raiva na Strada (SCARR).*	\$500
Kondenason pur Korida (c. 90, §17B)	Un anu (prim-eru offense Três anu— se-gundu infrason ô posterior	Tudu infrason ta iziji pa bu fazi novu ezami di karta di aprendizajen Kursu di Riedu-kason Atitudinal pa Konduto-ris y novu ezami di strada. Pa alén di kel li, bu pode izijidu pa fazi kel kursu di Tribunal di Stadu Kontra Raiva na Strada (SCARR).*	\$500 - primeru infrason \$1000-se-gundu infrason ô posterior
Kondenason pur Konduzon Negli-jenti ô Inprudenti/ Konduson ki ta Provoka Perigu (c. 90, §24)	180 dias— prim-eru infrason Un anu— se-gundu infrason ô posterior (pur un periúdu di três anu)	Segundu infrason y posterior ta iziji pa bu fazi novu ezami di karta di aprendizajen y un novu ezami di konduson.	\$500
Kondenason pur uzu di ekipamen-tu iletróniku Ku ekipamentu (di testu ô telemovel) (c. 90, §8M)	60 dias— prim-eru infrason 180 dias— se-gundu infrason Un anu— infrason pos-terior	Primeru infrason ta iziji un multa di \$100, novu ezami di karta di aprendizajen, un Kursu di Rekuperason di Atitudi di Kondutor y novu ezami di strada. Multa é \$250 pa segundu infrason y \$500 pa un terseru.	\$100
Kondenason pur Konduson Neglijenti y feri-mentu pur uzu di telemovel (c. 90, §24)	180 dias— pri-meru infrason Segundu infra-son ô posterior	Segundi infrason y posterior ta iziji pa bu fazi novu ezami di karta di aprendizajen y un novu ezami di konduson.	\$500

Nota: Pa alén di kualker otu penalidadi izijidu pur lei, Leis Jeral di Massachusetts kapitulu 90, sekson 24p ta iziji pa kualker Kondutor Júnior ki julgadu kulpadu di Konduzi Sobi Ifeito (OUI), na Konduson Perigozu, Abandonu di Lokal di Asidenti, Bebi na un Garafa ku Bebida Alkóliku Abertu, OUI ku Lezon Korporal Gravi, Uzu Naun Autorizadu di un Veikulu Motorizadu, Konduzi di Forma Iresponsável/Neglijenti, Inpresta/Dexa un Otu Algén Uza bu Karta ô Karta di Aprendizajen, ô Omisidiu ku Veikulu Motorizadu ta enfrenta un suspenson di 180 dias (pa dianti di kualker otu suspenson izijidu lei) pa primeru infrason, ô un suspenson di un anu pa kualker violason posterior. Kel suspenson adisional li sô ta aplikadu pa Kes Kondutor Júnior, y sô na kazus ki es ka resebi un suspenson adisional antis pur fadja ô rekusa ezami di bafómetru.

Alén di kes penalidadi ki stá na kes tabela anterior, un di bus pais ô tutor ta notifikadu di kel suspenson.

Pa mas infomason sobri, ô pa matrikula na un kursu di Rekupérason Atitudinal pa Kondutoris ô na un kursu di Tribunal di Stadu Kontra Raiva na Strada (SCARR), konsulta [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv) y klika na “Teens and Parents” (Adolisentis y Pais).

***Un titular di Karta JOL ô di Karta di Aprendizajen di Massachusetts ki kometi sertus kategoria di violason di veikulu motorizadu ta izijidu pur lei na fazi kel prugrama SCARR. Kes kondutor podi mandadu tanbê fazi SCARR sima determinadu pur un tribunal spesifiku. Un Kondutor Júnior sô ta iziji pa fazi kel prugrama SCARR un vez. Konsulta [Mass .Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv) pa mas informason informason.**

Otus Motivu Pa Suspenson di Karta

Sima un karta di konduson é un previléjiu y ka un direitu, RMV ta izijidu tanbê pur lei pa suspendi un karta di konduson pur sertus motivu ki ka ten nada a ver ku konduson. Pur izenplu, bu karta ta suspendidu si bu:

- Fadja di paga penson di alimentason di fidju izijidu
- Fadja di rejista komu un infrator seksual
- Julgadu kulpadu di sertus infrason di tráfikú di droga
- Fadja di paga inpostu sobi rendimentu di Massachusetts
- Fazi un pagamentu falsu pa RMV (pur izenplu, bu paga ku un xeki ki rejaitadu dipos ô bu paga ku un karton di kréditu y dipos bu kansela kel pagamentu na banku)

Si bu karta suspendidu pur un pagamentu falsu, bu ten ki paga kel taxa orijinal, un taxa di reabilitason di karta, y un taxa di \$15 pa linpa bu pagamentu falsu. Bu podi fazi un rezerva pa paga na kualker Sentru di Atendimentu. Bu ten ki uza dinheru na mon ô un xeki bankáriu sertifikadu pa MassDOT.

Kes Infrason Kriminal y Suspenson

Kondenason Kriminal	Períudu di Suspenson	Taxa pa Rekuperason
Konduzi un veikulu motorizadu ku karta suspendidu ò kanseladu	60 dia-Un anu	\$500
Konduzi un veikulu motorizadu sen outorizason di donu / robu di un veikulu motorizadu	Un-Três anu	\$500
Fuji di lokal di un asidenti óras ki un algén stá firidu	Un-Dôs anu	\$500
Fuji di lokal di un asidenti óras ki kel la ta involvi danu material	60 dia-Un anu	\$500
Konduson pa poi na perigu	60 dia-Un anu	\$500
Omisídiu ki veikulu motorizadu	15 anu-perpétua	\$500
Omisídiu negligjenti na tránzitu	15 anu-perpétua	\$500
Konduson Sobi Influénsia di álkol ò drogas	Un anu (primeru) Dôs anu (segundu) Oitu anu (terseru) Dés anu (kuartu) Perpétua (kintu)	\$500 (primeru) \$700 (segundu) \$1200 (terseru) \$1200 (kuartu) N/D (Ka Dispunível)
Kualker kondenason relasionadu ku tráfikü di droga (esetu substánsias di Klasi D) (Ka é nesesáriu stá ta konduzi un veikulu).	Un-Três anu	\$100
Korida (pa kondutoris ku mas di 18 anu)	30 dia-180 dia	\$500 - \$1,000
Konduson Neglijenti y ferimentu pur uzu di telemovel	60 dia-Un anu	\$500

Si bu tiver dúvida sobri...

- **Penson Alimentar**, kontakta Department of Revenue's Child Support Services Division na 1-800-332-2733.
- **Rejistu komu un infrator seksual**, kontakta Rejistu di Infrator Seksual na 978-740-6503.

Suspenson Fóra di Stadu

Suspenson ô Kanselamentu di Karta fóra di stadu ta afeta bu karta di Massachusetts. Bu karta stá ta bai **suspendidu** na Massachusetts até ki kualker suspenson ô kanselamentu di karta fóra di stadu rezolidu. Óras ki bu karta reabilitadu na kel otu stadu, bu ten ki trazi tantu un karta di reabilitason ô un rejistu di konduson atualizadu di kel stadu pa kualker Sentru di Atendimentu di RMV. Bu podi ten nesisidadi tanbê di podi dá algun infomason adisional. Bu karta di reabilitason ô rejistu di konduson ka podi ten mas di 30 dia emitidu.

Kada stadu di Merka ten ki aviza RMV di Massachusetts sobri kualker infrason di tránsitu ki bu kometi lá. **Kes infrason li ta tratadu komu si es kontisêba na Massachusetts si es for un infrason "semelhanti".**

Pa determina un infrason "semelhanti", RMV stá ta bai odja pa kuzê ki lei di kel otu stadu ta proíbi. Ka ta inporta si kel otu stadu skodji aplika un penalidadi mas altu ô mas baxu, ô si es trata kel infrason sima un infrason sivil ô kriminal.

RMV ten ki aplika regras di suspenson di Massachusetts pa violason fóra di stadu, mesmu si kel infrason ka kauza un suspenson na kel otu stadu.

Óras Ki Bu Karta Stá Suspensu ô Kanseladu. . .

Si RMV ten ki suspendi ô kansela bu karta di konduson, bu *ten* ki pára di konduzi imediatamenti. Bu perdi bus priviléjiu pa konduzi. É ilegal pa bô konduzi un kualker veíkulu motorizadu.

Konduson Sen Karta

É ilegal konduzi na Massachusetts sen un karta di aprendizajen ô karta de konduson válidu.

Konduson ku Karta Suspensu

Si bu karta ô karta di aprendizajen suspendidu ô kanseladu pur kualker motivu, el *ka* stá válidu. Bu *ka* ten autorizason pa konduzi na Massachusetts ô na kualker otu lokal. **Konduzi ku karta suspendidu ô kanseladu é un infrason kriminal di veíkulu motorizadu. Bu podi anfrenta un multa altu y/ô pena di kadeia, sima tanbê penalidadis adisional.**

Rekuperason di Karta

Pa rekupera bu karta di konduson ô direitu di konduzi un veíkulu motorizadu, bu podi prezisa di un audiénsia. Bu ten direitu a un audiénsia ku un Ofisiál di Audiénsia. Konsulta [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv) pa

*Penalidades pur konduson di un Veíkulu Motorizadu
Sobi lfeitu di Álkol ô Drogas*

Kondenason	Multa	Ténpu di Kadeia	Suspenson di Karta
Primeru Infrason	\$500-\$5000	Másimu 2 anu y meu	Un anu
Pa bu primeru infrason, tribunal pode autorizá-bu pa fazi un kursu di edukason sobri álkol pa reduzi bu períudu di suspenson di karta.			Maior di 21, 45–90 dia, Menor di 21, 210 dia
Segundu Infra-son	\$600-\$10000	Minimu di 30 dia Másimu 2 anu y meu	Dôs anu
Terseru Infrason (Krimi Gravi)	\$1000-\$15000	Minimu di 150 dia Másimu Sinku anu	Oitu anu
Kuartu Infrason (Krimi Gravi)	\$1500-\$25000	Minimu Sinku anu Másimu Sinku anu	Dés anu
Kintu Infrason (Krimi Gravi)	\$2000-\$50000	Minimu Dôs anu Másimu Sinku anu	Senpri

infomason sobri audiénsia y pa marka un audiénsia. Kel Oficial di Audiénsia ta txomá-bu y fazi kel audiénsia pur telefoni. Na bu audiénsia, kel Oficial di Audiénsia stá ta bai revê bu kazu. Kel li stá ta bai inklui bu rejistu di konduson y tudu kes lei y regulamentu ki ta aplikadu. Maioria di kes suspenson é obrigatóriu y kel audiénsia é sô pa konfirma si lei stá ta aplikadu koretamenti. Basta bu konsideradu kulpadu ô responsável, kes faktu di kazu ka é inportanti. Kel Oficial di Audiénsia ka stá ta bai ten kapasidadi di previni un suspenson válidu. Kel Oficial di Audiénsia podi leva até dés dia útil antis di toma un desizon.

Bu ten ki paga un taxa pa reabilita un karta suspendidu ô kanseladu. Maioria di taxa é di \$100. Kes taxa pur suspenson provokadu pur infrason gravi podi txiga até \$1200.

Pa suspenson di karta di dôs anu ô mas, bu ten tanbê ki pása na un ezami di karta di aprendizajen y na un ezami di strada pa bu reabilita bu karta. Bu ten ki apresenta dokumentu di dintifikason pa fazi un ezami di karta di aprendizajen y un ezami di strada (konsulta [Mass.Gov/ID](https://www.mass.gov/id)).

Tudu taxas stá sujeitu a alterason na kualker mumentu.

Períudu di Suspenson di Karta pur Txumbu na Ezami Kímiku

Tudu kondutor ta reprova na un testi kímiku si es tiver un Teu de Álkuol na Sangi (BAC) de 0.08 ó más. Kondutoris menor de 21 anu ten mesmu padron pa ifeitus krimínal, ma es ta infrenta sanson administrativu pa testis ku un BAC taun baxu kuantu 0.02.

IDADI	SUSPENSION DI KARTA
Kondutoris maior di 21 anu	Lisensa ta fiká suspensu pa 30 dias ó até konkluzon de prusesu na tribunal, kal ki for más kurtu. Kel suspenson ta tiradu si prusesu konkluí antis ó duranti kel períudu de 30 dia. Si tribunal konsiderá-bu kulpadu, bu ta infrenta kualker sanson dekretadu pur kel tribunal.
Kondutoris ku idadi 18 a 21 anu	Likensa ta fiká suspensu pa 30 dias, más un adisional suspenson 180 dias, di akordu ku MGL c.90, s. 24P. Si kel li for bu primeru kazu de konduson sobi influensia, kel suspenson di 180 dia podi dispensadu medianti entrada na un Programa di edukason kontra álkol aprovalu pur Departamentu di Saúdi Públiku (DPH).
Kondutoris menor di 18 anu	Karta ta fika suspensu pa 30 dia, mas un adisional di un anu, di akordu ku MGL c.90, s. 24P. Si kel li for bu primeru kazu de konduson sobi influénsia, kel suspenson de un anu podi redusidu pa 180 dia si bu entra na un programa de edukason pa álkuol aprovalu pa Guvernu di Saúdi Públiku (DPH).

Nota: Kel suspenson adisional de 180 dia pa kondutoris menor de 21 anu stá fetu pa fazi jóvens akuzadu di konduzi sobi ifeitu, ô ku un BAC di 0,02 ô mas altu, pasá pa un edukason sobri álkol. **Ka ta inporta kuzê ki ta kontesi ku bu kazu na tribunal. Mesmu si bu ganha kel kazu, kel la ka ta muda kel izijênsia di bu ten ki fazi kel kursu kontra álkol.**

Períodus de Suspenson de Likensa pur Rekuza Testi Kímiku

Nota: Pa kel tabela li, un infrason anterior di konduson sobi influensia (OUI) ta refiri a un kondenason na tribunal pa OUI ó un orden dekreteadu pa tribunal pa un programa di edukason kontra álkol. Rekuza de testi kímiku ka ta konta komu infrason anterior de OUI.

IDADI	SUSPENSION DI KARTA	
Kondutoris <u>maior di 21 anu</u>	Ninhun Infrason OUI anterior	180 dia
	Un infrason OUI anterior	Três anu
	Dôs Infrason OUI anterior	Sinku anu
	Três ô Mas infrason OUI anterior	Senpri
Kondutoris ku <u>idadi 18 a 21 anu</u>	Ninhun Infrason OUI anterior	Três anu + 180 dia
	Un infrason OUI anterior	Três anu + 180 dia
	Dôs Infrason OUI anterior	Sinku anu + 180 dia
	Três ô Mas infrason OUI anterior	Senpri
Nota: Kel suspenson adisional de 180 dias pa kondutoris ménus de 21 anu stá fetu pa fazi jóvens akuzadu de OUI ki rekuza un testi kímiku pasá pa un edukason sobri álkol. Ka ta inporta kuzê ki ta kontesi ku bu kazu na tribunal. Mesmu si bu ganha kel kazu, kel la ka ta muda kel izijénsia di bu ten ki fazi un kursu di idukason sobri álkol. Si kel la for bu primeru kazu de OUI, kel suspenson di 180 dia podi anuladu si bu entra na un programa de edukason sobri álkol aprovalu pur Departamentu di Saúdi Públiku (DPH).		
Kondutoris <u>menor di 18 anu</u>	Sen Infrason OUI anterior	Três anu + un anu
	Un infrason OUI anterior	Três anu + Un anu
	Dôs Infrason OUI anterior	Sinku anu + Un anu
	Três ô Mas infrason OUI anterior	Senpri

Nota: Kel suspenson adisional de un ano pa kondutoris ménus de 18 anu stá fetu pa fazi jóvens akuzadu de OUI ki rekuza un testi kímiku pasá pa un edukason sobri álkol. Ka ta inporta kuzê ki ta kontesi ku bu kazu na tribunal. **Mesmu si bu ganha kel kazu, kel la ka ta muda kel izijénsia di bu ten ki fazi un kursu di idukason sobri álkol.** Si kel la for bu primeru kazu de OUI, kel suspenson di 180 dia podi anuladu si bu entra na un programa de edukason sobri álkol aprovalu pur DPH.

Álcol, Drogas y Konduzon

Kes faktu é sinplis. Bu ka podi konduzi ku seguransa dipos de bebi álkol ó toma otus droga. Álkol é un droga. É un depresor ki ta afeta bu vizon, témpu de reason, kordenason y julgamentu. Mesmu kes kuantidadi pikinoti de álkol ó otus droga podi baxa kes kapasidadi mental y fiziku ki bu presiza pa konduzi ku seguransa. Kel li ta inklui ramedí ki ta kunpradu sen reseita médiku. Bu ka ten ki stá fusu ó konpletamenti intoksikadu pa bu ser un kondutor perigozu.

Seguransa ten ki ser sênpri bu primeru responsabilidadi. Si bu toma kualker substánsia ki ta afeta bu perseson y bus refleksu, bu ka stá mas seguru pa konduzi.

Tudu anu na Merka, álkol ta kauza serka de 30% di tudu morti na stradas. Kel li ka ta inklui kes milhar di kondutor, pasajeru y pedestri ki ta fika feridu gravi ó invalidu pa sênpri. Ka ta inklui kes milhon di dolar di stragu. Ka ta inklui kes trajédia ki amigus y famílias ten ki infrenta. Tudú kel li é kauzadu pa kondutoris ki ta konduzi sobi influénsia (OUI) de álkol ó drogas.

Pamodi konduzi sobi influénsia é txeu perigozu, Massachusetts ten penalidadi txeu pezadu pa violason di OUI. Kel tabela na pájina 68 ta mostra kes penalidadi pa kualker condenason di OUI.

Álkol

Podi ser serveja, vinhu, ô destiladu, álkol é un depresor. **El ta poi bus refleksu más lentu, ta aumenta témpu ki bu ta presiza pa reaji y el ta distorsi bu vizon y bu julgamentu.** Álkol tanbê ta fazê-bu *xinti* más konfianti txeu vez. Kel li podi fazê-bu kori un risku na konduson ki normalmenti bu ka ta koreba. Konsumu di álkol tanbê ta fazê-bu lenbra ménus di uza sintu de seguransa, ta dá-bu mas tendénsia pa podi sai na korida y ta dexá-bu ménus kapasitadu pa manti na bu faxes. Kel li é un konbinason perigozu ki txeu vez ta leva a asidentis gravi di veikulus motorizadu y mortis trajiku. Konsumu di álkol ta aumenta risku di asidenti na sinku vez mas. Konsumu di álkol konbinadu ku uzu de padjinha ta aumentá risku di asidenti na dozi vez mas.

Pa alén di kes multa ki stá na kes tabela anterior, bu ta ten ki paga kualker taxa di reintegrason di RMV antis di bu podi resebi bu karta di volta.

Mesmu un úniku bebida álkoliku na un óra podi afeta bu konduson. Podi ser txeu mas pior si bu stá kansadu, imusionalmenti xatiadu ô si bu ka kumi. Ningén stá livri di álkol. Dipos di bebi, bu kapasidadi di konduzi ku seguransa ta fika afetadu. Ka ta inporta kantu ki bu ta tenta ser kuidadozu ô konsentra. Inda ten un droga na meu de bu korpu ta afetá-bu fiizikamenti y mentalmenti.

Si bu uza, ó bu ten problema ku álkol, asegura ma bu ten un opson seguru pa txiga na kaza. Skodji un kondutor, txoma un taksi, uza un aplikativu de transporti sima Uber ó Lyft, ô liga pa un amigu ô un algén di familia pa dá-nu boleia.

Teor de Álkol na Sangi

Óras ki bu ta bebi álkol, bu korpu ta trabadja txeu pa removê-l di bu sistema. Bu *ka* ta diji álkol sima bu ta fazi ku kumida. Álkol é prusesadu na bu fígadu y bus rín. Kel li ta leva ténpu. Ka ten ninhun forma rápidu di korta bebida ki bu bebi ô di tira álkol di bu korpu. Bebi kafé pretu, toma un banhu friu, fazi izersísiu, ô kumi podi fazê-bu xinti mas alerta dipos di bebi álkol. Kontudu, ninhun de kes ason la ka ta afeta velocidadi ki álkuol ta sai di bu korpu.

Idealmenti, si bu toma *kualker* bebida alkóliku, bu *ka* devi konduzi. Sabi kantu ki é "txeu di mas" di álkol podi ser difísil. Kel kuantiti di álkol naun prusesadu na bu korpu ta medidu komu **tior di álkol na sangi (BAC)**. Kel li podi medidu ku un ezami di sangi ô di sopru. Bu BAC ta dependi di diverisus fator:

- Bu pezu di korpu
- Kantu álkol ki bu bebi
- Kuantidadi di kumida ki bu kumi antis di bebi
- Tenpu ki bu stevi ta bebi álkol
- Velosidadi ki bu korpu ta prusesa álkol (tudu algén ta prusesa álkol di forma diferenti)

Tipu di bebida ki bu bebi ka ta inporta. Kuzê ki é inportanti é kel kuantidadi di álkol ki bu bebi duranti un perídu di ténpu. **Kada un di kes bebida siginti ta ten serka di mesmu kuantidadi di álkol** (serka de 1/2 onsa) (fonti: National Institutes of Health):

- Un serveja di 12 onsa
- Un kopu de vinhu di sinku onsa
- Un dozi di 1 onsa y meiu di destiladu ku 80-grau di álkol (mesmu si misturadu ku un refrijeranti)

Kalker un di kes bebida li podi aumenta kel BAC médiu di un algén na 0.02. Si bu toma mas di un bebida na un óra, bu BAC ta aumenta. Sô tenpu ta livrá-bu di kes ifeitu di álkol.

Testis di Álkol

Massachusetts ten un Lei de Konsentimentu Implísitu. Tudu kondutor ku karta na stadu devi konkorda na fazi un testi ku bafómetru ô di sangi na sertus kazu. Si un ajenti de pulísia akredita ma bu stá ta konduzi sobi influénsia di álkol, el ten direitu de pidí-bu pa...

- Fazi un testi de sobriedadi na lokal
- Submeti un testi di bafómetru ô di sangi pa kalkula bu BAC, si djá bu stiver prezu

Bu stá ta konduzi asima di limiti legal si bu tiver un BAC di 0.08 ô mas altu. Massachusetts ten un lei di "toleránsia zeru" pa kondutoris ku ménus di 21 anu. Kualker kondutor ménor di 21 anu ta infrenta penalidadi se el tiver un BAC di 0.02 ô mas altu.

Si bu BAC stá asima di limiti legal Ô si bu rekuza un bafómetru ô ezami di sangi, kel agenti di pulisia ten ki preni bu karta. Bu ta resebi un avizu di suspenson, ki ta entra en vigor imediatamenti. Konsulta kes tabela na kes pájina 69 y 70 pa kes perídu di suspenson.

Infrason ku Álkol pa Menor di 21 Anu

Kes kondutor menor di 21 anu ten dôs vez mas probabilidadi ki otus kondutor di involvi na asidentis relasionadu ku álkol. Kel li é un di kes razon pamodi ki kes lei é mas riju pa kes kondutor menor di 21 anu.

Massachusetts ten un lei di "toleránsia zeru". Si bu tiver ménus di 21 anu y bu panhadu ku un BAC até 0.02 óras ki bu stá ta konduzi, bu ta perdi bu likensa.

Dispozitivus de Blokeiu di Ignison

Si bu tiver **dôs ô mas infrason di konduson sobi influénsia** y bu stá kualifikadu pa un lisensa di previléjiu ô pa recuperason di karta di aprendizajen, bu ten ki uza un Dispozitivu de Blokeiu di Ignison. El ten ki instaladu na bu veikulu motorizadu pa bu própiu kustu.

Si bu resebi un lisensa pa konduson pur nesesidadi urjenti, bu ten ki uza kel dispozitivu **duranti prusesu interu ki bu tiver kel lisensa pur nesesidadi urjenti**. Bu ten ki manti kel dispozitivu pa mas dôs anu dipos di bu likensa reabilitadu.

RMV ta rekomenda vivamenti pa bu txiga antis di 4:00 di tardi pa un audiénsia pa Dispozitivu di Blokeiu di Ignison.

Ezamis di Konduson ku Dispozitivu di Blokeiu di Ignison

Si bu izijidu pa uza un Dispozitivu di Blokeiu di Ignison y bu ten nesesidadi di marka un ezami di konduson, bu podi marká-l online na Mass.Gov/RMV si bu podi fornesi un veikulu ki ten kel dispozitivu instaladu, ki ten un travon di mon na konsola sentral, y ki ten un kadera pa padrinhu.

Si bu tiver un veikulu ku un Dispozitivu de Blokeiu di Ignison instaladu, ma el ka ten un travon na konsola sentral, ô el ka ten un banku pa padrinhu, bu ka podi marka un ezami di strada online. Bu ten ki liga pa Sentru de Kontaktu de RMV y pidi pa un supervisor devolvê-bu xamada pa marka kel ezami di konduson.

Kunpra, Ten, ô Transporta Álkol

Si bu tiver ménus di 21 anu, é ilegal...

- Kunpra álkol ô pidi kualker algén pa kunprá-bu el
- Ten, karega, ô tranporta álkol a ménus ki bu stá akonpanhadu pa un di bus pais ó tutor legal

Bu lisensa stá ta bai fika suspensu pur 90 dia a un anu pur inkunprimentu di kualker un di kes lei li. Tanbê ten multas y otus penalidadi. **Si bu tiver ménus di 21 anu y bu kunpra, ô tenta kunpra álkol, bu lisensa ta fika suspensu pur 180 dia.**

Lei di Kontentor Abertu

Bu *ka podi* bebi álkol óras ki bu ta konduzi. Bu *ka podi* ten un bebida alkóliku abertu dentu di bu veíkulu, mesmu si un otru algén stá pegadu na el. Si bu kondenadu di kel infrason li, bu ta multadu di \$100 a \$500. Si bu é menr di 21 anu, bu ta prezu, multadu, y bu lisensa ta fika suspensu.

Kartas/Karton di Identifikason (ID) Falsu ô Alteradu

É ilegal uza un lisensa ô ID falsu, altera un lisensa ô ID, ô uza lisensa ó ID de un otu algén. Tanbê é ilegal uza informason falsu pa podi obten un lisensa ô ID. Na maior parti di kes kazu, kes li é krimi gravi ku penalidadi pezadu. Bu podi infrenta penalidadi mesmu si bu ka tenta kunpra álkol. *M.G.L.c.90, §22(e) ta permiti RMV suspendi bu lisensa ô direitu di konduzi na Massachusetts pa até sês mês. **Un kondenason ka ta izijidu.** Si bu kondenadu, bu lisensa ta fika suspensu pur un anu.*

Pur favor, toma kuidadu pamodi kunpra lisensa ô ID falsu na Internet é perigozu y txeu vez, kel la ta rezulta na robu di identidadi.

Drogas Ilegal, Ramedis y Otus Substánsia kontroladu

Leis pa konduzi sobi influénsia de álkol tanbê ta aplikadu pa drogas. Kuazi tudu droga podi afeta bus kapasidadi de konduzi. Drogas ilegal, ramedis ku reseita, y ramedis sen reseita podi fazi konduson fika perigozu.

Padjinha

Fuma ô kumi padjinha ta dexe kapasidadi di respondi pa kuzas ki bu ta odja ô ta ovi mas difisil. Kel li ta dexá-bu perigozu komu un kondutor. El ta báxa bu kapasidadi de jeri un konjuntu di taréfas ku rapides. Prublema mas gravi é ifrenta un situason inesperadu, sima un karru ki ta sai de un rua lateral ô un kriansa ki ta kori di meu de karus stasionadu. Kes problema li ta fika pior dipos di skuresi, pamodi padjinha tanbê ta kauza perda di kapasidadi di odja di noiti.

Lei di Massachusetts djá deskriminaliza sertus aspetu di ten y/ô konsumi padjinha. Kontudu, konduzi un veíkulu motorizadu sobi influénsia di padjinha inda é ilegal!

É txeu inportanti pa tudu kondutor di kualker idadi toma nota ma konduzi un veíkulu motorizadu sobi influénsia di padjinha ta kontinua ta ser un krimi penal.

Kel tabela “Penalidadi pa Konduson di Veíkulu Motorizadu Sobi Influénsia di Álkol ô Drogas” na kel kapítulu li INDA TA APLIKADU PA PADJINHA y el devi revistu ku txeu kuidadu.

Otus Droga

Txeu otus droga y substáncias kontroladu podi diminui bu kapasidadi de konduzi:

- Drogas pezadu ilegal, sima ásidu lisérjiku dietilamida (LSD), eroína, y ópiu, ta fazê-bu xinti sen nuson di undi ki bu stá. Bu ta xinti tanbê sima ki bu ka ta inporta ku nada.
- Sedativus y trankilizantis ku reseita médiku ta dá-bu sonu. Kel li ta dexe un kondutor perigozu.
- Maior parti de kes ramedí ki ta tomadu pa konstipadu, feбри di fenu, ô dôr di kabésa podi dá-bu sonu. Kes ramedí pa dôr y ramedí ku kodeína podi ser txeu perigozu.

Bu podi konsideradu OUI ku ramedis di reseita médiku. É ilegal konduzi un veíkulu motorizadu óras ki stá afetadu pur kualker substáncia.

- Stimulantis sima pímulas inerjétiku, pa rapides, kokaína, y ramedis pa dieta ta fazê-bu xinti mas akordadu y alerta durante un kurtu spasu di ténpu. Kontudu, kel li é sênpri sigidu pa kansera, nervozismu, tontura y falta di konsentrason. Es podi afeta tanbê bu vista.
- Txera kes substáncia sima solventi ô vapor di kola é un risku gravi pa saúdi. El podi dexá-bu sen kapasidadi de konduzi un veíkulu motorizadu koretamenti.

Asegura ma bu ta lê kes rôtulu ku txeu kuidadu y sabi kes ifeltu sekundáriu di kes ramedí ku reseita médiku ô sen reseita. Pergunta bu médiku ô farmaseutiku si bu ka tiver serteza.

Konbina álkol ku otus droga ta aumenta drastikamenti kes ifeltus negativu. Ka bu mistura álkol, drogas y konduson. É un eru fatal.

Motivus pa Naun Renovason di Karta

RMV ta rekuza renova bu lisensa si bu tiver...

- Multas di infrason di stasionamentu pa paga
- Notifikason pur veíkulu abandonadu

- Inpostu di konsumu pa paga na bu komunidadadi lokal
- Mandatus di kaptura di tribunal pendent
- Infrason di pedájiu pa paga di E-ZPass/Fast Lane di Massachusetts, Maine, ô New Hampshire
- Violason di Tobin Bridge pa paga

Antis de renova, bu ten ki aprezenta **deklarason di likidason ofisial**. Es ten ki mostra ma tudu kes multa y inpostu djá pagadu na kes komunidadadi lokal ô ki kes mandayu pendent djá fika rezolvidu. Pa un mandatu di kaptura di tribunal pendent, un avizu di retirada di tribunal ta izijidu. Nihun otu dokumentu ka ta aseitadu pur RMV.

Suspenson di Karta

Bu ka podi renova bu lisensa si el stá suspensu ó kanseladu. Konsulta sekson di *Suspenson ô Kanselamentu di Karta* di apendizajen na kel kapitulu li pa mas informason.

Regras de Strada

Viaja na kes strada públiku é kontroladu pur uns sinal, semáforu, markason na pavimentu, y leis di konduson. Ka ta inporta ki veíkulu ô strada ki bu stá konduzi na el, bu *ten* ki obedesi kes “regra di trázitu li.”

Bu ten ki preni konduzi dretu na:

- Ruas, stradas, bekus y avenidas
- Rotundas
- Auto-stradas y vias rápidu

Bu ten ki preni konduzi tanbê ku seguransa na:

- Pasadera spesial
- Kruzamentus
- Asidentis di Trázitu

KAPITULU 4

Perigu di Velosidadi

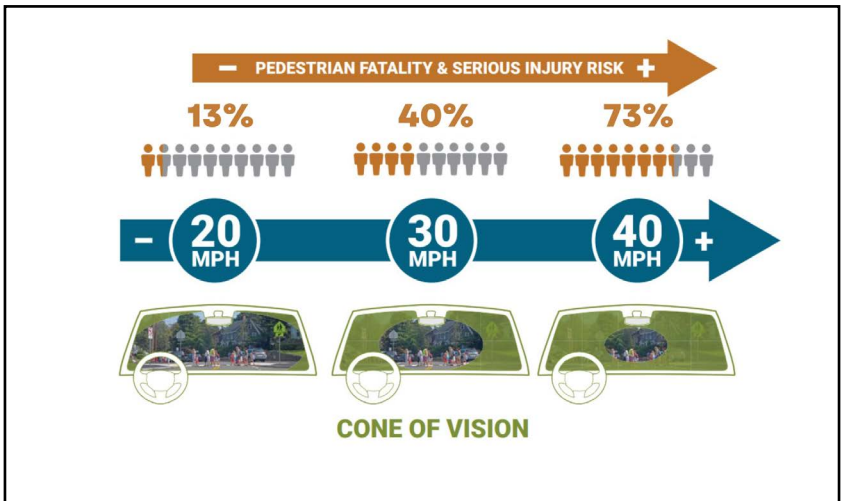
Velosidadi ta konta txeu na un asidenti. Serka di un tersu de morti na asidenti di karu stá ligadu ku perigu di velosidadi. Sima ki velosidadi ta aumenta, gravidadi di asidenti y di mortis tanbê ta aumenta. Kondutor ki stá ta kori txeu ka ta odja dretu, ka ta konsigi pára karu rápidamenti y es ten mas xansi di perdi kontrolu di karu. Ekipamentu di seguransa di bu karu tanbê ta funsiona menus dretu na alta velosidadi. Konsulta sekson di Travajen y Parajen na Kapitulu Dôs pa bu ten mas informason sobri modi ki bu ténpu di reason ta afetadu pa velocidade ki bu stá na el.

Mesmu antis di bu kumesa ta trava, bu ténpu di reason djá konsumi un spasu presiozu na txon. Kantu mas altu for velosidadi, mas txon bu ta panha y mas ténpu bu karu ta leva pa pára. Kes li é kes momentu krítiku na undi ki bu podi konsigi evita un asidenti.

Ameasa prinsipal pa seguransa di pedestri é velosidadi di karu. Na un velocidade di 20 mph, 13% di pedestri ta fika feridu gravi ô ta mori na un asidenti. Na 30 mph, kel taxa li ta aumenta pa 40% y na 40 mph ta aumenta pa 73%.

Korida é un ameasa gravi pa saúdi y seguransa públiku. El ka é perigozu sô pa bu vida y bu seguransa, ma tanbê pa bus pasajeru, pedestris, siklistas y tudu kes algén ki stá na strada djuntu ku bô. É bu responsabilidadi komu kondutor garanti ma bu ta manti un velocidade seguru pa proteji tudu algén.

Korida tanbê ta kustá-bu dinheru. Bu ta gasta mais konbustível na alta velosidadi. Bu podi tanbê ten ki paga multa di dinheru y prémiu di bu seguru ta subi.



Konduzi txeu ta kori é un di kes kauza prinsipal di asidenti di viason. Pa proteji seguransa, lei di velosidadi na Massachusetts ta fiskalizadu ku firméza. Si bu kori, ten kastigu gravi (konsulta *Kapítulu Trés*).

1. Nunka bu devi anda na un velosidadi ki ka é seguru. Kel li é lei fundamental di velosidadi. Mesmu si limiti di velosidadi é mas altu, bu velosidadi ten ki ser ku bazi na kes siginti.

- **Kondison di trázitu** – kuantidadi di karu na strada y velosidadi ki es stá na el
- **Kondison di strada** – si strada stá ku buraku ô lizu; kantu água, jelu ô nevi stá na txon y largura di strada
- **Kondison di témpu y vizibilidadi** – situason ki ta difikulta odja dretu, sima txuva, nevi, jelu, puera y ventu
- **Pedestri ô siklista** – algén ki stá ta kaminha ô ta ka atravesa strada stá sen proteson y ten mas xansi di mori ô fika feridu na asidenti di alta velosidadi

Bu ten ki reduzi bu velosidadi si kondison di konduson stiver mau ô si tiver perigu. Ka ta inporta si plaka di limiti di velosidadi stá ta indika mas altu.

2. Nunka bu konduzi mas rápidu ki **limiti ki stá indikadu na plaka**. Izenplu de plakas di limiti di velosidadi stá li di baxu. Tudu limiti di velosidadi stá fetu ku bazi na kondison di konduson perfeitu. Si kondison stiver perigozu, bu ten ki konduzi mas divagar.

Maioria di stradas na stadu ten plakas di limiti di velosidadi. Limiti di velosidadi ta muda sima bu ta konduzi na diferentis tipu di strada y na undi ki bu ta entra y ta sai di auto-strada. Auto-strada di asesu limitadu, sima kes interestadual, ten limiti di velosidadi di 50 a 65 mph. Auto-stradas mas pikinoti ten limiti di 55 mph ô ménus.

Alguns strada podi ten velosidadi mínimu. Ten un velosidadi mínimu di 40 mph na auto-strada Massachusetts Turnpike. Ten un velosidadi mínimu di 20 mph na kes tunel di Portu di Boston (Callahan, Sumner y Ted Williams). Mesmu sen velosidadi mínimu, un pulísia podi manda un kondutor pára na bera di un strada stadual si el stá ta atraza trázitu.

3. Fóra si tiver otu indikason na plaka, **bu velosidadi ka ta konsideradu aseitável y dretu si bu konduzi asima di...**

- 20 mph na zona skolar
- 30 mph na zona rezidensial asentuadu ô komersial (fóra si tiver plaka ta marka limiti di 25 mph)
- 40 mph fóra di zona rezidensial asentuadu ô komersial
- 50 mph na strada fóra di zona rezidensial asentuadu ô kumersial



Velosidadi Reduzidu
mas pa Frenti



Si bu konduzi a 40 mph na meu di txuva forti na un strada ku limiti di 50 mph, bu podi panha un multa pur konduson na alta velosidadi.

Un “zona rezidensial asentuada” é un ária na undi ki prédius ô kazas stá a ménus di 200 pé di distánsia un di kel otu, na un stenson de 1/4 di milha ô mas.

Alguns komunidadi ten un limite di velosidadi di 25 mph pa zona rezidensial asentuada, fóra se tiver otu indikason (di akordu ku M.G.L. c90, Sekson 17c). Plakas stá kolokadu na tudu entrada di munisipiu y sidadi.

Zonas Skolar

Limiti di velosidadi na kes strada pértu di skóla é 20 mph. Kel li podi markadu di mas di un manera. Plakas di limiti di velosidadi podi ten luz amarelu ta piska ô fiksadu pa sertus orá di dia. Odja dretu pa plakas ki ta aviza ma bu stá ta aprosima ô ta entra na zona skolar.

Konduzi ku txeu kuidadu kantu bu entra na zona skolar. Fika atentu pa kriansas ta atravesa strada ô ta anda di bisikléta. Fika di odju na patrolhas di seguransa di skóla ô guarda di trázntu di skóla.

Semáforus

Semáforus é luz ki ta kontrola movimentu di karus y di pedestri, normalmenti, na kes kruzamentu. Bu ten ki sabi kuzê ki kada luz ta signifika y obedesi ses sinal na tudu momentu.



Kes Sinal pa Veíkulus Motorizadu

Semáforus normalmenti ten três luz redondu: vermelhu, amarélu y verdi, di riba pa baxu. Tanbê ten otus tipu de sinal, sima luz individual ta piska, setas koloridu y kes sinal ku 4 ô 5 sekson.



Sírkulu Vermelhu Fiksu

Sírkulu vermelhu fiksu ta signifika "STOP." Ka bu avansa até ki luz pása pa verdi. Bu podi vira pa direita na luz vermelhu sô dipos ki bu pára kompletamenti y bu dá prioridadi pa pedestris ô otus veikulu na bu kaminhu. Bu ka podi vira na luz Vermelhu si tiver un plaka skritu

Proibidu Vira na Vermelhu.

Bu podi vira pa skerda na luz Vermelhu óras ki bu stá ta konduzi na un rua di sentidu úniku y bu ta vira pa otu rua di sentidu úniku. Pára y dá direitu di pasajen pa pedestri y otus veikulu antis di vira.



Seta Vermelhu Fiksu

Un seta Vermelhu fiksu ta signifika mesmu kuza ki un sírkulu vermelhu fiksu (odja kes sekson anterior *Vermelhu Fiksu*). Nu entantu, el ta aplikadu sô pa veikulus ki stá ta

bai na direson di seta. Kes mesmu regra pa "Vira na vermelhu" é permitidu na Massachusetts. Nu entantu, óras ki bu stá ta konduzi fóra di stadu, kel li podi ka ser verdadi pamodi diferentis stadu ten diferentis leis.



Sírkulu Vermelhu ta Piska

Sírkulu Vermelhu ta Piska ta signifika mesmu kuza ki sinal di **STOP**. Pára kompletamenti. Respeita direitu di pasajen y sigi óras ki seguru. Si tiver un linha de parajen branku ô pasadera, bu ten ki pára **antis** di kel linha. Si ka tiver linha, bu ten ki pára mas pertu di kruzamentu ki ta dá pa bu odja trázritu na kes dôs sentidu. Ka bu entra na kruzamentu antis di pára kompletamenti.



Sírkulu Amarelu Fiksu

Un sírkulu amarelu fiksu ta signifika ma sinal di trázritu stá ta muda di verdi pa vermelhu. Bu *ten* ki pára si for seguru. Si djá bu stá parádu na un kruzamentu ô na un linha di parajen, bu *ka* devi avansa.



Sírkulu Amarelu Ta Piska

Un sírkulu amarelu ta piska é un avizu. Avansa ku kuidadu y fika atentu. Odja pa kes dôs sentidu óras ki bu stá ta atravesa un kruzamentu.



Seta Amarelu Ta Piska

Un seta amarelu ta piska ta deixá-bu vira pa skerda ô pa direita na direkon di seta óras ki trázritu ki stá ta ben di frenti ten luz verdi ma ten un parajen na trázritu. Bu ten ki avalia ku kuidadu si ten un spasu sufisienti na trázritu ki stá ta ben di frenti y garanti ma ka ten pedestri na bu kaminhu antis de bu vira.



Sírkulu Verdi Fiksu

Un sírkulu verdi fiksu ta signifika "avansa." Mas antis, bu ten ki dá direitu di pasajen pa otus veikulu, bikiklêta ô pedestri na strada. Si bu stá ta atravesa un kruzamentu, garanti ma bu ten spasu sufisienti pa bu pása sen problema. Nunca ka bu blokia un kruzamentu. Bu podi fazi kurva konpridu basta ten spasu sifisienti y ka kria perigo. Si bu stá ta

vira pa skerda na un luz verdi fíksu, bu ten ki dá direitu di pasajen pa trázitu ki stá ta ben di frenti. Fika atentu pa kondutoris ki ka ta obedesi kes sinal di trázitu ô ki ta kori txeu na kruzamentu.



Seta Verdi

Un seta verdi ta signifika ma bu podi “fazi un kurva “protejidu” na direson di seta. Óras ki seta verdi ta mostra pa bu vira, pedestri y veíkulu ki stá ta ben di frenti devi manti parádu na luz vermelhu. Odja dretu pa kes plaka ki ta fla ma kel faxa é pa vira na direson di seta.



Farol di Alerta Retangular di Piska-Piska Rápido

Farol di Alerta Retangular di Piska-Piska Rápido ta ativadu pur un pedestri ku mon na un boton ô pur un sistema di deteson di pedestri. Txeu vez es ta stá na kruzamentu sen semáforu ô na pasajen di pedestri na meu di bloku di kaza. Óras ki es ta ativadu, kes luz amarelu ta piska na un padron iregular. Bu ten ki pára pa pedestri óras ki farol stá ta piska.

Farol Ibridu pa Pedestri



Un Farol Ibridu pa Pedestri (PHB) ta permiti pedestri atravesa strada ku seguransa. Un PHB ta funciona sô óras ki el stá ativadu pa un pedestri. Óras ki tudu luz stá apagadu, bu podi avansa ku kuidađu. Óras ki luz amarelu di baxu ta piska, bu ten ki reduzi velocidadi. Óras ki luz amarelu di baxu stá fíksu, bu ten ki prepara pa pára. Óras ki kes dôs luz vermelhu di riba stá fíksu, bu ten ki pára pa pedestri. Óras ki kes dôs luz vermelhu di riba ta piska, bu ten ki pára y avansa ku kuidađu si strada stiver livri.

Sinais pa Bisikléta



Sinais pa bisikléta é kes luz fetu spesialmenti pa siklistas. Es ta parsi sima kes sínbulu di bisikléta fíksu na vermelhu, amarelu y verdi. Óras ki kel sinal li stá verdi, siklistas podi pása na kruzamentu movimentadu enkuantu kes veíkulu motorizadu stá parádu, pa protejë-s di veículus ki stá ta vira.

Semáforus Ka Stá ta Funciona

Si semáforus ka stá ta funciona, es ta piska sinplesmenti luz vermelhu ô amarelu. Óras ki kel li kontesi, sigi kes regra pa luz ta piska. Si kes sinal stá apagadu y ka stá ta funciona, ten kuidađu y avansa sima si tivesi un plaka di STOP na tudu direson. Avansa sô óras ki seguru.

Sinais pa Pedestri

Kes sinal luminozu spesial txeu vez ta uzadu na pasajen di pedestri pa aviza pedestri kantu ki é orá di pása strada. Pedestris ten ki obedesi kes sinal Branku y Laranja di **KA BU PÁSA** y **PÁSA**. Alguns sinal di pasajen di pedestri ten un kontajen dekresenti ku número. Kes pedestri ki djá stá na meu di pasajen óras ki kontajen ta txiga na zeru ten direitu di pasajen.



Leis pa Kondutor

- Bu ten ki dá direitu di pasajen pa pedestri ki stá ta entra ô ta uza un pasadera na bu kaminhu.
- Nunka dexe bu veíku bloxia pasadera.
- Bu ten ki dá direitu di pasajen pa pedestri si bu sinal di trázitu stá vermelhu ô si el stá vermelhu y amarelu.
- Nunka ka bu ultrapasa un veíku ki stá parádu ô ta reduzi velocidadi pamodi un pedestri.
- Bu ten ki dá prioridadi pa pedestri óras ki bu stá ta vira pa un garajen ô pa un stasionamentu.

Leis pa Pedestri

- Uza un pasadera si tiver un pertu.
- Na pasadera ku sinal pa pedestri, presiona boton na posti y spéra pa sinal pa **PÁSA**. Kruzamentu sen boton ta dá sinal pa **PÁSA** automatiku.
- Óras ki sinal di PÁSA parsi, bu podi kumesa ta atravesa. Óras ki KA BU PÁSA parsi, bu ka devi kumesa ta atravesa; si bu djá stá na meiu di pasadera, bu devi termina di atravesa.
- Antis di bu atravesa un strada, pára na bera y odja pa skerda y pa direita pa trázitu. *Stá alerta*. Odja spesialmenti pa kes karu ki stá ta vira na rua ki bu stá ta atravesa.

Plakas di Trázitu

Plakas di trázitu ta kontrola tráfégu, ta avizá-bu di perigu, ta djudá-bu txiga undi bu stá ta bai y ta kontá-bu sobri servisu na strada. Kes formas y kor di kes plaka di trázitu é txeu inportanti. Kes kor di plaka ta signifika kel li:

VERMELHU—Stop ô proibison

VERDI—direson, ta mostra pa undi bu podi bai

AMARELU—avizu jeral di perigu

PRETU/BRANKU—regras

AZUL—sersisu pa kondutor (sima gasolina, kumida, otel), rota di ivakuason

CASTANHU—ária rekreativu, stóriu ô lokal turístiku

ARANJA—avizu di konstruson ô manutenson na strada

VERDI-AMARELU FLORESENTI—zona skolar, siklista, pedestri y avizu di kurva

KOR-DI-ROZA FLORESENTI—sinal di tratamentu di asidenti

LILÁZ—sinal di pagamentu di pedájiu iletróniku

Regras



AVIZU DI PERIGU



Gias y Direson



Auto-strada
Interstadual
plaka di rota



Informason



Konbustivel



Telefoni



Restauranti



Massachusetts
auto-strada
stadual
plaka di rota



Ospital



Alojamentu



Asesu pa pesoas
ku defisiensia



← Campus

Sinalizason rota
bisiklêta



Indikason di
destinu
direson



Zona di
diskansu



Bay State
Greenway

Servisus pa
konduktor



Kruزامенту ku
rota numerádu
na frenti



Indikason
di distánsia pa
destinu, en
milhas



Avizu di saída
di auto-strada,
en milhas



Pontu di
interesi



Sô kobransa di
portajen iletróniku



Indikador di
milhas
di auto-strada



Parki
stasionamentu



Plaka di interligason di auto-
strada

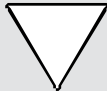


Ária di diskansu
di auro-strada

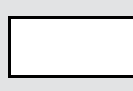
Konxi sinal pa ses aparénsia pa bu podi konxê-s di lonji.



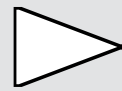
STOP



Dá pasajen



Gia/Informason



Proibidu
Atravesa



Zona



Avizu di
Perigu



Pasajen di
Konboiu



Regras



Interstadual
Auto-strada

Sinal di Stop y di Sedénsia di Pasajen

Un sinal di STOP sênpri ta signifika “pára konpletamenti” y el ta aplikadu pa kada veíkulu ki ta txiga na kel sinal. Óras ki bu ta aprosima di un sinal di stop, bu devi pára antis di kualker pasadera ô linha di stop pintadu na pavimentu. Pára konpletamenti, dá pasajen pa pedestris ô otus veíkulu, y pása ku kuidadu. Diminui velocidadi ka ta txiga. Si un plaka di 4-WAY ô ALL WAY (4 Diresons / Tudú Direson) stá djuntadu ku un sinal di STOP na un kruzamentu, tudú trázntu ki ta txiga na kel kruzamentu devi pára. Primeru veíkulu ki txiga na kruzamentu ô na stop di kuartu vias ten direitu di pasajen. Óra ki bu odja un sinal di YIELD (Dá pasajen), diminui velocidadi y fika preparadu pa pára. Dexa veíkulus, siklistas y pedestris pása antis di bu kontinua bu kaminhu. Bu devi pára konpletamenti si kondisons di trázntu iziji kel li.

Sinais Regulamentar

Kes sinal regulamentar ten un fundu vermelhu ô branku y es ta informa kondutoris sobri kes lei ô regulamentu di trázntu. Alguns, sima kes sinal LIMITI DI VELOSIDADI, podi inklui sô palavra. Otus, sima kes sinal PROIBIDU INVERSON DI MARXA, ta uza sô imajen. Alguns é un kombinason di palavras ku imajen. Kes sinal ki ta uza un sírkulu vermelhu ku un bara diagonal ta signifika ma algun kuza é proibidu.

Sinais di Perigo

Kes sinal di avizu amarelu y amarelu-sverdiadu floresenti ta avizá-bu di perigus ô di mudansas na kondison na frenti. Dezenhu di strada podi stá ta muda, bu podi stá ta txiga na un zona skolar, ô podi ten un situason spesial na frenti. Diminui velocidadi y obidesi kes sinal.

Sinais di Gia / Informason

Na kategoria di “sinais di gia” stá inseridu kes sinalizador di rota, kes sinal di distánsia y destinu, y kes sinal di informason. Kes sinal verdi ta dá direson di auto-strada y ta giá-bu na kes entronkamentu di strada. Kes sinal azul ta mostra sevisus pa kondutoris, sima konbustível, kumida y alojamentu. Kes sinal kastanhu ta giá-bu pa árias di lazer públiku, parkis stadual y nasional, pontus di intiresi y lokais panorámiku.



Na Massachusetts, rotas numeradu di strada stadual ta stá kolokadu na plakas branku, retangular, ku letras y bordas pretu. Kes sinal di stradas interstadual ten formatu di un skudu azul, vermelhu y branku.

Pasajen di Nivel

Normalmenti ten un sinal di avizu redondu antis di un pasajen di nivel. Óras ki bu odja kel sinal li, diminui velocidadi y prepara pa pára. Si bu odja ô bu ovi un konbóiu ta ben, ka bu aumenta velocidadi pa ténia pása antis di konbóiu.



Kel pontu na undi ki linha di konbóiu ta kruza ku strada stá markadu ku un plaka branku na formatu di X. Si ten mas di un linha ta kruza strada kel número di linhas stá kolokadu pur baxu di kel X.

Un pasajen di nivel podi ten tanbê luz vermelhu ta piska, un sinu y un barera ku listas vermelhu y branku ki ta desi na meu di strada óras ki konbóiu stá ta pása. Si kes luz kumesa ta piska, bu devi pára pelu ménus 15 pé antis di pósti di luz ô di barera. Dipos bu devi fika parádu até ki barera subi y kes luz pára di piska. Falta di parajen na kel situason li é un infrason ki ten un multa txeu gravi. Mesmu si bu ka stá ta odja ninhun konbóiu ta ben, *nunka ka* bu pása na bera di un barera baxadu y ka bu ignora kes luz ta piska.

Konstruson/Manutenson di Strada (Zonas en Obra)

Kualker strada na Massachusetts podi stá en obras ô ta iziji manutenson na kualker momentu. Kes sekson di strada li stá identifikadu y prutejidu pur uns sinal di avizu y dispuzitivus di kontrolu di trázitu. Es ta djuda giá-bu ku seguransa através di un zona di trabadju y lonji di kualker perigu. Ten sertus regras ô prátikas ki bu devi konxi pa proteji bu kabésa y kes trabadjador di strada.

Óras ki bu stá ta aprosima di un zona di trabadju, reduzi bu velocidadi. Fika atentu pa trázitu na bu volta y pa kualker obstruson ô perigu ki bu podi odja na strada ô pertu dê-l. Si tiver un ajenti di pulísia ô un sinalizador sivil na lokal, sigi y obedesi ses instruson. Bu devi obedesi kes instruson di un sinalizador di trázitu sênpri, mesmu óras ki es ta bai kontra kes sinal, semáforu ô markason na pavimentu. KA BU dexa nada distraí-bu ku kuza ki stá ta kontesi dentu di zona di trabadju.

Kumesu di un zona di trabadjuo stá indikadu ku un sinal di avizu ô un painél iletróniku ku mensajen. Kel sinal li normalmenti ta refiri ma obra na strada ô trabadju manutenson ta kumesa na un sertu distánsia na frenti.



Kes sinalizador sivil normalmenti ta uzadu na stradas di baxu velocidadi y paku trázitu pa kontrola movimentu na ária di trabadju y pa apoia otus utenti di strada na ses kaminhu.



Sinalizador na frenti (500 pé)



Sinalizador di zona ku obra

Kes sinal di avizu mas pa frenti ta informá-bu na undi ki trabadju stá ta fazedu y komu ki bu devi manobra na meu di ária di trabadju. Lê y sigi kes mensajen na kes sinal li.



Kel sinal li ta signifika kal faxa stá fitxadu



Kel sinal li ta signifika ma faxa di direita stá fitxadu y trázitu devi muda pa skerda



Kel sinal li ta signifika stá ta muda pa direita

Sertus dispuzitivu (sima tanboris, konis y balizas tubular) ta uzadu pa desvia trázitu lonji di un ária di trabadju undi ki bermas ô faxa di rodajen stá fitxadu. Normalmenti es stá alinhadu na formatu di un ángulu pa muda trázitu di kumesu di un faxa pa skerda ô pa direita. Bu devi entra ku txeu kuidadu na faxa di rodajen au ladu óras ki bu odja kes dispuzitivu li na strada. Óras ki un faxa stá fitxadu pa trázitu, txeu vez ta uzadu un barikada pa korta asesu pa kel ária la.



Tanbor



Konis



Baliza



Barikada

Na alguns kazu, obras na strada ta iziji fitxa kes faxa di rodajen kompletamenti na un sentidu, ô fitxa un strada interu. Na kes kazu li, kes sinal di desviu ta kolokadu. Es ta dá direson di komu ki bu ta kontorna zona di trabadju y dipos komu ki bu ta volta pa strada orijinal.



Sinal di desviu uzadu na kaminhu di desviu



Sinal di disviu uzadu na kumesu di disviu

Na stradas di txeu faxas, kes painél di setas portátil ta uzadu pa aviza ma berma ô faxa stá fitxadu y kal faixa ki stá abertu pa sirkulason. Kes dispuzitivu li stá na frenti di ária di trabadju dentu di faxa fitxadu pa dá-bu avizu pa bu muda di faxa ku bu veikulu óras ki for seguru.



Faxa di direita fitxadu – entra pa skerda



Faxa di meiu fitxadu – entra pa direita ô skerda

Ten txeu otus tipu di dispozitivu di kontrolu di trázitu ki bu podi enkontra ku el. Fika atentu, ten prudénsia, djobi dretu, y uza bon sensu óras ki bu stá ta konduzi na zonas di trabadju. Ten omis y mudjeris ta trabadja pa midjora stradas pa uzu públiku, y kes sinal y dispozitivu di zona di trabadju stá la pa gia kondutoris y proteji kes trabajador li.

Óras ki bu stá ta aprosima di un zona di trabadju, PRIMERU kuza ki bu ten ki fazi é DIMINUI VELOCIDADI y djobi orientason di komu ki bu ta pásá ku seguransa na kel ária li.

Divizon di Auto-stradas ten un servisu di telefoni 511. Bu podi uza kel li pa konsigi informason atualizadu sobri kondison di tranzitu y di ténpu y proyétus di konstruson. Bu podi tanbê kexa di problemas na strada. Servisu stá dispúnível 24/7.

Liga pa 511 na bu telemóvel ô 617-986-5511 (Metro-Boston), 508-499-5511 (Massach. Sentral), ô 413-754-5511 (Massach. Osidental) di un telefoni fiksú.

Pa mas informason, konsulta [Mass.Gov/Traffic-Information](https://www.mass.gov/traffic-information)

Markason na Pavimentu

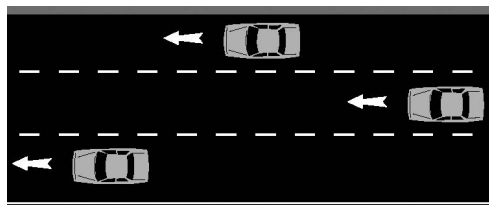
Linhas, sínbulus y palavras txeu vez stá pintadu na strada pa djuda gia kondutoris y kontrola trázitu. Bu devi konxi kuzê ki kes diferenti linha y kor ta significa y obedesê-s.

Linhas branku y amarelu ta uzadu na berma di pavimento y na meu di faxas pa manti veikulus alinhadu. Kes linha podi pintadu en kontinu ô trasejádu, uniku ô doplu. Un linha branku kontinu ô marelu kontinu ki ta bai ta vira un linha trasejádu é un kontinuason di kel linha através di un kruzamentu ô entronkamentu di estrada.

A menus ki bu stá ta vira, ta sai di un strada, ô ta muda di faxa, manti sênpri na meu di linhas di faxa.

Linhas di Faxa Branku

Linhas di faxa branku ta separa kes faxas di trázitu ki stá ta bai na **mesmu** direson. Linhas branku uniku tanbê podi marka berma di direita di pavimento.



Linhas branku ta separa kes faxas di trázitu ki stá ta bai na mesmu direson.

Linha Branku Trasejadu

Linhas di faxa branku ta separa kes faxas di trázitu ki stá ta bai na mesmu direson. Dipos ki djá bu dá sinal, y si for seguru pa fazi kel li, bu podi atravesa kel linha li óras ki ta muda di faxa.

Linha Branku Kontinu

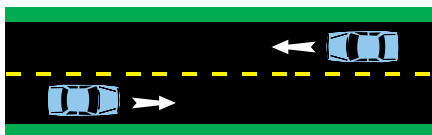
Un linha branku kontinu ta marka berma di dreita ô ta separa faxas di trázitu ki stá ta na mesmu direson, inklúndu faxas di bisiklêta. Bu podi bai na mesmu direson na kes dôs ladu di kel linha li (mênus berma), ma bu ka devi atravesá-l a mênus ki bu presiza evita perigu.

Linha Branku Duplu Kontinu

Un linha branku doplu kontinu ta separa dôs faxas di trázitu ki stá ta na mesmu direson. Ka é permitidu atravesa linha branku duplu kontinu.

Linhas di Faxe Amarelu

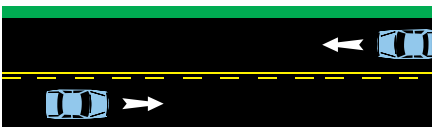
Linhas di faxe amarelu ta separa faxas di trázitu ki stá ta na direson



opostu. Linhas amarelu uniku tanbê podi marka berma di skerda na auto-stradas divididu y na ruas di sentidu úniku.

Linha Amarelu Trasejadu

Un linha amarelu trasejadu ta separa faxas di trázitu ki stá ta bai na mesmu direson. Manti na ladu dreitu di linha, a mênus ki bu stá ta ultrapasa un veíkulu na bu fronti. Óras ki bu stá ta pásá, bu podi atravesa kel linha li si é seguru fazê-l.



Ka bu atravesa un linha amarelu duplu a mênus si bu stá ta vira pa skerda.

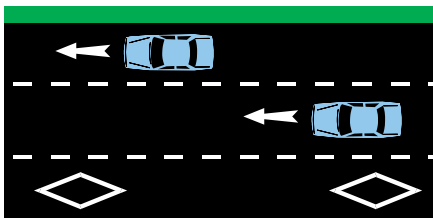
linha amarelu *kontinu* stiver mas pértu di bô, bu *ka podi* atravesa kes linha. Si kel linha *trasejadu* stiver mas pértu di bô, bu podi atravesa linha só pa ultrapasa un otu veíkulu óras ki for seguru fazê-l.

Linhas amarelu Duplu: Un Kontinu, Un Trasejadu

Un linha amarelu kontinu y un linha amarelu trasejadu ta separa faxas di trázitu opostu. Si kel

Linhas amarelu Duplu: Kes Dôs Kontinu

Dôs linha amarelu kontinu ta proibi veíkulos di atravesá-s pa ultrapasa un otu veíkulu. Bu ka podi atravesa kes linha li a menus ki bu stá ta vira pa skerda óras ki for seguru pa fazi kel la.



Na kel dezenhu di três faxe di trás, faxe di rodajen mas pa skerda ta rezervadu pa veíkulos ku altu okupason (HOVs), sima kes uzadu pa partilha di karu, ô pa autokarus.

Palavras y Símbulu

Palavras ô símbulos podi stá pintadu na superfísi di strada pa djuda gia, aviza, ô regula kondutoris. Palavras ô símbulos é jeralmenti uzadu ku sinal di trázitu, sinais y otus markason na pavimentu. Setas branku ta indika direson di faxe ô restrison.

Un sínbulu di diamanti branku ta signifika ki ta ezisti un restrison spesial di faxa, sima "sô pa veikulus di altu okupason (HOV)" ô "sô pa autokarus."

Markason di Faxe Partilhadu (Sharrows)

Markason di Faxe Partilhadu (tanbê konxidu komu Setas di Partilha) ta djuda siklistas fika na lokal y na direson adekuadu na un faxa ki ta partilhadu ku veikulus motorizadu. Na sigi kes markason li, siklistas podi evita ser batidu pa porta abertu di un veikulu stasionadu ô fika apertadu pèrtu di un veikulu motorizadu na un faixa stretu. Óras ki bu odja un Markason di Faxe Partilhadu bu ten ki fika atentu pa prezensa di siklistas y garanti ma bu ta dexa spasu bastanti pa es óras ki bu stá ta ultrapasa. Markason di Faxe Partilhadu ka é mesmu kuza ki kes sínbulu di bisikléta ki ta uzadu pa marka faxas di bisikléta.



Faxas di Bisikléta

Faxas di bisikléta é kes parti di strada ki stá destinadu pa siklistas uza y normalmenti es stá markadu pur linhas branku kontinu, djuntu ku markason na pavimentu y plakas. Es ten sinku pé di largura. Veikulus motorizadu sô podi anda na kes faxa li óras ki es stá ta vira pa entra ô pa sai de strada. Antis di kruza un faxa di bisikléta, bu ta devi odja ku kuidadu si ten siklistas y bu ta devi atravesa ku kuidadu.



Faxe Rekomendadu pa Bisikléta

Faxe rekomendadu pa bisikléta stá ta vira komun na ruas ki é txeu stretu pa un faxa di bisikléta konpletu, ma ki inda ten txeu trázitu di bisikléta. Es ten trasu na un ô na kes dôs ladu pa indika ma veikulus motorizadu podi uza kel spasu di faixa óras ki for nesesáriu, ma es ten ki dá prioridadi sênpri pa siklistas en primeru lugar.

Pavimentu Verdi

Pavimentu verdi ta uzadu na árias undi ki podi ten konfliktus di partilha di estrada entri veikulus motorizadu y bisikléatas. Bu devi presta txeu atenson y odja pa siklistas antis di atravesa pavimento verdi. Na un luz vermelhu, bu ka devi pára riba di pavimento verdi. Odja kel sekson di *Leis pa Siklistas y Kondutoris na Prezensa di Siklistas* mas pa frenti na kel kapitulu li pa mas informason sobri pavimento verdi.

Faxas di Autokaru

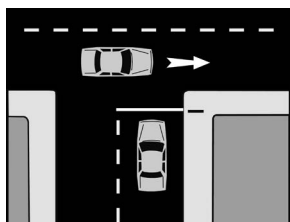
Pavimentu vermelhu ta uzadu pa faxas di rodajen ô parajen ki ta uzadu pa sistemas di tranzitu públiku. Kel li ta inklui autokarus, ilétrikus, tróleis, konboius lijeru y frotas di trázitu rápido.

Linhas di Parajen, Linhas di Sedénsia Prioridadi y Pasaderas

Un kruzamentu ô pasadera ku un plaka di **STOP** ô semáforu podi ten un linha di **STOP** branku kontinu pintadu pa trás dê-l. Un kruzamentu ku plaka di sedénsia di pasajen podi ten un linha di **SEDÉNSIA DI PASAJEN** pintadu pa trás dê-l. Un linha di **SEDÉNSIA DI PASAJEN** ta parsi ku un grupu di triángulu pintadu un dipos di kel otu.

Un pasadera é un par di linhas branku, ô otus markason ô material di pavimentu differenti, pintadu através di un faxa pa gia pedestris di un ladu di estrada pa kel otu. Un pasadera pintadu tanbê ta aviza kondutoris ma pedestris podi stá ta atravesa strada. Pasaderas podi ten linhas diagonal ô vertikal pintadu entri kes dós linha prinsipal. Pasaderas txeu vez stá lokalizadu na kruzamentu, ma tanbê es podi atxadu na otus ária, sima parajen di autukaru, skólas, pasajen di nínel, zonas komersial y árias ku txeu pedestri.

Bu ten ki pára *pa trás* di linha di parajen, linhas di sedénsia di pasajen y linhas di pasadera si izijidu pur un plaka di stop/sedénsia di pasajen, semáforu, ô pedestri na pasadera.



Linha di parajen



Pasadera



Ilhas di Kanalizason

Un ilha di kanalizason é un ilha di tránzitu ô markason na pavimentu ki ta gia tránzitu horizontalmenti na sertus kaminhu y ta evita konduson na árias di strada. Bu ka podi konduzi pur sima ô stasiona un veíku motorizadu na kualker ilha di kanalizason, a ménos si bu orientadu pa fazi kel la pur un ajenti di pulísia.

Guardas di Pasadera

Na kes úrtimus anu, txeu guardas di pasadera na Massachusetts mori ô fika feridu óras ki es staba na servisu, dipos de ser atropeladu pur veíkulis. Komu un kondutor, bu devi odja pa plakas di avizu ma guardas di pasadera y kriansas podi stá na strada y stá preparadu pa pára. Guardas di pasadera ta dependi di kondutoris pa fika atentu y obedesi ses sinal. Ten kuidadu óras ki bu odja kel siginti:

- Pasadera / Plakas di Pasadera - Kes li ta ser pasadera branku pintadu na rua, ô plakas di pasadera kolokadu na meu ô na bera di estrada.
- Kolentis Refletor - Guardas di pasadera ta uza ropa ku kor vivu y txeu refletor pa es podi fika txeu vizível.
- Plakas di STOP di Mon - Kes li é plakas di stop ki ta segurado na mon y ki guardas di pasadera ta levanta óras ki es stá ta entra na meio di rua pa aviza kondutoris ma ten kriansas ta atravesa.

Faxas, Kruzamentus y Kurvas

Kel sekson li ta splika kes regra di konduson ki ta aplikadu pa kualker strada ô kruzamentu. Pa alén di kes faxa di rodajen normal, ten tanbê...

- Faxas spesial pa vira
- Faxas restritu pa autokarus, viatura partilhadu y bisiklétas
- Faxas di avaria na berma di ladu direitu di auto-strada y vias rápidu

Dá Sinal

Óras ki bu stá ta konduzi na un strada, é pravável ma bu ta sigi en frenti, a ménus ki bu mostra u kontráriu. E pur isu ki bu ten ki uza kes sinal sênpri ki bu pára ô ki bu fazi *kualker* manobra na trázitu. Bus sinal ta aviza pedestris y kondutoris di kuzê ki bu stá ta fazi y ta dá-s ténpu pa reaji.

Ka ta inporta ki tipu di veíkulu bu stá ta konduzi, bu ten ki fazi sinal ku mon. Si kes sinal iletróniku di bu veíkulu ka stiver ta funsiona, bu ten ki fazi sinal di três ku mon ki mostradu. Kes sinais ta fazedu através di janéla di ladu di kondutor. Bu ten ki sabi kes sinal li pa bu pása na ezami di strada.

Bu ten ki dá sinal na sertus situason:

- Muda di faxa
- Vira na un kruzamentu ô pa entra na un entrada di kaza
- Sai di bera di un paredi
- Enkosta na bera di strada
- Entra ô sai di un auto-strada ô via rápidu

Óras ki bu kaba di fazi bu manobra, bu ten ki desliga bu sinal. Kualker vez ki bu kre vira, entra na faxa di rodajen, djunta ku trázitu a partir di un pozison parádu, ô muda di faxa, bu ten ki...

1. Djobi na bus spedju pa odja trázitu ki stá pa trás di bô y djobi bu pontu segu na kel ladu ki bu stá ta bai ô ta vira na el.
2. Fazi sinal di bu intenson di muda.
3. Fazi bu manobra.



Kurva pa skerda



Kurva pa direita



Abranda ô Pára

Siklistas podi uza kualker un di ses brasu pa fazi sinal.

Na Uza kes Faxa

Uza faxas di trázitu sênpri sima es stá definidu na markason na pavimentu y plakas di strada. Txeu kruzamentu ten uns faxa spesial markadu pa vira. Sigi kes regra di strada, ta uza kes faxa dretu pa vira y pa konduzi pa frenti.

Na estradas ku dôs ô mas faxas na direson di bu kaminhu, uza faxa di direita pa konduzi, a ménus ki...

- Bu stá ta ultrapasa un otu veíkulu.
- Bu stá ta vira pa skerda.
- Faxe di direita stá blokiadu.

Li ten mas alguns regra jeral pa uza kes faxa koretamenti:

- Nunka ka bu muda di faxa na meu di un kruzamentu. É ilegal y perigozu.
- Komu regra jeral, *ka* bu uza un faxa di avaria di auto-strada pa viaja ô pa ultrapasa. Kontudu, na alguns auto-strada, bu podi uza faxa di avaria pa viaja duranti oráriu spesífiku.
- Si bu txiga na un kurva na estrada y bu ka ta konsigi odja pa frenti, manti na ladu direitu y reduzi velocidadi.

Utilizason di faxas di avaria komu faxa di rodajen é *txeu* restritu, y kes óra di uza stá indikadu ku klaréza na plakas.

Regras spesial pa motosiklus:

- Ka bu kori riba di linhas di pavimentu, na meu di faxas di tránzitu.
- Kori nu másimu dôs mota un na ladu di kel otu.
- A ménus ki bu ta podi konduzi bu mota ku seguransa na velocidadi mínimu ki stá na plaka, ka bu viaja na auto-stradas ô vias rápidu.

Faxas Restritu

Bu ka devi konduzi na faxas ki stá markadu komu restritu, a ménus ki bu stá ta prepara pa vira. Odja pa plakas sima kes ki stá na ladu direitu.



Konduzion na Auto-Strada

Un auto-strada divididu ten pistas separadu pa tránzitu na direson opostu. Txeu vez ten múltiplu faxas na kada ladu. Limitis di velocidadi na auto-strada normalmenti stá entri 45 a 65 mph.

Alguns auto-stradas ta atravesa otus rua y es stá kontroladu pur semáforus. Otus ten “asesu kontroladu”, kuza ki ta signifika ma es ka ten semáforus ô kruzamentus. Bu ta entra y ta sai di kes auto-strada li ta uza ranpas. Kes auto-strada li ta txomadu di “auto-stradas” ô “via rápidus” y bu ta entra ô sai di kes auto-strada li na kes nó di ligason.” Na Massachusetts, Rotas interestadual 90 y 495 y a Auto-strada Estadual 128 é izenplus di auto-stradas.

Konduzi na auto-strada podi dexa kualker kondutor novu nervozu. Li di baxo stá alguns sujeston útil pa konduzi na auto-stradas:

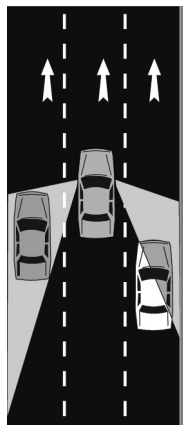
Entra y Sai di Auto-Strada

- Garanti ma bu stá na faxa dretu ku bastanti antesedénsia pa bu podi entra ô sai di auto-strada.

- Dá pasajen pa kondutoris ki djá stá na auto-strada.
- Óras ki bu entra na un auto-strada, aumenta bu velosida di pa akonpanha kes veíkulú ki djá stá na strada.
- **Si bu fadja bu saida, ka bu pára. Nunka ka bu fazi marxa trás na auto-strada.** Sai di auto-strada na **prósimu** saída y odja pa plakas ki ta mostrá-bu komu ki bu ta volta entra na strada na kel otu direson.
- Garanti ma bu ta fazi sinal di bu saída pélu ménus 500 pé antis di bu txiga na ranpa di saída.
- Na óra di txeu movimentu, ranpas di saída podi fika xeiú di karu na fila. Fika spesialmenti atentu pa trázitu ki stá ta abranda ô parádu pértu di ranpas.
- Sima bu ta sai di auto-strada y bu ta konduzi na ranpa di saída, baxa velosidadi pa limiti di velosidadi ki stá indikadu na plaka di ranpa di saída.

Konduson na Auto-Strada

- Garanti ma bu veíkulú ta funsiona dretu y ma el podi konduzi na velosidadisdi auto-strada.
- Manti na direita y sô uza faxa di skerda pa ultrapasa. Na un via rapidu ku três ô mas faxas na bu direson, uza kel faxa mas pa direita pa konduzi mas divagar, kel faixa di meu pa konduzi mas rápido, y kel faixa mas pa skerda pa ultrapasa.
- Konduzi na meu di bu faixa, ta manti na meu di kes linha.
- Uza bu spedju retrovisor, djobi bus pontu ségu y uza bus sinal di direson óras ki bu stá ta muda di faxa. Lenbra di kes três pasu: **(1) odja, (2) fazi sinal, (3) avansa.**
- Ka bu konduzi na pontu ségu di un otu kondutor. Si bu stá na pontu ségu di otu kondutor, konduzi ku seguransa na kel pontu ségu u mas dipresa ki bu puder.
- É fásil pa un karu ô motosiklu fika skondidu na kes “pontu ségu” di un veíkulú. **Ka** bu bai txeu pegadu pa trás di un kamion ô di un autokaru. Na konduzi un veíkulú konpridu, fika atentu pa pontus ségu na direita, skerda, di frenti y di trás. Ka bu konduzi na kel spasu ki stá logu na frenti ô a vòlta di un veíkulú grandi.
- Fika atentu pa veíkulus ki stá ta entra na auto-strada y kualker veíkulú ô pedestri ki stá na faxa di avaria.
- Ka bu fika ta fazi zigi zagi na meu di trázitu.
- Fika atentu pa plakas di óbra na strada, ekipas di trabadju, y plakas ki ta iziji pa bu reduzi velosidadi ô muda di faxa.
- Evita “ipnozi di auto-strada.” Si djá bu stá ta konduzi ten txeu témpu y bu xinti kansadu, bu devi sai di auto-strada na prósimu saída, ária di deskansu, ô ária di servisu.



Kel dezenhu li ta mostra kes 'pontu ségu' a volta di bu veíkulú, undi ki bu ka ta podi odja ku speju di bu karu.

Toma kuidadu redobradu óras ki bu ta sai di un auto-strada na undi kaminhu di imerjénsia ta uzadu pa sirkulason. Odja pa bu ladu direitu y djobi bu pontu ségu di ladu direitu antis di bu sai.

- Si bu stá ta planeia konduzi pa lonji, pára y stika korpu di dôs en dôs óra ô na kada 100 milhas.
- Si bu veikulu avaria, movê-l pa faxa di avaria ô berma di strada, y pô-l u mas lonji ki bu ta konsigi di faxa di rodajen. Fika déntu di bu veikulu. Ka bu fika parádu pértu di faxa di rodajen ô na faxa di avaria. Txeu algén djá mori pamodi es fika parádu pértu ô es staba ta konserta un veikulu avariadu na auto-strada veikulu.

Divizon di Auto-stradas ten un servisu di telefoni 511. Bu podi uza kel li pa konsigi informason atualizadu sobri kondison di tranzitu y di témpu y proyétus di konstruson. Bu podi tanbê kexa di prublema na strada. Servisu stá dispunível 24/7.

Liga pa 511 na bu telemóvel ô 617-986-5511 (Metro-Boston), 508-499-5511 (Massach. Sentral), ô 413-754-5511 (Massach. Osidental) di un telefoni fiks.

Pa mas informason, konsulta [Mass.Gov/Traffic-Information](https://www.mass.gov/Traffic-Information)

Kruzamentus

Kruzamentus é undi ki dôs ô más stradas ta inkontra. Fluksu di trázitu na kes kruzamentu txeu vez é kontroladu pa sinais luminozu, plakas y/ô markason na pavimentu. Kes prósmu dôs sekson di kel kapitulu li, *Mudansas di Direson y Regras di Prioridad*, ta splika regras y prosedimentus ki bu ten ki sigi na kes kruzamentu.

Alguns strada ten txeu faxa di rodajen pa vira. Enkuantu bu stá na kes strada li, bu devi sigi kes plaka ô markason na strada. aplikável.

Kruzamentus é txeu inportanti pa fluksu y seguransa di trázitu. **É ilegal blokia un kruzamentu ku bu veikulu.** Óras ki bu ta stá ta txiga na un kruzamentu, bu ten ki obedesi tudu plakas ô sinal di trázitu. **Bu podi entra na un kruzamentu ô pása na un pasadera sô si ten spasu ki ta txiga pa bu pása ku seguransa. Blokia kaminhu di otus veikulus ô pedestri na un kruzamentu ô na un pasadera é perigozu. Kel li ta provoka engarafamenu na trázitu y ta viola lei di trázitu.**

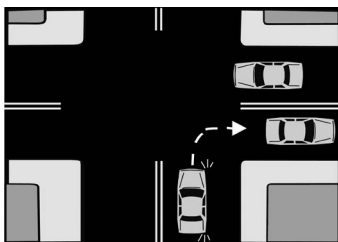
Óras ki bu stá ta pása na un kruzamentu, fika txeu alerta pa siklistas. Dá-s txeu spasu y odja sênpri dretu dôs vez pa siklistas ki stá ta txiga antis di bu avansa. Si bu stá ta vira, bu ten ki dá prioridad pa siklistas ki stá ta bai dirétu na un kruzamentu. Nunka ka bu korta na frenti di un siklista.

Kurvas

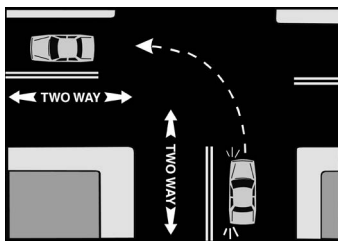
Txeu asidentis di veîkulu motorizadu é kauzadu pur kurvas mal fetu. Toma kes pasus siginti pa bu kurva ku segurança.

1. Plania bu kruva. Ka bu vira di repenti.
2. Dá piska pa vira pelu ménus 100 pé antis di bu kurva. Na un auto-strada, dá piska pélo ménus 500 pé antis di un kurva. É midjor da piska antis di bu poi pé na travon, pa bu dexe bu intenson klaru pa otus kondutor.
3. Reduzi bu velocidadi.
4. Djobi na bus spedju pa odja trázritu ki stá pa trás di bô y djobi bu pontu ségu na bu ladu di kurva.
5. Dá prioridadi óras ki presizu (djobi sekson di *Regras di Prioridadi*).
6. Termina kel kurva ku kuidadu, ta garanti ma bu ta entra na faxa di rodajen dretu.

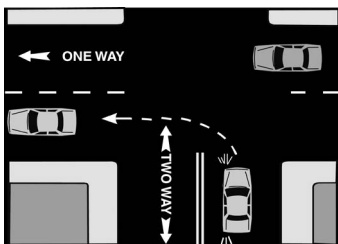
Kes dezenhu di strada di baxu ta mostra kurvas dretu. É txeu inportanti bu fazi kurva a partir di faxa adekuadu y ki bu entra na faixa adekuadu. Djobi pa linhas amarelu ô branku na pavimentu ki ta marka strada undi bu stá ta vira. Si bu presiza muda di faxa, fazê-l *dipos* ki bu vira.



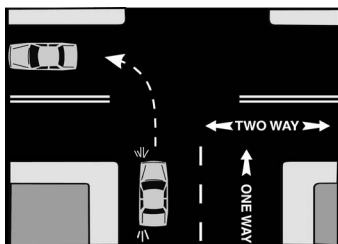
Kurva pa direita



Kurva pa skerda a partir di un rua di dôs sentidu pa un rua di dôs sentidu



Kurva pa skêrda a partir di un rua di dôs sentidu pa un rua di un sentidu



Kurva pa skerda a partir di un rua di un sentidu pa un rua di dôs sentidus

Ali mas alguns regra:

- Vira a partir di faxa más pertu di faxa ki bu kre entra. Pa un kurva pa direita, vira a partir di faixa mas pa direita pusível. Pa un kurva pa skérda, vira a partir di faxa más pertu di linha sentral.
- Ka bu fazi kurva apertadu ku bu veikulu pa evita sai fóra di bu faxa y nen ka bu atravesa kel kruzamentu ku kurvas mutu abertu. Manti bu veikulu sentradu na meu di kes faxas ki bu stá ta sai y ta entra.
- Óras ki bu djá kumesa un kurva na un kruzamentu, bu ten ki bai até fin. Ka bu pára na meu di kurva y muda di direson. Si bu desidi ki bu ka kre vira mas, sinplismenti bai até prósimu kruzamentu y djobi kaminhu pa bu volta.

Kurva na Sinal Vermelhu

Bu ten ki pára pur konpletu na un sinal de trázitu vermelhu. Bu ka podi vira *pa direita* a naun ser si tiver un plaka skritu **PROIBIDU FAZI KURVA NA VERMELHU**.

Primeru bu ten ki dá direitu di pasajen pa pedestri y otus veikulu antis di vira. Bu podi vira *pa skerda* na vermelhu sô si bu stá ta vira a partir di un rua di sentidu único pa un otu rua di sentidu único. Kes mesmu regra ki ta aplikadu pa kurvas pa direita ta aplikadu pa kurvas pa skerda.



Kurvas en U

Un kurva en U é un kurva apertadu pa skerda ki ta pô-bu na direson opostu. Bu podi fazi un kurva en U si bu kaminhu stá livre y si for seguru fazê-l. Bu ka podi fazi un kurva en U si ten un plaka di **PROIBISON PA KURVA EN U**.

- Bu podi fazi un kurva en U sô a partir di faxa mas pertu di linha na sentru.
- Asegura ma bu ten spasu sufisienti pa fazi un kurva en U. Ka bu kria un perigu pa kes veikulu ki stá ta ben na sentidu opostu.
- Ka bu fazi un kurva en U na topu di un subida, pertu di un kurva, ô kualker lugar undi abô ô otus kondutor ka ta konsigi odja a 500 pé di distánsia.

Kurvas pa Skerda a partir di Faxa Sentral

Na alguns stradas di dôs sentidu, un faxa sentral podi markadu sima un faxa

komun di vira pa skérda pa uzadu pur veikulus na tudu dôs direson. Bu ka podi bai na un faxa sentral di vira.



Kurvas en Três Tenpu

Óras ki ka ten spasu ki ta txiga pa un kurva em U, bu podi konsidera un kurva en três ténpu. Kel li ta pô-bu na direson opostu. Kel kurva li devi uzadu sô ku tudu kes kondison siginti:

- Rua é stretu
- Ten bon vizibilidadi
- Ka ten asesu publiku pa entra
- Tránzitu stá suavi
- Kel kurva é legal
- Ka ten otu opson

Di sigida stá kes pasu pa un kurva en trêš ténpu.

1. Fika mas pertu pusível di berma direitu di paseiu. Dá piska pa skerda. Djobi pa tránzitu y pedestri na tudu dôš direson (inkluindu bu pontu segu). Spera até ki bu ta ten un spasu di 20-30 segundu pa termina kel kurva.
2. Bai divagar y vira volanti rapidamenti pa skerda. Kel li stá ta bai koloka veíkulu atravesadu na rua, a serka di dôš pé di paseiu. Pára kompletamenti.
3. Vira volanti tudu pa direita. Djobi tránzitu na tudu dôš direson (inkluindu bu pontu segu). Poi marxa trás y kumesa ta bai pa trás, enkuantu bu stá ta djobi pa riba di bu onbru direitu.
4. Bai pa trás pa kel berma di paseiu opostu, pára logu antis di paseiu.
5. Djobi tránzitu na tudu dôš direson otu vez (inkluindu bu pontu segu). Dá piska pa skerda. Engata marxa pa bai pa frenti (D) (ô pa karus manual, primera marxa) y aselera ku velocidadi apropiadu.

Marxa trás

Uza kes pasu siginti óras ki bu stá ta fazi marxa trás:

1. Fika mas pertu pusível di berma direitu di paseiu.
2. Djobi tránzitu na tudu dôš direson (inkluindu bu pontu segu).
3. Poi marxa trás y kumesa ta bai pa trás, enkuantu bu stá ta djobi pa riba di bu onbru direitu. Garanti un velocidadi seguru y manti na bu faxa di rodajen.

Regras di Sedénsia di Prioridadi

"Regras di prioridadi" ta djuda kondutoris lida ku kes situason di tránzitu ki ka stá kontroladu pa kes plaka ô sinal luminozu. Kes regra li é ku bazi na seguransa y korteziia. Es ka ta dá-bu ninhun "direitu". Lenbra ma prioridadi é un kuza ki bu ta dá, y ka un kuza ki bu ta toma. Si un otu kondutor ka sigii kes regra li, bu devi sênpri dá-l prioridadi.

Kel sekson li ta deskrevi txeu regras di prioridadi. Otus regra, sima dá prioridadi pa veíkulus di imerjénsia, ta faladu mas pa dianti na kel kapítulu li.

Pedestris

Bu ten ki dá prioridadi pa pedestri ki stá na un strada sênpri. Repara tanbê kes regra sobri pedestri:

- Si bu stá páradu na un sinal vermelhu ki vira verdi, bu ten ki dá prioridadi pa kes pedestri ki djá stá na pasadera.

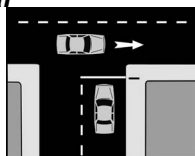


- Óras ki bu stá ta kurva presta atenson pa pedestris. Pedestris ten direitu di pasajen si es stá ta uza un pasadera ô ta kruza un entrada di kaza ô un beku.
- Da sênpri prioridadi pa algén ku probléma di vista (ségu) ki stá ta kruza strada. Bu ten ki fika páradu até ki kel algén pása ku seguransa. Ka bu buzina nen ka bu fazi sinal ku mon pa kel algén pása. Proibidu ultrapása otu veíkulu ki stá parádu. Pedestris ségu podi uza un bengala branku ô un katxor-gia. Lei di Benglala Branku ta fla ma un kondutor ten ki pára kompletamenti óras ki un pedestri ségu stá ta kruza strada.
- Na un strada ku txeu faxes di rodajen, nunca ka bu ultrapasa un otu veíkulu ki stá páradu na un pasadera sen djobi si ten pedestris primeru.

Kruzamentus Naun Kontroladu pur Plakas ô Sinal

Reduzi velocidadi na un kruzamentu naun kontroladu. Djobi pa skerda y pa direita pa trázritu ki stá ta ben y avansa si kaminhu stá livri. Nu entantu:

- Bu *ten* ki dá direitu di pasajen pa kualker veíkulu ki entra na kruzamentu di bu *direita* ô ki stá ta ben di bu *direita*.
- Djobi trázritu ki stá ta ben di skerda. Mesmu ki bu podi ten direitu di pasajen pur lei, garanti ma kel otu kondutor stá ta dá-bu pasajen antis de bu avansa.



Bu ten ki da pasajen na kes via di tranzitu prinsipal.

Parajen di Kuartu Vias

Na un kruzamentu ku plakas de stop na tudu kes diredon, bu ten ki dá prioridadi pa...

- Un otu veíkulu ki **djá** fazi un parajen kompletu primeru
- Un veíkulu diretamenti na bu *direita* ki pára **au mesmu témpu** ki bô



Kruzamentu de kuartu vias podi provoka konfuzon. Tenta fazi kontaktu vizual ku kes otus kondutor pa sabi ses intenson y evita asidenti.

Na un parajen de kuartu vias, veíkulus ten ki bai na órden ki es pára. Kel primeru ki pára é prósimu ki ta bai. Si bu ten dúvida, da prioridadi pa kondutor na bu *direita*.

Kurva pa Skerda

Óras ki bu stá ta fazi *kualker* kurva pa skerda, bu ten ki dá prioridadi primeru pa kualker...

- Veíkulu ki stá ta ben
- Veíkulu ki **djá** stá dentu di kruzamentu
- Pedestris ô siklistas ta atravesas kaminhu ki bu stá ta bai pása na el.

Ruas Privadu, Asesus y Stradas di Tera

Óra ki bu stá ta entra na un via alkatroadu a partir di un rua privadu, un asesu ô un strada di terra, bu ten ki pára. Dipos bu ten ki dá prioridadi pa pedestris ô veíkulus na strada pa undi bu stá ta entra.

Vias Preferensal

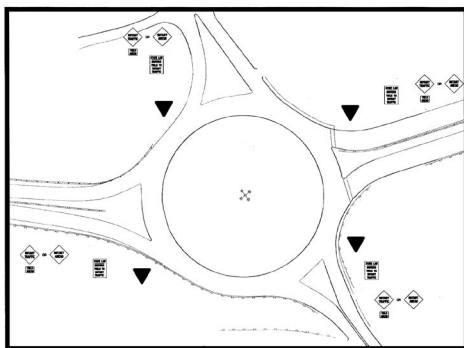
Na un via preferensal designadu, bu ten ki dá rioridadi pa trázntitu na via preferensal antis di bu vira.

Kruzamentu di Strada di Faxe Úniku ô Dôs Faxe y Strada di Txau Faxe

Si bu stá na un strada di faxe úniku ô di dôs faxe y bu txiga na un kruzamentu ku un auto-strada divididu ô un strada ku três ô mas faxe di rodajen, bu ten ki dá prioridadi.

Rotundas

Rotundas é txau mas kumum na Massachusetts ki na otus párti di país. Un rotunda é un kruzamentu di stradas ki ta djunta a partir di várius direson. El ta dexá-bu kontinua kaminhu sen pára na un plaka de STOP ô sinal luminózu. Ten plakas di Sedénsia di prioridadi na entrada di un rotunda. Ten un barera físiku (Ilhéu Sentral) na meu ki ta obriga trázntitu sirkula a volta dê-l. Rotundas grandi ta dezenhadu pa suporta trázntitu ta viaja até 40 milhas pur óra.



Trázntitu na rotunda na sentidu anti-oráriu.

Regras di Trázntitu na Rotunda

Trázntitu ta bai na sentidu anti-oráriu na un rotunda. Dá prioridadi sênpri pa veículus ki djá stá dentu di rotunda (a ménos ki plakas ô pulísia ta flá-bu kontráriu) y pa pedestris. Uza sinal di mudansa di direson de mesmu forma ki bu ta uzal na kes otu kruzamentu. Bai na rotunda y, óra ki bu stá prontu pa sai, uza bu piska di direita.

Skodji un Faxe

Si rotunda ten apenas un faxe, bu ten ki entra a partir di faxe di direita di strada di undi ki bu stá ta ben. Bu ten ki sai pa faxe di direita di strada na undi ki bu kre kontinua viajen.

Si rotunda ten txau faxe di rodajen, djobi pa plakas pa djudá-bu skodji faxe dretu. Si ka tiver plakas, bu ta devi fazi siginti:

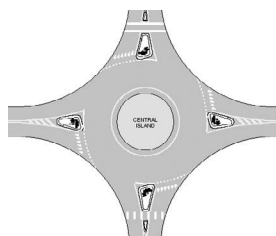
- Pa un kurva di un kuartu, ô pa kontinua dretu pa frénti, entra na rotunda a partir di faxe di direita. Manti na kel faxe ki bu stá y sai pa faxe di direita.
- Pa un kurva di três kuartu, ô un kurva en U, entra na rotunda a partir di faxe di skerda. Bai na faxe di meu ô na faxe interior. Sai pa faxe di direita. Si bu stá ta ben di un strada ku faxe úniku, bu devi manti na faxe di direita duranti tudu kel kurva.

Na un rotunda di txau faxe di rodajen, podi ten trázntitu na tudu dôs ladu di bu veíku. Ka bu tenta sai di bu faxe até ki é seguru faze-l.

Si bu fadja bu saida, ka bu fika xatiadu. Djobi trázitu na bu volta. Si for seguru, da volta otu vez y pozisiona bu veikulu pa bu sai di rotunda dretu y ku seguransa. **Ka bu pára na meu na rotunda.**

Rotatórias Pikenu

Rotatórias é paresidu ku rotundas. Jeralmenti es é txeu mas pikenu ki rotundas y es ten un barera sentral mas pikenu. Maioria di rotundas ten linhas di direitu di pasajen na txon y pasadera. Rotatórias ta uzadu na ruas movimentadu y ses tamanhu pikenu ta iziji pa veikulus reduzi velosidadi pa 25 milhas pur óra ô ménus. Rotatórias ta reduzi nesesidadi di muda di faxa. Djobi pa plakas óras ki bu stá ta txiga pertu dí un rotatória pa determina na kal faxa bu ta devi stá.



Óras ki bu stá ta entra na un rotatória y ta skodji un faxa, bu devi sigi kes mesmu regra di un rotunda. Reduzi velosidadi na rotatória ta fazê-s mas seguru pa siklistas.

Azidentis pur Kortezia

As vez, kes kondutor ki ta tenta ser sinpátiku podi kauza konfuzon ki ta rezulta na "azidentis pur kortezia".

Dá sinal ku mon pa algén pása na meu di trázitu páradu, ô konduzi na meu di trázitu óras ki algén ta fazê-bu sinal ku mon, ta kria un situason perigozu y podi fasilmenti rezulta na un azidenti. Na fazi un kurva devi ta dependi di trázitu y di vizibilidadi. Si bu ta konsigi odja ma ka ten trázitu ta ben na sentidu opostu, ô ma tudu trázitu na sentidu opostu stá páradu, bu podi fazi kel kurva ku seguransa. Manti na kabésa ma trázitu na sentidu opostu ten prioridadi, indipendentimenti si algén stá ta dá-bu sinal ku mon ô naun.

Regras pa Ultrapasajen

Na geral, lei ta iziji pa bu konduzi na ladu direitu di strada. Óras ki ultrapasajen é permitidu, bu devi ultrapasa pa skerda. Ultrapasajen pa direita é permitidu sô na alguns situason.

Bu devi ultrapasa un pedestri, siklista ô veikulu motorizadu sô óras ki for nesesáriu y seguru fazê-l. **Bu ka podi ultrapasa limiti di velosidadi óras ki bu stá ta fazi ultrapasajen.** Si bu ten un kualker dúvida, ka bu ultrapasa.

Nunka ka bu uza un faxa di imerjénsia, berma di un strada, ô un paseiu pa ultrapasa un otu veikulu.

É fásil pa un karu ô motosiklu fika skondidu na kes “pontu ségu” di un veikulu. Pur isu, ka bu bai txeu pegadu pa trás di un kamion ô di un autokaru. Na konduzi un veikulu konpridu, fika atentu pa kes pontu ségu na direita, skerda, frenti y trás.

Ultrapasjen pa Skerda

Na un strada di txeu faxa di rodajen ku vários faxa na un sentidu sô, bu ten ki uza kes faxas di meu y di skerda pa fazi ultrapasajen. Un linha amarelu trasejadu na un strada di dôs sentidu ta dexá-bu atravessa pa faxa di sentidu opostu tenporariamenti pa ultrapasa un veíkulu, **si for seguru fazê-l**.

PASS
WITH
CARE

Kes pasus siginti ta ben ku kel dezenhu na ladu direitu:

1. Manti un distánsia seguru entri abô y kel veíkulu ki bu kre ultrapasa. Djobi faxa di ultrapasajen pa garanti ma el stá livri. Si bu stá ta kruza un linha amarelu trasejadu pa fazi ultrapasajen, bu ten ki konsigi odja klaru **pelu ménus 400 pé** na bu frenti. Djobi na bu spedju y na bu pontu ségu.
2. Dá piska pa skerda y entra divagarinho na faxa di ultrapasajen.
3. Manti bu velocidadi até ki bu ultrapasa kel otu veíkulu ku seguransa, dipos dá piska pa direita.
4. Garanti ma ten distánsia ki ta txiga entri abô y kel otu veíkulu antes di bu volta pa fixa di direita. Spera pelu ménus até ki bu konsigi odja kes farol di kel veíkulu na bu spedju retrovizor.
5. Bu ten ki volta pa faxa di direita antis di kualker veíkulu na sentidu opostu txiga a ménos di 200 pé di bô. Desliga bu piska asin ki bu volta pa faxa di direita.



Si bu stá ta konduzi motosiklu, sô bu podi pasa na fila uniku.

Ultrapasajen pa Direita

Fazi ultrapasajen pa direita é permitidu sô na alguns situason. Kel la sô podi fazedu óras ki rua stá livri y el é largu sufisienti pa dôs veíkulu motorizadu. Bu podi fazi ultrapasajen pa direita na kes situason siginti:

- Kel veíkulu ki bu stá ta ultrapasa stá ta vira, ô stá ku intenson di vira, pa skerda.
- Bu stá ta konduzi na un rua di un sentidu sô.
- Bu stá ta konduzi na un strada undi tránzitu ta anda na un sentidu sô (sima un auto-strada di txeu faxa di rodajen).

Óras ki bu ta Ultrapasadu

Si un otu veíkulu stá ta ultrapasá-bu, bu ten ki reduzi velocidadi y manti mas pa direita. Dexa kel otu kondutor pása ku seguransa. Ka bu aselera.

Lei di afasta (Kapítulu 418 di Lei di 2008) ta iziji ma si bu stá ta txiga pertu di un veíkulu di imerjénsia páradu y ku ses luz piska-piska ligadu, bu ten ki avansa ku kuidadu y reduzi bu velocidadi pa un velocidadi razoavel y seguru pa kondison di strada. Si bu stá na un auto-strada ku pélo ménus kuantu faxas (undi pélu ménus dôs ta dexa viaja na mesmu sentidu ki bô), dá prioridadi ta "muda di faxa" ku seguransa pa un faxa ki ka stá pegadu ku kel faxa na undi kel veíkulu di imerjénsia, di strada ô di reboki stá páradu.

Na otus palavra, dexa un faxa livri entri bu veíkulu y kel veíkulu di imerjénsia páradu. Dependendu di undi kel veíkulu di imerjénsia stá stasionadu, bu podi presiza afasta pa direita ô pa skerda. Si "mudansa di faxa" ka pusível, bu ten ki avansa ku kuidadu na mesmu manera y reduzi bu velocidadi pa un velocidadi razoavel y seguru pa kondison di strada.

Ultrapasajen di Veíkulu Parádu

Ka bu ultrapassa veíkulus ki stá parádu ô ki stá ta vira (tantu na kruzamentus sima na otus zona). Es podi stá parádu pur kauza di un otu veíkulu, di un pesoa, ô di un animal ki bu ka stá ta konsigi odja.

Respeitu na Strada / Partilha di Strada

Kes strada fetu pa kondutoris, siklistas y pedestri. Ta speradu kortezia di tudu kenha ki ta uza strada. Kes kondutor ten ki ten txeu kuidadu pamodi utentis mas vulnerável podi fika feridu gravi ô mori na un asidenti. Nu ta pedí-bu pa bu mostra respeitu pa kes pesoa ku kenha bu stá ta partilha strada ku es. Ka bu dexa bu raiva toma konta di bô.

Komu ki Bu Podi Identifika Kes Kondutor Agresivu?

Kes kondutor agresivu txeu vez ta fazi kes siginti kuzas:

- Ta atravesa na kaminhu di otus algén
- Ta ultrapása limiti di velocidadi
- Ta muda di faxa sen dá piska
- Ta konduzi txeu pértu di trás di otu veíkulu
- Ta pása sinal vermelhu
- Ta inpidi otus kondutor di ultrapasá-s

Kuzê ki Bu Podi Fazi Óras ki Bu Konfrontadu ku un Kondutor Agresivu?

- Tenta sai di se kaminhu.
- Ka bu afrontal ô dizafia kel pesoa.
- Evita odjá-l na odju.
- Ignora kes jestu mal idukadu.
- Uza bu sintu di seguransa. El ta mantê-bu na kontrolu di bu veíkulu y ta protejê-bu na un asidenti.

Ka bu vira un Kondutor Agresivu!

Kontrola bu raiva y ka bu dexe situason piora. Ka bu kestiona agresividadi di kel otu kondutor. Si bu ten un telemóvel, liga pa Pulísia di Stadu na 911 pa relata un situason di imerjénsia.

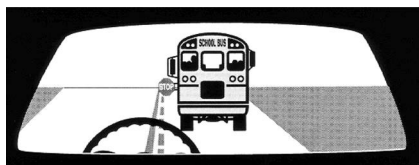
Pulísia di Stadu ta patrulha auto-stradas na veikulus diskarakterizádu. Es ta djobi kes kondutor agresivu ki ta poi tudu algén en perigu. Si bu prendidu pur konduson agresivu, RMV podi analiza bu kazu. RMV podi suspendi bu karta di konduson y rejistu di veikulu antis di data di tribunal si bu for un ameasa pa seguransa públiku.

Seja un kondutor seguru, ten kortezia y trata sénpri otus kondutor sima bu ta gostaba di es tratá-bu. Komu kondutor di un karu di pasajeru, karinha, kamion pikinoti, ô motosikleta, bu ten ki partilha strada konstantimenti ku otus pesoa y otus veikulu.

Autokaru Skolar

Autokarus skolar amarelu ten luz vermelhu ta piska y sinais di STOP ki ta abri a partir di ladu di kondutor. Veikulus di transporti di alunos di skóla, sima karinhas, ô sedan familiar, ten luz vermelhu ta piska y sinais di AUTOKARU SKOLAR di riba. Kondutoris ta uza kes sinal di avizu óras ki stá ta dexe alunos entra y sai.

Si un autokaru skolar ô un veikulu di transporti di alunos stá ku ses luz ta piska y ku un sinal di STOP abridu, bu ten ki pára. Kel la é lei. Ka ta inporta na kal ladu di strada ki bu stá ta viaja. Fika parádu até ki kes luz pára di piska ô ki sinal di STOP fitxa.



Obrigatóriu respeita kes sinal di autokaru skolar, na un ladu y na kel otu di strada.

Un primeru violason di kel lei li podi kauza suspensjon di karta di konduson y un multa di \$250.

Mesmu dipos ki kes sinal di avizu pára, bu devi avansa divagar y kontinua ta djobi si ten kriansas.

Uniku eseson pa kel lei li é si un autokaru di skóla stá parádu na kel otu ladu di un auto-strada divididu ku un separador entri kes sentidu di tránzitu. Na kel kazu li, bu ka presiza pára.

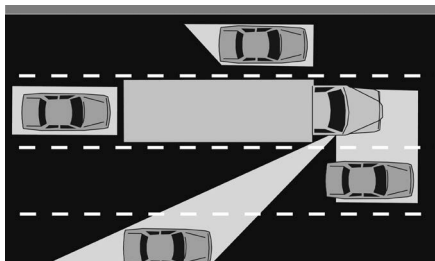
Kamion y Otus Veikulu Grandi

Un di kes pior problema di “partilha strada” ta kontesi entri veikulus grandi, sima kamion y autokaru, y kes mas pikinoti, sima karus y motosikleta.

Di sigida stá alguns regra pa konduzi ku seguransa na meiu di kamion, kamion ku reboki y autokarus:

- **Pontu ségu** — É fasil pa un karu ô un motosikleta fika skundidu na kes pontu ségu di un veikulu grandi. Pur isu, **ka** bu bai txeu pegadu pa trás di un kamion ô di un autokaru. Na konduzi un veikulu konpridu, fika atentu pa kes pontu ségu na direita, skerdá, frenti y trás.

- **Konduzi koladu** — Si bu ka ta konsigi odja kes spedju retrovizor di un kamião, bu stá ta konduzi koladu pa trás dê-l. Konduzi koladu é perigozu. Ta bai pertu di mas, bu stá ta perdi kel marjen di seguransa ki bu presiza si kel veíku na bu frénti pára di repenti.



Kel dezenhu li ta mostra kes várius pontu ségu di un kamion ku reboki

- **Entra na Frénti** — Kes kondutor di veíkuus grandi ta tenta manti un marjen di seguransa di spasu na ses volta. Un kamião grandi podi presiza di dobru di distánsia pa pára ki un automóvel ô un motosikleta, spesialmenti óras ki stradas stá modjadu ô ku jelu. Ka bu konduzi na kel spasu ki stá logu na frenti ô a vólta di un veíkuu grandi. Ka bu entra na frénti di un veíkuu grandi y abranda ô pára di repenti. Kel kondutor ta fika ku poku spasu pa pára y el ta bati na bô, ô el podi riska fazi kel reboki desliza y fazi tizora na tenta pára di repenti na velosidadi di auto-strada.



Si bu stá ta pensa fazi ultrapasajen, lenbra ma un kamion podi stá ta puxa mas ki un reboki.

Studus di National Safety Council y di Insurance Institute for Highway Safety ta mostra ma un kamion ku reboki totalmenti karegadu podi presiza di dobru di distánsia pa pára ki un veíkuu di pasajeru.

- **Konduson txeu divagar** — Na un auto-strada ku várius faxa, kamion y autokarus sô podi bai na kes dôs faxa di ladu direitu. Es ta uza kel faxa mas na direita pa sirkulason normal y kel segunda faxa pa ultrapasajen. Si bu stá ta viaja na segunda faxa, manti na fluksu di trázritu y ka bu konduzi pa baxu di limiti di velosidadi mínimu. Konduson divagar na kel faxa li podi kria un engarafamentu di veíkuus grandi. Kel li podi aumenta kes perigu di trázritu na aute-strada. Si kondutor di un kamion ô autokaru krê ultrapasá-bu, muda di faxa óras ki for seguru y dexa kel veíkuu pása.
- **Ultrapasajen na Ladu Skerdu** — Ta demora mas txeu pa ultrapása un kamião ku reboki ô un autokaru ki un otu karu ô motosikléta. Stá sienti ma veíkuus grandi ta konduzi mas divagar na subida y mas rápidu na desida.
- **Ultrapasajen na Ladu Direitu** — Ka bu ultrapása un kamion ô autokaru na ladu direitu a ménus si for absolutamenti nesesáriu. **Veíkuus grandi ta fazi kurva fitxadu, y as vez es ten ki abri pa**

ladu skerdu antis di fazi un kurva largu pa direita. Si bu stá di ladu di un kamion ô autokaru, bu stá provavelmenti na un pontu ségu. Fika atentu pa kes pusível kurva pa ladu direitu y manti en seguransa pa trás até ki bu sabi kuzê ki kel kondutor stá ta fazi.

- **Kamion ô Autokaru ta Aprosima** — Si un veíkulu grandi stá ta ben na bu dreson na un strada sen separador, manti na ladu direitu. Bu ta evita batida di raspon ô abanon pamodi turbulénsia di ar. Na kruzamentus, ten txeu kuidadu na avalia velosidadi di veíkulu ki stá ta ben na dreson kontráriu. Kes kamion y autokaru ka ta konsigi abranda fásil si bu atravesá-s na frenti pa kurva.

Autokarus y Ilétrikus

Ten txeu kuidadu pertu di autokarus di transporti públiku y ilétriku. Autokarus ta pára txeu vez. Seja idukadu y dexe autokarus ki stá ta dá piska sai di ses parajen. Ten kuidadu ku pedestris ki stá ta entra ô ta sai di autokarus ô ilétrikus.



Lei di Stadu é txeu spesífiku sobri konduson pertu di ilétrikus y ses linha di féru:

- Bu *ka* devi konduzi a ménus di oito pé di un degrau di pasajeru di un ilétriku óras ki ilétriku stá ta dexe pasajerus entra ô sai.
- Djobi si stá ta ben ilétrikus antis di kruza kualker linha di féru. *Ka* bu kurva na frénti di un ilétriku si tiver un ta aprosima.
- Manti un distánsia seguru entri bu veíkulu y un ilétriku si ilétriku stá ta partilha strada ku bô.

Lenbra ma kaminhu di un ilétriku stá limitadu sô na kes linha di féru. Un kondutor di ilétriku ka ta konsigi desvia pa evita bati na **bô**.

Veíkulus de Movimentu Lentu

Maioria de veíkulus agrikula, máquinas de konstruson y otus veíkulu ki ta anda divagar ten un sinal di avizu kor-di-laranja koladu na trás. Si bu aprosima di un dê-s, reduzi bu velosidadi y ten kuidadu. Tratá-s di forma semilhanti a siklistas y pedestris. Dexe txeu spasu na volta di veíkulu si bu stá ta pensa na ultrapása.

Prosison di Funeral

Un prosison di funeral é dôs ô mas veíkulu, inkluiu un veíkulu di frénti ô skolta, ta viaja na áras di dia ku corpo ô restus kremadu di un pesoa falesidu. Kes regra pa sirkula dentu y pertu di un prosison di fenerál stá definidu pa M.G.L. Kap. 85, Sekson 14A.

Prosison di funeral ten prioridadi di pasajen na kes kruzamentu, ku ESESON di ki es ten ki sedi pasajen pa veíkulus di imerjénsia ku luz ta piska ô sireni, ô óras ki es ordenadu pur autoridadis di lei. Si kel veíkulu di frenti na un prosison di funeral (ki podi ser un karu funeráriu ô un veíkulu di pulísia) pása legalmenti na un kruzamentu, tudu kes otu veíkulu na prosison podi pása tanbê na kel kruzamentun, mesmu si un semáforu muda ô si tiver un sinal di STOP.

Si bu stiver ta konduzi na un prosison di funeral, bu ten ki:

- Konduzi ku kuidadu senpri. Bu podi sigi kel veíkulu na bu frénti u más pertu ki for seguru.

- Presta atenson pa pedestris ô otus veíkulu ta entra na kruzamentu. Desdi ki é siguru fazê-l, bu podi sigi kel veíkulu di frenti na pása un kruzamentu, independientemente di un semáforu ô sinal di STOP.
- Ka bu konduzi na mas di 55 MPH na un auto-strada ku un limiti di velocidade di 55 MPH ô mas altu. Bu ka devi tanbê bai na pa baxu di limiti di velocidade di 5 MPH na kualker otu via públiku.
- Ten kes bu luz di frenti y luz di trás asendidu.
- Ten kes luz di perigu ligadu, si bu for primeru ô último veíkulu na prosison.

Si bu veíkulu ka ta fazi parti di prosison di funeral:

- Bu ka podi bai no meu di kes veíkulus di prosison, a ménus si bu ordenadu pa fazi kel pa pur autoridadis di lei ô si bu stá ta konduzi un veíkulu di imerjénsia ku sireni y luz ta piska asendidu.
- Bu ka podi djunta na prosison.
- Bu ka podi ultrapása un prosison na un auto-strada di várius faxa pa ladu direitu di prosison, a ménus si kel prosison stá na faxa mas pa skerda.
- Bu ka podi atravesa un kruzamentu, mesmu si stá ku sinal verdi óras ki un prosison di funeral stá ta pása na un sinal vermelhu, a ménus si bu podi fazê-l sen kruza kaminho di prosison.

Un veíkulu ki é propritadi di un ajénsia funerária ô di un diretor di ajénsia funerária podi apresenta un luz roxu ta piska (ma kualker otu kor naun) óras ki el konduzidu pur donu ô pur un fonsionáriu ô kontratadu di ajénsia funerária durante un prosison di funeral.

Trabadjadoris di Strada y Ekipas di Reparason

A nível nasional na 2023, 898 pesoa mori na asidentis ki kontesi na zonas di trabadju.

Enbora kes lokals di konstruson y manutenson di strada txeu vez stá ben sinalizádu ku kes sinal di avizu, bu ten ki ten un kuidadu estra pa asegura seguransa di tudu algén ta trabadja na via. Kes sinal di avizu kor-di-laranja y kes ekipamentu di trabadju normalmenti krê flá ki ten pesoas ta anda a pé pertu di la. Sigi kes sinal di trabadju na strada ku kuidadu y manti alerta. Djobi si ten mudansa di direson ô na kondison di strada. Sta preparádu pa pára. **Si bu parádu pamodi esesu di velocidadi na un “zona di trabadju”, kel multa ta dobra.**

**ROAD WORK
NEXT 5 MILES**

Animais y Veíkulus Puxádu pur Kavalu

Dá prioridadi di pasajen sénpri pa un animal ki un algén stá ta gia, ta munta ô ta konduzi. Animais ta fika spantádu fásil ku veíkulus motorizadu. Óras ki bu txiga pértu di un animal ô di un veíkulu puxádu pur kavalu ten kuidadu y fazi kes siginti kuza.



- Abranda.
- Pára si kel animal ô veíkulu stá ta ben na bu direson ô stá ta kruza bu kaminhu. Dexa kel animal pása.

- Si kel animal ô veíkulú stá ta bai na mesmu direson ki bô, dexe txeu spasu pa ultrapása ku seguransa. Konduzi na un velocidadi razoável.
- Ka bu buzina nen fazi barulhu forti.
- Si kel animal ki bu stá ta ultrapása parsi spantádu, bu ten ki enkosta bu veíkulú na ladu y pára.
- Avansa sô óras ki for seguru.
- Bu ten ki pára si un kavaleru ô kondutor fazê-bu sinal pa bu pára.

Kel lei li ta aplikadu pa kavalerus, vakas y kualker otu animal di trason.

Na kes zona rural, ten un kuidadu estra óras ki ta pása na kes karosa di hay rides ki pesoas ta uza pa bai pasia na es. Kes li normalmenti ta puxádu pur animais y es ta stá xeiu di pasajerus.

Stasionamentu

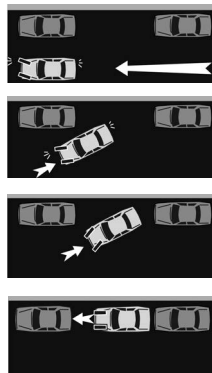
Parajen y stasionamento di bu veíkulú motorizadu stá regulamentadu. É inportanti pa garanti seguransa y un fluksu di trázitu sen problema. Bu devi pratika manobras di stasionamento y konxi kes lei di stasionamentu.

A sigir stá alguns regra jeral sobri pára y stasiona:

- Bu ka devi kria un perigu na trázitu óras ki bu stá ta stasiona ô óras ki bu veíkulú stá parádu.
- Bu ten ki garanti sênpri ma bu ta dexe pelu ménu un via livri ku 12 pé di largura pa trázitu podi pása.
- Óras ki bu dexe bu veíkulú parádu, lei di stadu ta iziji pa bu desliga mutor, subi travon di mon, asegura ma ignison stá trankadu, tira txavi y tranka porta.
- Óras ki bu ta sai di berma, bu ten ki spera pa kes veíkulú na faxe di rodajen pása. Dipos bu ten ki dá piska ta indika ma bu stá ta sai y entra divagar na trázitu.
- Si bu stasiona na un distritu kumersial ô rezidensial, bu veíkulú ka devi fika a mas di 12 polegada di berma. Uniku eseson é si stasionamento en diagonal ta permitido.

Stasionamentu Paralelu

1. Skodji un spasu ki é konpridu sufisienti pa bu veíkulú. Asegura ma stasionamentu é legal.
2. Pára na ladu di veíkulú ki stá na frenti di kel spasu. Dexe serka di dôs ô três pé entri bu veíkulú y kel ki stá parádu. Poi bu veíkulú di forma ma bu pára-xoki di trás ô kes banku di frenti ki ta fika alinhádu ku pára-xoki di trás ô kes banku di frenti di kel otu veíkulú.
3. Djebi pa trás pa tudu dôs ladu pa verifika si ten pedestris y otu trázitu.
4. Fazi marxa trás divagar y vira volanti totalmenti na direson di borda di paseiu. Poi bu pé di forma levi na travon. Djebi dirétamenti pa fóra através di bu vidru di trás. Ka bu uza bu spedju retrovizor.

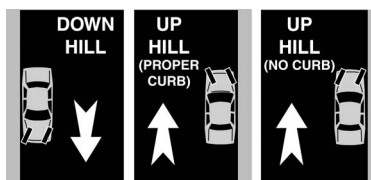


Pasus pa stasiona paralelu

5. Óras ki bu frenti pása pára-xoki di trás di veíkulu ki stá páradu, vira bu volanti na direson opostu y kontinua ta fazi marxa trás.
6. Óras ki bu tiver rekuádu u sufisienti pa trás, alinha bus roda y bai pa frenti. Asegura ma bu ta manti spasu sufisienti na bu frenti y na bu trás pa otus veíkulús podi sai.
7. Poi alavanka na pozison di stasionamentu.

Stasionamentu na Rua Inklinadu

Subi bu travon di mon automatíku senpri, dexa bu karu ingrenadu un mudansam óras ki bu stasiona na un lokal inklinadu si bu ten un karu di transmison manual. Si bu tiver un transmison automatíku, subi bu travon di mon y poi na pozison "Stasiona". Bu ten ki vira bus roda di frénti na direson sertu pa inpidi veíkulu di rola pa baxu si travon fadja.



- **Sen Borda di Paseiu** — Vira bus roda *pa dentu*, na direson di strada.
- **Na Subida Kontra un Borda di Paseiu** — Vira bus roda *pa fóra*, na direson di faxa di rodajen.
- **Na Desida Kontra un Borda di Paseiu** — Vira bus roda *pa dentu*, na direson di faxa di paseiu.

Regulamentus di Stasionamentu

Regulamentus di stasionamentu normalmenti ta determinadu pur lei di stadu y fiskalizádu pur kes munisípiu y sidadi lokal. Óras ki kes regulamentu li ta adotadu pur munisípius, es é txeu vez, mas naun sênpri, semelhanti ku kes regulamentu di stadu. Kes lokal di stasionamentu é txeu vez markadu pa linhas rodoviáriu branku. Bu ten ki stasiona bu veíkulu entri kes linha li. Bu ka podi okupa parti di dós spasu. Na Massachusetts, bu ka podi stasiona bu veíkulu na determinadus lugar:

- Na un zona sinalizádu ku un sinal di PROIBIDO STACIONA, PROIBIDO ENKOSTA ô PROIBIDO PÁRA
- Na faxas pa bisikléta
- Na parajen di autokaru (kel penalizason pur stasiona na un parajen di autokaru sinalizádu é di \$100)
- Na prása di táksis
- Na zona y na óra fiksadu pa linpeza di rua
- Na zona di karga y diskarga sinalizádu
- A ménus di 20 pé di un kruzamentu
- Na pasadera, na frénti di un asesu privadu, ô na frénti di un ranpa di asesu pa pesoas ku defisiénsia
- Na zona sinalizádu sô pa stasionamentu HP-DV (a ménus ki bu ten matrikula ô plaka di pesoa ku defisiénsia, ô matrikula di veteranu ku defisiénsia). Kel multa pa un primeru infrason é di \$300. Multa pur uzu indevidu di un matrikula ô plaka di pesoa ku defisiénsia ô veteranu é di un mínimu di \$500.

- Na ária listadu ô ku trasu kuadrikuládu pegadu ku un spasu HP-DV, mesmu si bu ten matrikula ô un plaka di defisiénsia
- A ménus di dés pé di un boka di inséndiu ô di un via di imerjénsia pa bonberus
- Na paseiu, berma, ilhéu sentral di trázitu ô separador sentral
- Durante imerjénsia meteorolójiku ô rodoviáriu
- Na direson kontráriu (kontramón)
- Na auto-strada faderal ô stadual, a ménus si autorizádu
- Na auto-strada "Massachusetts Turnpike" (kes multa ta varia entri \$15 y \$100)
- Na strada na zona rural ô fóra di un distritu txeu povoádu
- Na faxe di trázitu pegadu ku un fila di veikulus stasionádu (stasionamentu en "segunda fila")
- Pa fazi reparason na bu veikulu ki ka é di imerjénsia

Bu podi resebi un notifikason di kontraordenason ku multa pur violason di un regulamentu di stasionamentu. Kes multa pa maioria di kes infrason listádu di riba ta fiksadu na regulamentu di sidadi ô munisípiu y es ta varia konformi sidadi ô munisípiu. Multas di stasionamentu ki ka pagadu podi inpidí-bu di renova bu karta di konduson ô rejistu di veikulu.



Parkimétrus

Majoria di kes spasu di stasionamentu públiku ta funsiona ku parkímetrus ki ta pagadu ku moeda. Kes regra y limiti di témpu normalmenti ta aplikadu durante kes dia y óra sinalizádu.

Si bu stasiona mas témpu ki kel ki permitidu ô si bu fadja na paga kel taxa di parkímetru, bu podi resebi un notifikason di kontraordenason.

Permison di Stasionamentu

Txeu munisípiu y sidadi ta dá permison di stasionamentu spesial pa ses rezidentis. Algun ruas ten sinal di **STACIONA SÔ KENHA KI TEN PERMISON KOMU REZIDENTI**. Si bu ka tiver un permison ô un dístiku spesial di vizitanti, bu ka podi stasiona na kel lugar la. Kontakta bu munisípiu y sidadi lokal pa bu sabi komu ki bu ta konsigi un permison.

Regras de Strada Misturadu

Listádu di baxu stá kes lei ki ainda ka tratádu. **É ilegal...**

- Fazi konduson pamodi un aposta ô dezafiu
- Fazi korida
- Atira kuzas pa fóra di bu vidru óras ki bu stá ta konduzi
- Manda lixu ô vidru pa un via de rodajen ô pa un térenu públiku ô privadu

- Manda sigaru asendidu ô kualker kuza ki podi kauza un inséndiu pertu di un floresta ô un kanpu abértu
 - Evita ô korta kel sistéma di silensiozu ô muda panela di skapi
- Bu ten ki devolvi óliu di mutor uzádu, fluídu di transmison y otus material perigozu pa kel lugar undi bu konprá-s. Kel ofisina ô loja ki vendê-bu es é responsável pa eliminá-s di forma seguru.

Leis pa Pedestris

Pedestris ten ki lenbra di kes siginti regra:

- Lei di Stadu ta iziji pa bu uza un pasadera óras ki tiver un dispunivel. Si un kruzamentu tiver un semáforu, presiona na kel boton y spera pa kel sinal di **WALK** (PÁSA). Kruzamentu sen boton ta dá sinal pa **WALK** (PÁSA) automatiku. Ten pasiénsia!
- Ka bu atravesa strada si kel sinal flá **DON'T WALK** (KA BU PÁSA).
- Antis di bu atravesa un strada, pára na bera y odja pa skerda y pa direita pa trázitu. Fazi kel li mesmu na un rua di un sentidu sô. Manti alerta óras ki bu stá ta atravesa. Manti spesialmenti alerta na kes kruzamentu ki ta dexe veikulus motorizadu vira pa direita na sinal vermelhu.
- Si bu ten ki entra na rua na meu di karus stasionádu, pára y djobi antis di bu atravesa.
- Bu ten ki uza un paseiu óras ki tiver un dispunivel. Óras ki ka tiver nenhun paseiu dispunivel, bu devi anda na berma di **frenti** pa trázitu.
- Nunka ka bu anda au lonju ô através di kes via rápidu, auto-stradas faderal ô ku taxa di pedájiu.
- Uza ropa ku kor vivu ô ku fitas reflétor, spesialmenti na di noti.



Lei pa Siklistas y Kondutoris na Prezensa di Siklistas (konformi alterason pa Kapítulu 525 di Lei di 2008)

Siklistas ten direitu di uza tudu vias públiku na kel stadu li, ku eseson di kes auto-strada stadual ku asesu limitádu ô vias rápidu na undi ten kes sinal ki ta proibí biskilétas spesifikamenti. Óras ki es stá ta anda na vias públiku, siklistas ten ki obedesi kes mesmu lei y regulamentu fundamental di trázitu ki ta aplikadu pa kondutoris di veikulus motorizadu. Kes regra pa biskilétas (inkluindu kes alterason) stá listádu li.

Komu un siklista: (a partir di Kap. 85, Sekson 11B)

- Bu podi uza **faxa kompletu** na kalker ladu, kalker óra, y na kalker rua (sin ser na kes auto-strada ô ruas di proibison undi ki ten sinal ta proibí bisikléta splisitamenti), mésmu si ten faxa pa bisikléta.
- Bu ten ki anda na biskiléta na mesmu direson di trázitu, a ménus si kel la stá indikadu pur algun sinal ô markason na pizu.

- Bu ten ki pára na luz vermelhu y na kes sinal di STOP.
- Bu podi manti na direita óras ki bu stá ta ultrapása un veíkulu motorizadu ki stá ta movimenta na faxes di rodajen.
- Bu ten ki sinaliza bu intenson di pára ô di vira ku kualker un di kes mon. Nu entantu, kel sinal ka presiza ser kontinu ô fazedu si bu presiza di tudu dôs mon pa konduzi biskilêta ku seguransa.
- Bu podi anda na paseiu fóra di kes distritu kumersial pur motivu di seguransa, a ménus si proibídu lokalmenti.
- Si bu tiver na un paseiu ô na un via di uzu partilhádu, bu ten ki dá pasajen pa pedestris y dá un sinal audível (sinal di som) antes di ultrapása ô pása (ka podi uza sirene nen apitu).
- Ka podi sirkula mas di dôs biskilêta ladu a ladu. Na un via ku mas di un faxes na direson di viajen, kes siklista ki stá ta anda ladu a ladu ten ki manti na un faxes sô y ka limita kapasidadi di un veíkulu na ultrapásá-bu sen nesesidadi.
- Bu ten ki manti un distánsia seguru di otus siklista, spesialmenti óras ki bu ta aprosima di kruzamentus.
- Bu ten ki abranda óras ki bu stá ta aprosima di un pasadera, spesialmenti durante txeu trázitu.
- Bu ten ki anda xintádu ô ku un perna na kada ladu di un banku fiks koladu na biskilêta. Un pasajeru ten ki anda tanbê xintádu na un banku fiks koladu na biskilêta ô na un reboki puxádu pur kel biskilêta.
- Bu ka podi transporta un pesoa ki ten entri un y kuantu anu di idadi ô ki ta peza 40 libras ô ménus, a ménus si for na un "kaderinha di bebê" fiksádu na biskilêta. Kel pesoa ten ki stá ku sintu di seguransa, xintádu na pozison vertikal, y ses mon ku ses pé ten ki stá protejidu pa ka bati na kes rai di roda. Un pesoa podi anda xintádu ô ku un perna di kualker ladu di un banku na un biskilêta di dôs lugar si kel pesoa ta konsigi txiga na kes pedal y na volanti. Bu ka podi transporta un kriansa ku ménus di un anu di idadi na un biskilêta.
- Un kapaseti di bisiklêta aprovalu pur U.S. Consumer Product Safety Commission ten ki uzadu pur kondutor di biskilêta ô pasajeru ku ménus di 16 anu di idadi. El ten ki stá ben prezu na kabêsa di kel pesoa óras ki biskilêta stá ta sirkula na un via públiku ô via pa biskilêta, a ménus si kel pasajeru stá protejidu na un reboki fitxádu ki ta proteji se kabêsa.
- Bu ten ki dá un avizu audível (otu ki naun sireni nen apitu) óras ki for nesesáriu pa asegura konduson seguru.
- Bu podi stasiona bu biskilêta na un via ô na un paseiu, mas sô si el ka ta obstrui trázitu di veíkulus ô pedestris.
- Bu ka podi dexa biskilêta puxádu pur un otu veíkulu y bu podi sô puxa un reboki pa bisiklêta.
- Bu ka podi karega kualker obdjetu ki ta podi atrapadja konduson seguru di biskilêta y bu ten ki manti sênpri un mon na volanti.
- Bu ten ki ten un sistêma di travon ta funciona dretu pa pára a partir di 15 MPH na un distánsia di 30 pé.
- Di meia óra dipos di por di sol y meia óras antes di sol nasi, bu ten ki ten un lanpada branku na frenti vizível a partir di un distánsia di até 500 pé y un luz vermelhu virádu pa trás ô un reflektor vizível

até 600 pé.

- Di meia óra dipos di por di sol y meia óras antis di sol nasi, bu ten ki ten un en ki ten un reflektor na kualker un di kes pedal ô na bus tornuzelu, ô material reflétor na bu korpu ô na biskiléta. Kes reflektor ten ki stá vizível até 600 pé a partir di kualker un di kes ladu.
- Volanti ka podi stá ajustadu na un altura asima di bus onbru óras ki bu ta pegá-s y bu ka podi kria un stenson na forketa a partir di dezenhu orijinal di fabrikanti.
- Bu ten ki relata kualker asidenti ki ta envolvi ferimentu pesoal y kualker asidenti ki ta envolvi stragus na propritadi kualker kuza asima di \$100 pa pulísia na kel munisípiu undi el kontesi.

Alén di kes lei listádu di riba, siklistas devi tanbê fazi kes siginti kuza:

- Anda na un linha dretu pa kondutoris y pedestris sabi na undi es ta
- Sirkula na velocidadi apropiádu na kes via partilhádu y na ruas. Si bu tiver ta anda na un paseiu undi el é legal, bu ten ki sirkula na velocidadi di un algén ta anda a pé y dá pasajen pa pedestris.
- Guarda bu telemóvel óras ki bu stá ta anda na biskileta. Ka bu manda mensajen di testu.
- Dá pasajen pa pedestris. Stá alerta y stá preparádu pa pára.
- Abranda óras ki bu stá ta aprosima di pasadera.
- Sirkula fóra di “zona di porta” (pélu ménus três pé di karus stasionádu)
- Dá otus siklistas spasu. Pása otus siklista pa ladu skerdu, naun pa ladu direitu. Ka bu atravessa na frénti di otus siklista ki stá parádu na un kruzamentu.
- Na kruzamentus, asumi ki otus kondutor podi ka sperá-bu. Abranda y tenta fazi kontaktu vizual ku kes otus kondutor. Antisipa óras ki kondutoris podi vira. Ka bu tenta fazi korida ku un kondutor na un kruzamentu. Manti un velocidadi seguru.
- Dá kes autokaru, kamion y otus veíkulu grandi spasu y evita sirkula na ladu dê-s ô ultrapásá-s. Es ta fazi kurva largu, es ta demora témpu pa pára totalmenti, y es ten pontus ségus grandi. Ten un kuidadu spesial na kel pontu ségu di trás y ka bu asumi ma kondutor stá ta konsigi odjá-bu. Nunku ka bu ultrapása un kamion ku reboki.
- Ka bu ultrapása autokarus pa ladu direitu. Bu podi bati na un algén ki stá ta sai di autokaru ô fika prezu kontra berma di paseiu. Si bu stá ta ultrapása un autokaru pa ladu skerdu, presta atenson y spera ma el ta torna entra na faxa.
- Ka bu uza fonis di ovidu na tudu dôs ovidu óras ki bu stá ta anda na biskiléta.

Uza un kapaseti di biskiléta apropiádu ta reduzi signifíkativamenti kel risku di mórti relasionádu ku biskiléta y ferimentus ki ta provoca defisiénsia.

Komu un kondutor di veíkulu na prezensa di biskilétas:

- **Ka bu atravessa na kaminhu dipos di ultrapása:** Óras ki bu stá ta ultrapása un biskileta ki stá ta viaja na mesmu direson ki stá na

bu ladu direitu, bu ka devi volta pa direita até ki bu pása ku seguransa pa kel biskileta ki bu ultrapása. (Kap. 89, Sek. 2)

- **Ka bu fazi un kurva di repenti dipos di ultrapása:** Óras ki bu stá ta ultrapása un biskiléta pertu di un kruzamentu ô asesu privadu undi bu krê vira pa direita, bu ka podi vira a ménus si bu stá na un distánsia seguru di kel siklista y ki bu podi fazi kel kurva na un velocidadi razoável y apropiádu. (Kap. 90, Sek 14)
- **Ka bu meti biskilétas na un faxa stretu:** Si un faxa for stretu di mas pa ultrapása un biskileta na un distánsia seguru, ten **PASIÉNSIA** até ki bu podi uza ku seguransa un faxa vizinhu ô **SPÉRA** até ki for seguru pa ultrapása na kel faxa ki bu stá ta partilha ku el. (Kap. 89, Sek. 2) Bu ten ki manti pélu ménus kuantu pé di distánsia óras ki bu stá ta ultrapása.
- **Ka Dexa di Dá Pasajen na Óra di Kurva pa Skerda:** Óras ki bu stá ta vira pa skerda na un kruzamentu ô pa entra na un beku, strada privadu, ô asesu privadu, bu ten ki dá pasajen pa un veíkulu ki stá ta aprosima na direson opostu, inklundu un biskiléta, si el stá na kruzamentu ô pertu u sufisienti pa ser un perigu imediatu. (Kap. 90, Sek 14)
- **Fika atentu pa biskilétas na bu ladu direitu:** Biskilétas podi sirkula legalmenti pa ladu direitu di trázitu di veíkulus motorizadu. Kel lei ta flá ma un kondutor ki kauza un asidenti ku un biskiléta ka podi uza komu defeza kel faktu di ki biskiléta stába pa ladu direitu di otu trázitu. (Kap. 85, Sek 11B)
- **Ka Bu Abri un Porta Sen Djobi Antis:** Kondutoris y pasajerus podi multadu até \$100 pur abri un porta di veíkulu na kaminhu di un biskileta ki stá ta ben na se direson. (Kap. 90, Sek 14) Antis di bu abri bu porta, bu devi sênpri spiá pa trás pa bu aseguira ma ka ten ninhun siklista ta aprosima.
- **Fika sienti ma siklistas podi sirkula ku dôs biskileta ladu a ladu.** Nu entantu, na un strada ku mas di un faxa na direson di viajen, es ten ki manti na un faxa sô. (Kap. 85, Sek. 11B)
- **Fika sienti ma siklistas KA TEN ki Sinaliza ses Kurva Senpri!** Siklistas ten ki sinaliza ses intenson ku kualker un di kes mon pa pára ô pa vira. Nu entantu, kel sinal ka presiza ser kontinu ô fazedu si bu presiza di tudu dôs mon pa konduzi biskiléta ku seguransa. (Kap. 85, Sek. 11B)



Perigu di Portas Abértu pa Siklistas

Portas di veíkulu abértu ta kria un ameasa txeu sériu pa siklistas. Óras ki stá ta abridu un porta di veíkulu, kondutoris y pasajerus devi fazi kes siginti kuza:

1. Verifika bu spedju retrovizor di déntu.
2. Verifika bu spedju retrovizor di ladu.
3. Abri porta ku bu mon mas afastádu (mon ki stá mas lonji di porta).

Kel li é txomádu di método "Dutch Reach" pamodi el tevi orijen na Holanda. El ta obriga bu korpu vira, kel ki ta dexá-bu odja midjor kes siklista ki stá ta aprosima. Tanbê, el ta inpi porta di veíkulu di abridu txeu rápidu. Kel li ka sô ta proteji siklistas, ma el podi tanbê evita ma bu porta ta fika danifikádu ô arankádu pur un veíkulu motorizadu ki stá ta aprosima.

Siklistas devi sirkula a pélu ménus três pé di karus stasionádu pa evita portas, tantu na ruas ku ô sen faxa pa biskiléta. Kel li ta manti kes siklista fóra di kel "zona di porta" y ta protejê-s pa es ka batidu pa portas di veíkulu ta abri.



Métodu "Dutch Reach" pa abri portas di veíkulu.

Kaxas di Biskileta

Kaxas di biskileta é markason na pavimentu ki ta instaladu na kes kruzamentu pa dexa siklistas un manera seguru di vira óras ki es stá ta aprosima di un semáforu vermelhu. Kes kaxa di biskiléta é verdi y es ten un imajen di un siklista. Na kruzamentus, es é pintádu na pavimentu artis di pasadera y es ta kubri kel faxa di rodajen konpletu.

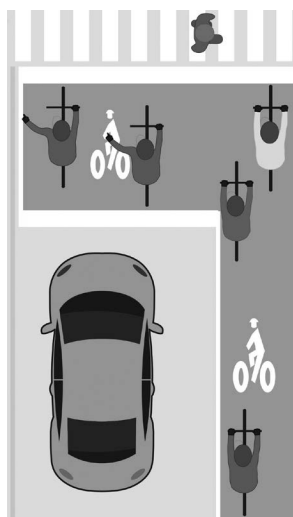
Kondutoris ten ki pára pa trás di kaxa di biskiléta (mesmu óras ki el stá vaziu) y spera pa sinal verdi.

Siklistas ki stá ta vira pa skerda devi pára dentu di kaxa di biskiléta, muda pa ladu skerdu di kaxa, sinaliza kel kurva, y spera pa luz verdi. Siklistas ki stá ta viaja dretu ô ta vira pa direita devi manti na ladu direitu na kaxa di biskiléta, na un formason alternádu, y spera pa luz verdi.

Kes kaxa pa biskiléta podi uzadu tanbê pa siklistas pa fazi un kurva pa skerda na dôs pasu. Un kurva pa skerda na dôs pasu ta dexe siklistas fazi un kurva pa skerda na dôs pasu separádu, en vez di kruza várius faxa di trázitu:

Pasu 1: Atravesa kel kruzamentu na luz verdi y pára na kaxa pa biskiléta di kel strada undi bu stá ta vira pa el.

Pasu 2: Spera pa luz verdi y pása na kruzamentu.



Izenplu di un kaxa pa biskiléta

Faxas pa Biskiléta Separádu

Faxas pa Biskiléta Separádu, konxidu tanbê komu pistas di biskiléta ô siklovias protejidu, ta separa fizikamenti trázitu di biskiléta di trázitu di veíkulus. Na undi kes faxa pa biskiléta ta kruza un kruzamentu, es é txeu vez indikádu pa un pavimentu verdi ku un imajen di un siklista. Kes faxa pa biskiléta ka fazedu pa pedestris, ki ten ki manti na paseiu.

Na kes kruzamentu, kondutoris ten ki pára na linha di parajen pa dexe pedestris y siklistas atravesa ku seguransa. Na óra di vira pa direita, kondutoris ten ki sedi pasajen pa pedestris y siklistas ki stá ta atravesa.

Kondutoris ten ki verifika sênpri si stá ta ben siklistas óras ki es stá ta vira y ta kruza un faxa di biskiléta. Kel li podi iziji djobi pa ladu y pa trás di veíkulu.

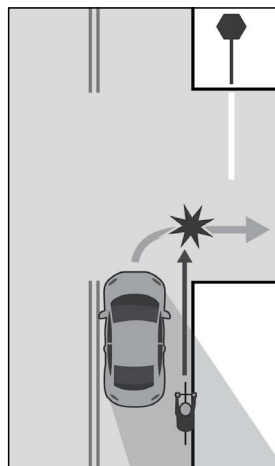
Siklistas ten ki sirkula na direson korétu na kes faxa pa biskiléta. Na kes kruzamentu, siklistas devi sirkula na kel faxa pa pása na kruzamentu, enkuantu es ta fika atentu pa veíkulus ki stá ta vira. Siklistas ten ki dá pasajen pa pedestris ki stá ta atravesa.

Senarius Komun di Asidenti ku Biskiléta

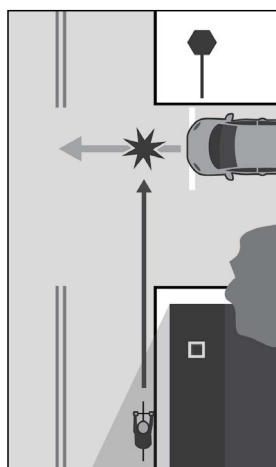
Kes imajen na pájina siginti ta mostra senarios komun di asidenti entri veíkulus motorizadu y siklistas. Kel veíkulu motorizadu é kulpadu na tudu kes asidenti li y kondutoris ten ki stá sênpri alerta pa biskilétas ki podi stá skundidu pur otus veíkulus ô prédius. Kondutoris ten ki ten kuidadu tanbê pa ka subestima velocidadi di un siklista ô kuantidadi di spasu nesésáriu pa pása. Na tudu kes senario li, siklistas podi aumenta ses vizibilidadi y reduzi risku di un asidenti se es sirkula mas pa ladu skerdu na faxa.



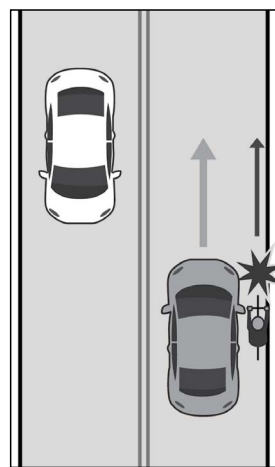
Kurva pa Skerda



Gantxu pa Direita



Sai na Fronti



Batida di Raspon

Situason Spesial na Konduson

Sô prátika y speriénsia podi fazê-bu un bon kondutor. Serka di 40 pur sentu di asidentis na auto-strada ta envolvi kondutoris ku ménus di 25 anu di idadi (RMV Crash Data Department). Maoiria di kes asidenti ta provokadu pur kes kondutor inesperienti. Pa bu ser un bon kondutor, bu ten ki sigi kes regra li.

- Dá konduson tudu bu atenson. Ka bu fika distraidu óras ki bu stá ta konduzi. Fala ku pasajerus, fika ta regula rádiu di karu, ô kumi podi ser perigozu pa tudu algén.
- Konduzi de forma defensiva y manti bus odju fiksi na strada na bu frenti. Na manti alerta, bu ta odja kes perigu y bu ta ten ténpu pa evitá-s.
- Sabi konduzi na diferentis situason. Pratika konduson na auto-strada, konduson noturnu, y lida ku un veikulu motorizadu na diferentis kondison di meteorolójiku.
- Sabi komu lida ku situason di imerjénsia, sima derapajen ô rebentamentu di pneu.
- Konxi, konpriendi, y obedesi kes regra di strada.

Kel kapítulu li ta splika konduson defensivu y komu lida ku kes situason spesial di konduson. El ta flá-bu tanbê kuzê ki bu ta fazi si tiver un asidenti, mesmu si bu for sô un testimunha.

Veículos di Imerjénsia en Movimentu

- Dá pasajen sénpri pa karus di bonberu, anbulánsias, karus di pulísia y otus veíkulu di imerjénsia ki stá ta uza sireni y/ô luz di imerjénsia ta piska.
- Si un veíkulu di imerjénsia stá ta ben di kualker direson, bu ten ki afasta u mais pertu pusível pa ladu direitu di strada. Pára até ki kel veíkulu pása. Bai ta rola divagar ka é aseitável.
- Verifika bus spedju y atxa un lugar seguru pa enkosta pa direita. Bu ka devi puxa bu veíkulu pa ladu skerdu nen trava brusku. Ka bu pára di repenti. Uza bu piska di ladu direitu.
- NUNKA ka bu pára no meu di un kruzamentu. Pása kruzamentu y enkosta asin ki for seguru.
- Dipos ki veíkulu di imerjénsia pása, uza bu piska di ladu skerdu y asegura ma kel faxa stá livri. Garanti ma ka ten ninhun otu veíkulu di imerjénsia ta aprosima. Sô enton bu podi entra otu vez na tránzitu.
- É ilegal sigi un veíkulu di imerjénsia ki stá ta respondi pa un alarmi a un distánsia de ménus di 300 pé pa trás dê-l.

Veículos di Imerjénsia y di Manutenson Páradu

- Bu ten ki abranda y manti alerta óras ki bu odja un “veíkulu di reposta di imerjénsia” páradu na bu frenti ku ses luz di imerjénsia ta piska. Kel li ta inklui kes kamion di bonberu, karus di pulísia, anbulánsias y “veículos di dizastrí” (normalmenti na apoiu a otus veíkulu y servisus di imerjénsia). Kel li ta inklui tanbê veíkulus di manutenson di strada ô veíkulus di reboki (kamion-gintxu, kamion-ranpa, etc.) ku luz di imerjénsia ta piska. Bu ten ki ten kuidadu ku bu própriu seguransa y kel di otus algén.
- **"Lei di Sedénsia di Pasajen"** (Kapítulu 418 di Lei di 2008) ta iziji pa bu ten kuidadu y reduzi bu velocidadi pa un velocidadi razoável y seguru pa kondison di strada óras ki bu ta aprosima di un veíkulu di imerjénsia páradu ku luz ta piska. Na un auto-strada ku pélo ménus kuantu faxas (undi pélu ménus dôs ta dexta viaja na mesmu direson ki bu stá ta bai), sedi pasajen ta "muda di faxa" ku seguransa pa un faxa ki ka stá pegadu ku kel faxa na undi kel veíkulu di imerjénsia stá na el. Na otus palabra, dexta un faxa livri entri bu veíkulu y kel veíkulu di imerjénsia páradu. Dependendu di undi kel veíkulu di imerjénsia stá stasionadu, bu podi presiza afasta pa direita ô pa skerda. Si "mudansa di faxa" ka pusível, bu ten ki avansa ku kuidadu di mesmu manera y reduzi bu velocidadi pa un velocidadi razoável y seguru.
- Manti sénpri preparádu pa pára si for nesesáriu óras ki bu stá ta pása na un veíkulu di imerjénsia.
- Di nóti, garanti ma bu ta baxa bus luz másimu pa médiu.
- Si bu presiza di ajuda, pára na frenti di kel karu di pulísia y pidi ajuda. Nunka ka bu pára pa trás di un karu di pulísia. *(Ka bu aprosima di un ajenti di pulísia ki stá ta lida ku un otu kondutor*

páradu. Fika di pé pegadu ku bu veikulu na berma di strada até ki kel ajenti di pulísia termina.)

- É ilegal konduzi pertu ô stasiona a un distánsia di ménus di 800 pé di un inséndiu. Ka bu pása ku karu pur sima di un mangera di bonberu sen proteson, a ménus si bu ordenádu pa un bonberu ô un otoridadi di seguransa públiku.

Orientason Jeral si Bu Parádu pur un Ajenti di Pulísia

Lei di Stadu ta iziji pa bu enkosta na ladu di strada y pára óras ki bu dadu sinal pur un ajenti di pulísia. Bu ten ki enkosta ka inporta si kel ajenti stá na un karu di pulísia ô si el stá a pé. Mandádu pára podi kria ansiedadi tantu na bô sima na kel ajenti di pulísia. Bu podi fika ansiozu pur kauza di un multa ô pur ka sabi pamodi ki bu stá ta parádu. Agentis di pulísia raramente es sabi kuzê ki es ta spera di un kondutor ô di pasajerus. Pur kauza di kel li, es podi fika ansiozu ku ses própriu seguransa pesoal.

Bus ason durante un parajen di trázitu podi determina reason di ajenti di pulísia. Diskuti, ignora instruson ô pedidus di ajenti, ta sujeri ma kel ajenti podia ser mas produtivu ta pára otus kondutor, ô di repenti djobi kualker kuza pa baxu di banku ô na árias skundidu di konpartimentu di pasajeru ka é apropiádu. Kes ason li podi aumenta própriu ansiedadi di ajenti.

Fiskalizason di lei di trázitu é un di kes dever mas inportanti di un ajenti di pulísia. Es ta odja pa garanti un fluku ordenádu di trázitu y pa evita mórtis y ferimentus na nôs strada públiku. Ten un nesetidadi kláru pa un fiskalizason konstanti. Mas algén ta mori y ta fika feridu na asidentis di veikulu motorizadu na Merka na kada anu ki na tudu otus forma di violénsia djuntu. Na 2022 (últimu anu ki ten dadus dispunivel), 42.514 pesoa (kondutoris, pasajerus, pedestris y siklistas) mori y mas di 2.382.000 fika feridu na asidentis na Merka (National Highway Traffic Safety Administration-NHTSA). Na 2022, Massachusetts tevi 413 mórtis y 30.611 feridus a partir di asidentis (RMV Crash Data Department).

Ajenti di pulísia ten motvu pa stá preupádu ku ses seguransa durante fiskalizason di trázitu. Na kada anu na Merka, un númeru di agentis di pulísia ta matadu y otus milhar ta sufri agreson. Durante anu di 2021 sô, 5 ajenti di pulísia matadu y 4.687 otus sufri agreson durante perseguison y parajen di trázitu (Federal Bureau of Investigation-Uniform Crime Reports).

Pa ajuda na reduzi kes nível di ansiedadi, bu devi fazi kes siginti kuza durante un parajen di trázitu.

- Ka bu ignora sinal di ajenti nen finji ma bu ka odjá-l.
- Poi bu piska y verifika bus spedju. Ku kuidadu y divagar muda bu veikulu totalmenti pa ladu direitu di strada. KA bu enkosta na ladu skerdu. Si kel ajenti pása y el ka pára, volta pa faza di rodajen óras ki for seguru.
- Ka bu pára bu veikulu na un kruzamentu, na frenti di un asesu privadu, ô na un faza di rodajen. Si kel ajenti orientá-bu pa bu enkosta na un determinadu lugar, enkosta na undi ki el orientá-bu.

- Poi karu na pozison di stasiona (P) (si for un transmison automátiku) ô na neutru ku travon di mon subidu (si for un transmison manual). Desliga mutor y rádiu.
- Fika dentu di veíkulu (tantu abô komu bus pasajeru). Sô sai si bu instruïdu pa kel ajenti. Si bu pedidu pa sai di veíkulu, manti afastádu ku seguransa di tránzitu y manti bus mon na un lugar undi es ta odjá-s ku klaréza.
- Si stá skuru, dexe bus farol asendidu y liga luz di tetu di dentu.
- Baxa bu vidru óras ki kel ajenti stá ta kaminha na bu direson.
- Normalmenti, kel ajenti ta splika pamodi ki bu parádu. Si el ka stá ku uniformi, kel ajenti ta mostrá-bu ses kredensial ô bu poti pidi pa odjá-s.
- Spera até ki kel ajenti poti bu karta di konduson y rejistu antis di bu (ô un pasajeru) djobi dentu di porta-luvas. Ka bu djobi di repenti na bu ropa óras ki kel ajenti stá ta aprosima ô el stá prezenti. Enkuantu ki abô bu sabi ma bu stá sô ta djobi bus dukumentu apropiádu, bus movimentu poti odjadu pur kel ajenti komu un tentativa di djobi un arma ô di skundi un kuza. Kel ajenti poti xinti amiasádu y el poti reaji na un maneira ki bu ka ta spera. Entrega kes dukumentu pa kel ajenti óras ki el poti y ka bu aprezena kes dukumentu dentu di un kartera ô di un porta dokumentus. Kapítulu 90, Sekson 11 di Leis Jerais ta iziji pa bu ten bu karta di konduson y rejistu sênpri na mon óras ki bu stá ta konduzi un veíkulu. Ten un multa di \$35 pa un primeru infrason pur falha na aprezena kualker un di kes dokumentu. Si bu ka tiver bu karta di konduson y rejistu, kel ajenti poti poti bu nómi y morada y, si bu ka donu di veíkulu, nómi y morada di donu. Si bu fadja na kunpri, ô si bu dá un nómi ô morada falsu, bu poti multadu na \$100 (Kapítulu 90, Sekson 25). Bu poti prendidu tanbê y infrenta akusason kriminal si bu rekuza.
- Fóra di Massachusetts, un ajenti tanbê poti poti "konprovativu di seguru" (ku bazi na lei di kel jurisdison). Bu rejistu ta identifika bu konpanhia di seguru y ta splika ki kel karton di seguru ka emitidu sobi lei di Massachusetts.
- **Manti bus mon na un lugar undi es ta odjadu ku klaréza y flá bus pasajeru pa fazi mesmu kuza.**
- Dá kel ajenti tudu bu atenson y ka bu uza telemóvel duranti kel parajen.
- Ka bu fazi nenhun movimentu ô jestu di repenti ki poti parsi ameasador. Izénplus di kel li poti ser tenta alkansa kuza pur baxu di kes banku ô na árias sen luz di veíkulu. Garante ma bus pasajeru ka ta fazi kel la tanbê.
- Fika dentu di bu veíkulu óras ki kel ajenti volta pa karu di pulísia. Si bu tiver un pergunta, spera até ki kel ajenti volta. Si bu atxa kualker kuza ki kel ajenti poti, pô-l pa fóra di vidru y spera pa kel ajenti volta.

- Respondi de forma apropiádu si kel ajenti pergunta si ten kualker arma dentu di veíkulu.
- Seja idukádu óras ki kel ajenti devolvê-bu bu karta di konduson y rejistu. Si kel ajenti dá-bu un multa, ka bu teima. Asin ki un notifikason di kontraordenason emitidu, kel ajenti é obrigádu arkivá-l y el ka podi trá-l. Bu ten direitu di kontesta kel notifikason na tribunal. Si bu tiver perguntas sobri kel notifikason, bu podi pidi kel ajenti pa klarifika. Na Massachusetts **ka ta** izijidu pa bu asina un notifikason, ma alguns otu jurisdison ta iziji. Lê notifikason antis di assina. Bu asinatura devi sô konfirma ma bu resebi kel notifikason, ka ta prova un infrason.
- Óras ki kel ajenti flá-bu ma bu podi bai, poi bu piska, verifika bus spedju, y volta pa faxes di rodajen. Si bu stiver na un auto-strada, aselera pa un velocidadi seguru na kel faxes di avaria antis di entra na trázitu.

Lenbra ma un ajenti di pulísia nunca ka sabi kuzê ki el ta spera óras ki el ta pára un kondutor. Ka bu dexa bus imoson ô movimentu repentinu sen splikason (ô kes di bus pasajeru) provoka mas ansiedade. Kel ajenti podi stá mas abertu pa oví-bu y menus abertu a xinti amiasádu si bu sigi kes orientason li.

IMPORTANTI: Si bu ta atxa ma bu parádu pur un ajenti di pulísia pur kauza di bu rasa ô bu jéneru, ô si bu ta atxa ma konduta di ajenti duranti kel parajen foi inadekuádu, bu podi relata kel li basta entra en kontaktu ku skuadra di pulísia ô ajénsia di fiskalizason di lei di kel ajenti ki pará-bu.

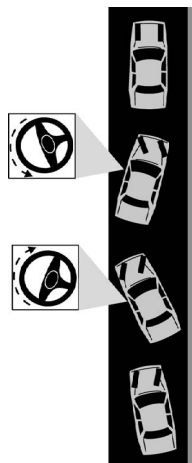
Imerjências na Konduson

Na kualker situason di imerjénsia, é txeu inportanti pensa ku klaréza y ka bu entra en pániku. Txeu vez bu ten sô un kurtu spasu di ténpu pa reaji. Lê kel sekson li pa bu preni kuzê ki bu ta fazi óras ki un imerjénsia kontesi. El podi salva un vida.

Derapajen

Bu devi lida ku un derapajen di mesmu manera tantu pa veíkulus ku trason di frenti sima pa kes ku trason di trás:

- Tira bu pé divagar di aselerador y muda pa neutru.
- Ka bu piza na travon. Bu ta fazi kel derapajen fika pior.
- Vira bu volanti sênpri **na direson di kel derapajen**. Si bus pneu di trás stá ta derapa pa skerda, vira bu volanti pa skerda. Si es stá ta derapa pa direita, vira bu volanti pa direita.
- Bu podi ten ki kurva pa skerda y pa direita até ki bu konsigi kontrola bu karu



Si bu veíkulu derapa, vira bu volanti sênpri na direson di kel derapajen.

Sai Fóra di Pavimentu

Si bu bai pa fóra di pavimentu y pa riba di berma di strada:

- Segura volanti ku fórsa y tira bu pé divagar di aselerador.
- Pisa na travon suavimenti pa reduzi bu velocidadi.
- Verifika tránzitu pa trás di bô, dipos konduzi suavimenti di volta pa strada.

Pneu Furádu, Rebentamentu di Pneu ô Perda di Roda

Si bu pneu fura, si bu pneu rabenta, ô si bu perdi un roda:

- Segura volanti ku fórsa y tira bu pé divagar di aselerador.
- Pisa na travon suavimenti.
- Si bu kumesa ta derapa, vira volanti sênpri **na direson di kel derapajen**.
- Endireita bu karu suavimenti. Ka bu uza travon até ki bu ten veíkulu kontroládu.
- Puxa bu karu pa fóra di strada asin ki for seguru.

Falha na Travon

Si bu veíkulu ten travon antiblokeiu (ABS) y kes travon fadja na respondi óras ki bu stá ta pisa totalmenti na pedal di travon, bu devi fazi kes siginti kuza:

- Reduzi pa un marxa mas baixu y bai ta reduzi até kel marxa mas baixu di tudu, si for nesesáriu.
- Presiona travon di pé di forma suavi. Segura alavanka di travon di mon y manti se boton presionadu kazu bu veíkulu kumesa ta derapa.
- Si bu ka ta konsigi abranda bu veíkulu, bati buzina y piska bus luz pa aviza kondutoris ô pedestris na bu redor.

Si bu veíkulu ka ten travon antiblokeiu (ABS), bu devi bonbia pedal di travon várius vez di forma rápidu pa kria preson na flúidu di travon.

Ka bu bonbia travon antiblokeiu. Si kel li ka funsiona, bu devi enton sigi kes pasu listádu di riba.

Bu podi konfirma kal tipu di travon ki bu ten ta verifika kel indikador na bu painel di kontrolu ô ta verifika manual di utilizador di bu veíkulu.

Pedal di Aselerador Prezu

Si bu pedal di aselerador fika prezu:

- Poi bu karu na neutru y pisa na pedal di travon pa abranda.
- Tenta liberta kel pedal di aselerador ku bu pé.
- Si kel pedal di aselerador ka disblokia, volta pisa na travon.
- Manti bus odju na strada.
- Óras ki for seguru, puxa bu veíkulu pa ladu di strada y pará-l.

Veíkulu ta Aprosima di Frénti

Si un veíkulu stá ta konduzi na bu direson di frénti na bu faxa:

- Abranda y puxa pa direita.
- Buzina pa aviza kel otu kondutor.

Falha na Farol

Si bus farol apaga di repenti:

- Liga bus luz di stasionamentu (mínimos), piska-piska di imerjénsia, ô piska di direson.
- Tenta kel boton di farol un par di vez.
- Sai fóra di strada u mas rápidu pusível y dexa bus piska-piska di imerjénsia ligadu.

Karu Páradu na Linha di Konboiu

Si bu veíkulu pára na un linha di konboiu y skuta si konboiu stá ta ben:

- Tira tudu algen di dentu di veíkulu **IMEDIATAMENTI** y afasta u mas lonji di
- Pa evita ser atinjidu pur pesas ki ta solta na batida, kóri na un angulu di 45 grau di kes linha na direson di undi kel konboiu stá ta ben, dipos liga imediatamenti pa 911.

Si bu veíkulu pára na un linha di konboiu y un konboiu stá ta ben:

- Baxa bu vidru ô abri bu porta y ovi si stá ta ben un konboiu.
- Tenta aranka bu mutur.
- Si bu veíkulu ka aranka, poi na neutru y tenta enpura veíkulu pa fóra di linha di feru.
- Si bu ka podi tira bu veíkulu di kes linha di feru, txoma pa kel númeru gratis Sistéma di Notifikason di Imerjénsia ki stá lokalizádu na meiu di kel krus di seguransa ô na kel kaxa di metal pértu di kel pasajen di nível. Dá kel kontrolador di konboiu kel númeru di lokalizason di pasajen di nível di DOT (DOT grade crossing locator number) ki stá tanbê na kel plaka. Garanti ma bu ta spesifika ma un veíkulu stá na kes linha y sigi kes instruson di kontrolador.

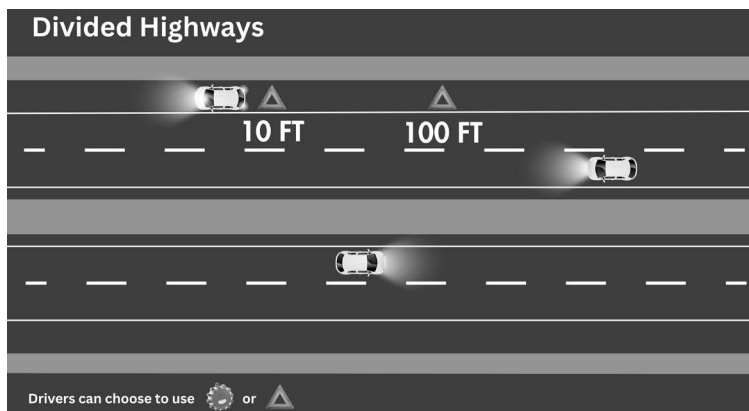
Bu devi liga tanbê pa kel númeru di ENS si bu odja kualker kuza suspeitu (sima mexi na kes agulhas di linha) au longu di un linha di konboiu.

Avarias

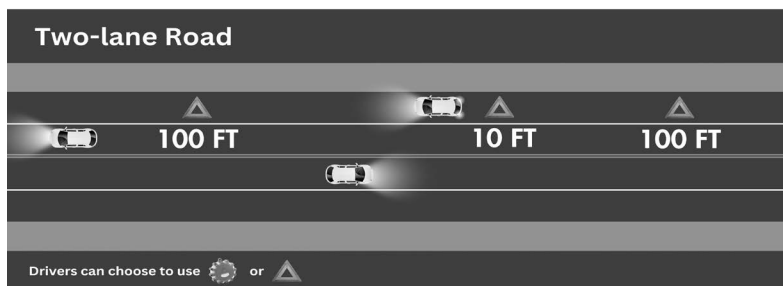
• Muda bu veíkulu pa ladu di strada y disliga mutur.

- Nunka ka bu stasiona na un ladera ô na un kurva undi otus algén ka ta konsigi odjá-bu. Si bu ka ta konsigi tira bu veíkulu fóra di pavimentu, tira tudu kes pasajeru di dentu di veíkulu y pô-s fóra di strada.
- Na un auto-strada ku un faxa di avaria ô berma, muda bu veíkulu u mas lonji di faxa di rodajen ki bu ta konsigi. Fika déntu di bu veíkulu. Pa evita ferimentus sériu, ka bu fika di pé pértu di faxa di rodajen ô na faxa di avaria.

- **Asin ki bu veíkulu stasionadu y bu stá inda dentu di veíkulu:**
 - Liga bus luz di avizu di imerjénsia (kuatu piskas). Di noti, liga tanbê kes luz di tetu di dentu di bu veíkulu.
 - Lokaliza bu koleti di seguransa y triângulus di sinalizason ô piska-piska LED (si bu tenê-s).
 - Poi bu koleti di seguransa óras ki bu stá inda dentu di veíkulu.
- **Instala Ekipamentu di Seguransa:**
 - Avalia si é seguru sai di veíkulu. Konsidera sai pa ladu di veíkulu ki stá afastádu di tránzitu en movimentu.
 - Amara un panu branku na bu antena ô na puxador di porta (uza un panu vermelhu).
 - Levanta kapô di bu veíkulu.
 - Si bu pára na un auto-strada divididu, poi bus triângulu di sinalizason:
 - 10 pé pa trás di bu veíkulu
 - 100 pé pa trás di bu veíkulu



- Si bu pára na un strada di dôs faxa ku tránzitu na tudu dôs direson ô na un auto-strada naun divididu, poi bus triângulu di sinalizason ô piska-piska LED:
 - 10 pé pa trás di bu veíkulu
 - 100 pé pa trás di bu veíkulu
 - 100 pé pa frenti di bu veíkulu



Patrulha di Asisténsia na Strada (HAP-The Highway Assistance Patrol) ta forneci ajuda pa kondutoris ki fika parádu. El ta konduzidu pur MassDOT-Highway Division y patrosinadu pur MAPFRE | Commerce Insurance.

Pa mas informason, konsulta [MassDOT.State.MA.US/Highway/TrafficTravelResources/EmergencyRoadsideAssistance.aspx](https://www.mass.gov/info-details/highway-traffic-travel-resources/emergency-roadside-assistance)

Karu Pega Lumi

Si bu odja fumu ta sai pa baxu di kapô di bu veíkulu:

- Sai fóra di strada, desliga mutor y afasta di kel veíkulu
- Liga pa korpu di bonberu ô servisu di imerjénsia.
- Ka bu tenta konbati kel insendiu a ménus si bu tiver un stintor.

Veíkulu Entra na Água

Si bu karu entra na água:

- Solta bu sintu di seguransa y skapa através di un janela.
- Si bu tiver vidrus ilétriku, abrí-s rápido antis ki kel água fazê-s pára di funsiona.
- Ka bu abri un porta. Kel li ta fazi água entra tudu pa dentu y bu veíkulu podi vira kabésa pa baxu.

Si bu veíkulu afunda antis di bu konsigi sai, subi pa banku de trás. Un bolsa di ar podi forma lá. Óras ki veíkulu xinta na fundu, manti un respirason fundu y skapa através di un vidru.

Na Konduzi Dentu Di Un Túnel

Seguransa Públiku é un prioridadi na MassDOT. Pur favor, sigi kes konsedju di seguransa inportanti li óras ki bu stá ta viaja através di nôs túnel.

Si Bu Tiver na un Asidenti ô na un Veíkulu Avariádu na un Túnel:

Maioria de kes tunel más inportanti na Massachusetts stá kontroladu pur Sentru de Operason di Auto-strada (Highway Operations Center). Pulísia di Stadu y pesoal di MassDOT stá lokalizádu na tudu kel sistéma di túnel pa respondi pa insidentis u mas rápido pusível.

- Enkosta na bera di strada, si bu puder.
- Liga bus piska-piska di imerjénsia.
- Liga pa 911 y sigi kes instruson.
- Fika déntu di bu veíkulu si for seguru fazê-l.
- Spera pa pessoal di imerjénsia pa ajuda.

Óras ki Bu Stá ta Entra na un Túnel:

- Fika alerta!
- Liga bus luz di farol.
- Sigi tudu kes sinal y sinalizason.
- Ovi rádiu pa atualizason di trázitu.
- Ka bu entra si bu nota fumu pértu di entrada ô si bu karu stá ta sai fumu ô ku lumi na el.
- Manti un distánsia di konduson seguru.
- Materiais Perigozu é proibidu, inkluidu propanu.

Txeu Trázitu:

- Ovi rádiu pa atualizason di trázitu.
- Manti un distánsia seguru di otus veíkulu, mesmu si trázitu stá ta bai divagar.
- Konfirma lokalizason di saídas di imerjénsia.
- Sigi kel instruson of MassDOT y kes painél ku mensajen, Pulísia Stadual, y kes painél ku mensajen.

Si Tiver un Insendiu:

- Pára, disliga mutor, y sai di bu veíkulu.
- Pa ajuda pessoal di imerjénsia, dexe bus txavi dentu di veíkulu.
- Pa bu seguransa, dexe bus kuza dentu di veíkulu.
- Liga pa 911.
- Sigi kel instruson of Bonberus, Pulísia Stadual, MassDOT y kes painél ku mensajen.
- Sai na entrada di túnel mas pertu, a ménus si bu orientádu de otu forma.
- Ajuda otus algén, si bu ta konsigi.

Favor, ka skesi: Lumi y fumu podi mata. Salva bu vida, ka bu karu.

Asidentis di Trázitu

Na 2022, tevi 134.472 asidenti di veíkulu motorizadu na Massachusetts. Bu podi baxa bus xansi di un asidenti ta obedesi kes regra di strada, ta sigi kes instruson na kel manual li, y ta preni konduzi di forma defensivu. Si bu stiver envolvidu na un asidenti ô si bu for testemunha di un, lei di stadu ta iziji pa bu fazi kes siginti kuza.

Si bu stá ta envolvidu na un asidenti

Si bu stiver envolvidu na un Asidenti, mesmu un asidenti pikinoti, bu ten ki pára bu veikulu. **Nunka fuji di lokal di un asidenti.** É kontra lei. Bu podi ser akuzádu pa un infrason di “fuga dipos di asidenti.”

Sô Danus na Propriadadi

1. Tira bu veikulu di strada, si pusível. Si ka tiver feridus, Lei di Remoson di Kondutor ta iziji pa kes veikulu mudadu fóra di kes faxa di rodajen pa un lugar seguru.
2. Partilha nómi, morada, númeru di karta di konduson, rejistu di veikulu y informason di seguru ku tudu kes kondutor ô donus di propriadadi ki stá envolvidu. Bu ten ki mostra bu karta di konduson y rejistu, si bu pididu pa kel li.
3. Si bu danifika un veikulu stasionádu ô un otu propriadadi, **bu ten ki tenta lokaliza kel donu pa relata kel asidenti ô aviza pulísia lokal.**
4. Dentu di sinku dias dipos di asidenti, bu ten ki apresenta un relatóriu di asidenti tantu pa RMV sima pa skuadra di pulísia lokal. Bu ten ki relata *kualker* asidenti ku \$1000 ô mas di danus na propriadadi.
5. Si bu provoca ferimentu na un gatu, katxor, ô kualker otu animal, **aviza pulísia lokal y, si pusível, kel donu di animal.**

Si bu tiver un telemóvel, bu podi kontakta pulísia di stadu pa relata kualker imerjénsia ta liga pa 911.

Asidentis ku Feridus

- Verifika si ten algén feridu.
- Liga pa pulísia y pidi un anbulánsia ô téknikus di imerjénsia médiku (EMTs), si for nesesáriu.
- Si pusível, tira bu veikulu di strada.
- Partilha nómi, morada, númeru di karta di konduson, rejistu di veikulu, y informason di seguru ku tudu algén ki stá feridu y ku tudu kes otu kondutor involvidu. Bu ten ki mostra bu karta di konduson y rejistu, si bu pedidu pa kel li.
- Dentu di sinku dias dipos di asidenti, bu ten ki apresenta un relatóriu di asidenti tantu pa RMV sima pa skuadra di pulísia lokal. Bu ten ki relata *kualker* asidenti ki kauza ferimentu ô mórti ô ki kauza \$1000 ô mas di danus na propriadadi.
- Notifika bu konpanhia di siguru.

Konsedjus di Primérus Sukoru di Imerjénsia

- Ka bu muda un algén feridu a ménus si for absolutamenti nesesáriu. Si bu ten ki muda un algén pur kauza di un situason di perigu di vida, dá apoiu total pa kabésa y koluna di kel pesoa.
- Verifika si kel pesoa stá ta respira. Si kel pesoa ka stá ta respira y bu ten sertifikadu na reanimason kardiopulmonar (CPR), kumesa ta fazi CPR imediatamenti.

- Si kel pesoa stá ta perdi sangui, poi preson diretamenti na kel ferida. Manti preson até ki ajuda txiga.
- Kubri kel algén feridu ku un kubertor ô un kazaku pa dá-l kalor

Asidentis y Fuga (Dexa Lokal di un Asidenti Sen Identifika Bu Kabésa)

Na 2022, tevi 13.829 "asidentis y fuga" na Massachusetts undi kondutoris dexa lokal di asidenti sen pára y sen identifika ses kabésa.

Dexa lugar di un asidenti podi rezulta na konsekuénsias sériu, tantu pa kel kondutor (asin ki el panhadu), sima pa kualker vítima dexádu pa trás na kel lokal.

Si bu stiver envolvidu na un Asidenti, mesmu un asidenti pikinoti, bu ten ki pára bu veikulu. **Nunka ka bu dexa lokal di un asidenti ki ta involvi un mórti, ferimentus pesoal, y/ô danus na propridadi sen pára y sen identifika bu kabésa. Bu ten ki manti na kel lokal, identifika bu kabésa di forma adekuadu, dá ajuda si for pusível y liga pa asisténsia di imerjénsia si for nesesáriu.**

Si bu dexa kel lokal dipos di un asidenti sen identifika bu kabésa di forma adekuadu, bu podi akuzádu kriminalmenti pur un infrason di "fuji di lokal di asidenti" y infrenta kes siginti pena másimu.

- Até \$200 ô até dôs anu di prizon, ô kes dôs, pa kenha ki abandona lokal di asidenti dipos di kauza danu na otu veikulu ô na otu propridedadi (M.G.L. c.90, Sekson 24 (2) (a))
- Até \$1000 y prizon di até dôs anu pa kenha ki bandona lokal di asidenti dipos di kauza ferimentu na kualker pesoa (ki ka rezulta na mortí) (Sekson 2 (a ½) (1))
- Até \$5000 y prizon di até 2 ½ anu ô até 10 anu na prizon di Stadu pa kenha ki abandona lokal di asidenti dipos di kauza ferimentu na kualker pesoa ki rezulta na mortí (Sekson 2 (a ½) (2))

Si bu bati y bu kauza ferimentu ô bu mata un gatu ô un katxor y bu ka aviza donu di animal ô pulísia lokal, bu podi multadu na kes termos di M.G.L. Kapítulu 272, Sekson 80H.

Kualker kondenason kriminal podi trazi kustus di liberdadi kondisional y bu podi fika sujeitu a até sês anu di sobritaxa na seguru di karu. Bu karta di konduson tanbê podi ser suspensu. Konsulta kes períudu di suspenson di karta y taxas di reativason na "*Tabela di Infrason Kriminal y Suspenson*" na Kapítulu Três di kel Manual li.

Si Bu testemunha un Asidenti

Si bu pása pertu di un asidenti y djá ten pulísia y veíkulus di imerjénsia na lokal, uza bon sensu. Reduzi bu velosidadi y konduzi ku kuidadu. Presta atenson na pesoas y ekipamentus na strada. Ka bu pára nem abranda sô pa fika ta "odja." Kel li é perigozu y ta kauza problema di trázitu.

Si bu odja un asidenti y ka tiver pulísia nen veíkulus di imerjénsia na lokal:

1. Stasiona bu veíkulu fóra di strada. Liga bus piska di imerjénsia pa alerta otus kondutor.
2. Verifika si ten algén feridu.
3. Si bu ten un telemóvel, liga pa pulísia. Si bu ka ten un telemóvel, fla kel prósimu pesoa ki pára ku un telemóvel pa liga pa pulísia, ô tenta fazi sinal pa un veíkulu ki stá ta pása y pidi kel kondutor pa bai djuda.
4. Si algén tiver sinalizador di fumu, triángulu di imerjénsia, ô refletor, pô-s a 200 pé ô mas na frénti y pa trás di asidenti pa aviza otus kondutor.
5. Sigi kes orientason pa primérus sukoru di imerjénsia ki stá na pájina 129.
6. Si pusível, afasta tudu kes veíkulu envolvidu na asidenti pa ladu di strada.
7. Desliga ignison di tudu kes veíkulu envolvidu na asidenti.

Ka bu txiga pértu di kualker fiu di iletrisidadi ki kai pur kauza di un asidenti. Si fiu di iletrisidadi kai riba di un veíkulu, fla kes pesoa ki stá la dentu pa es manti la dentu até ki ekipa di imerjénsia txiga. Ka bu toka na kel veíkulu.

Komunikason di un Asidenti

Bu ten ki relata kualker asidenti di veíkulu motorizadu ki bu stá envolvidu na el ki kauza morti ô ferimentu na algén, ô ki kauza \$1000 ô mas danu di proprietadi. Bu ten ki manda un relatóriu por skritu pa RMV na un prazu di sinku dia dipos di asidenti. Si bu obrigadu manda un relatóriu di asidenti, ma bu ka fazê-l, bu podi multadu y bu karta di konduson podi suspendidu ô kasadu.

Sô relata asidenti pa bu konpanhia di seguru ka ta txiga. Bu ten ki sigi tudu kes instruson ki stá na kel sekson li.

Bu podi konsigi un Relatóriu di Kondutor pa Asidenti di Veíkulu Motorizadu na bu skuadra di pulísia lokal, na un Sentru di Servisu di RMV, ô na liga pa Sentru di Kontaktu di RMV. Tanbê, bu podi diskarega kel relatóriu na nôs pájina di internet na Mass.Gov/RMV.

Pa undi ki bu ta manda kes relatóriu prienxidu:

1. Manda pur koreiu ô intrega un kópia na skuadra di pulísia lokal na kel munisipiu ô sidadi undi ki asidenti kontesi.
2. Manda un kópia pur koreiu pa bu Konpanhia di Seguru.
3. Manda un kópia pur koreiu pa RMV na kel enderesu li di baxu.

**Crash Records, Registry of Motor Vehicles,
P.O. Box 55889, Boston, MA 02205-5889**

Bu devi fika ku un kópia di kel relatóriu na bus arkivu pesoal.

Bu podi pidi un kópia di un relatóriu di asidenti prienxidu pa kes autoridadi di lei online na [Mass.Gov/RMV](https://www.mass.gov/rmv) pa \$20.

Konduzi ku Intelijénsia y Popa Dinheru - Pistas pa “Konduzon Verdi”

Ten txeu manera ki bu podi popa dinheru na konbustível y reduzi bu pegada di karbonu, y bu podi fazê-l ku kualker veikulu! Kes sujeston sinplis li (ki podi atxadu na commute.com/ commuter-options/drive-smart-and-save) ta djuda-bu popa dinheru.



- **Konduzi Ménus** - Tenta uza transporti públiku, kaminha ô anda di bisikléta, ô fazi partilha di karu ku otus algén. Kes viajen kurtu, spesialmenti, é midjor pa kaminha ô anda di bisikléta – bu ta fazi ezersísio, bu ta popa konbustível, bu ta reduzi desgasti na bu mutor, y bu podi apresia un línđu paizajen. Y, si bu ten txeu kuzas pa rezolvi na rua, tenta djunta bus viajen tudu na un só pa popa ténpu y konbustível – óras ki bu ten ki fazi várius parajen, bai na kel destinu mas lonji primeru pa kenta bu mutor mas rápidu, pa bu ten un midjor ekonomia di konbustível.
- **Fiksa na 60** - Konsumu di konbustível ta aumenta serka di sinku pur sentu pa kada sinku milhas pur óra ki bu konduzi riba di 60 mph. É sima si bu staba ta paga mas 30 sentimus pur galon! Fiksa kontrolu di velocidadi na 60 y kumesa ta djunta bu poponsa.
- **Kalma na Pedal** - Aranka rapidu y parajen brusku podi aumenta konsumu di konbustível na 40 pur sentu, ma el ta reduzi ténpu di viajen na sô kuantu pur sentu. Aselera gradualmenti. Manti un velocidadi konstanti. Aproveita pa relaxa sênpri ki bu puder. Y ka bu skesi di panha bu dispozitivu iletróniku E-ZPass pa bu evita konjeston na kes portajen – kel li podi popa txeu tenpu, sima tanbê konbustível.
- **Desligá-l** - Dexa mutor ligadu no ralenti ka ta rendi nada, nem mesmu milhas por galon. Pur isu, óras ki bu pára, desliga mutor. El ta popa konbustível, y el é lei – lei di stadu di Massachusetts ta proibi dexa mutor na ralenti pa mas di sinku minutu. Si bu presiza mesmu dexa mutor na ralenti, poi na neutru, pa mutor ka fika ta forsa kontra bu travon y ta konsumi mas konbustível.
- **Atenson pa Tanpa di Depóztu** - Tanpa di konbustível ki stá folgadu, stragadu ô ku defeitu ta fazi 147 milyon di galon di konbustível evapora tudu anu. Asegura ma tanpa stá ben apertádu y bu podi popa serka di \$120 pur anu.
- **Verifika Preson** - Bilhon di galon di konbustível ta disperdisádu na konduson ku pneu sen ar sufisienti. Preson dretu na roda é mas seguru, ta aumenta durabiliadadi di pneu, y el podi dá até 3% di benefísiu pa kada depóztu xeiu di konbustível.